

R1418°23

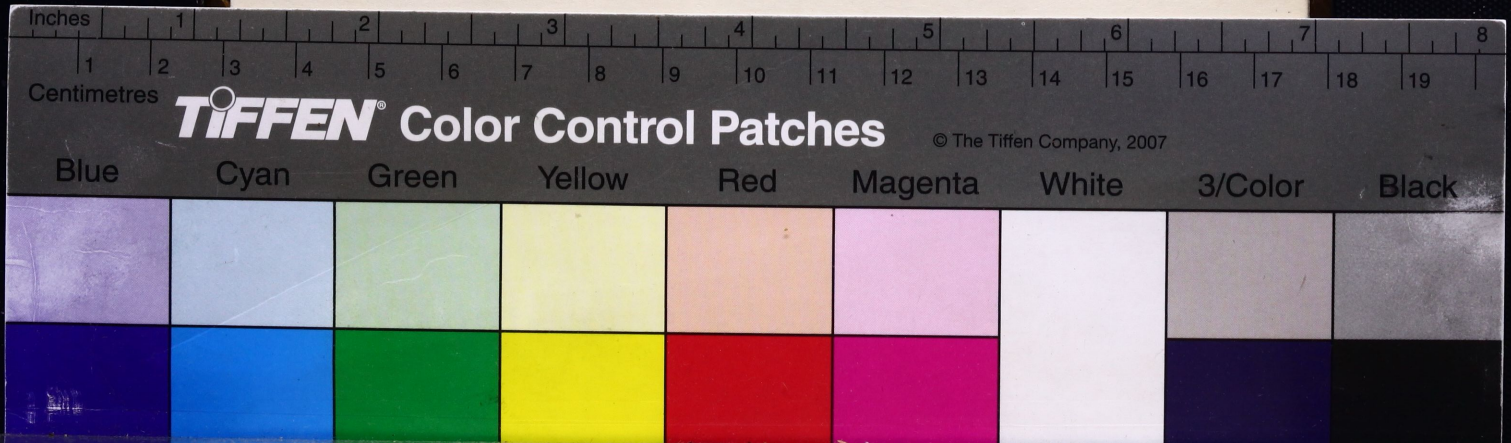
Inches
1
2
3
4
5
6
7
8
Centimetres
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
TIFFEN® Color Control Patches
© The Tiffen Company, 2007
Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black

rint valo kegielömnek orszagabul valo boldogsagos kü hordozoskodas vtan Nagysagtoknak, es minden ö benne hiuö töredelmes ßiuö embereknek adgya az mennyei ditsöségös Paraditsomnak örökke meg maradando kies palotaiat, es kedues giönörüségenek hailekat, Amen. Költ Szered varasaban. 1. Maij, Anni salutiferi partus 1613.

Nagysagod alazatos szolg. az Istenigheienek hirdeteseben,

Palhazi Göncz Miklos, Szeredi Prædikator, es az Duna innensö felön lakozo Magyar Augustana Confessioju valo Taneto Atiafiaknak Superattendense.

R
1903

rìnt valo kegielõmnek orſzagabul valo boldogsagos kü hordozoskodas vtan Nagyſagtoknak, es mìnden õ benne hiuõ tõredelmes ßiuõ embereknek adgya az mennyei ditsõſegõs Paraditſomnak õrõkke meg maradando kies palotaiat, es kedues giõnõrûſegenek hailekat, Amen. Kõlt Szered varaſaban. 1. Maij, Anni ſalutiferi partus 1613.

Nagyſagod alazatos ſzolg. az Iſten igheienek hirdeteſeben,

Palhazi Gõncz Miklos, Szeredi Prædikator, es az Duna innenſõ felõn lakozo Magyar Auguſtana Confeſsion valo Taneto Atiafiaknak Superattendenſse.

AZ SZENT HAROMSAGRVL, AZ Egiügiüekert ôszuè szedôgettetôtt rôuid tanusag.

Articulus à sancta trinitate, vel vero fide veri tatis nostre Cristi aud regijonar [illegible] caput, et scena in comunio matris ecclesie

AZ szent Háromságrul valo Articulus auagy hütünk ágazattia, az mi kórósztięni vallásunknak szintén feie, az közönségös kórósztięni Anyaszentegyházban, miuel hogy chiak egiedül mi kórósztięnek, es mi kiuólünk ez földón sohol senki sem hiszón az ATIA FIV, es szent LELEK Istenben. Mely hút nem emberi talalmány, sót męg embeti elmènek chac gondolatiàban sem iutott: hanem chak egiedül az Ighènek altala ielóntetótt mi nekünk kü.

Mikenszóritótte legyón sz. Ianost az Evangelium italra.

Es vgian ezón Articulus az, akkirül az Vy Testamentomban legtöb hatczolôdas volt mindenkoron (noha vgian itt tanètatnęk hirdettetnęk legh világosban) vg annijtt

annijra; hogy az mint az Historiak bizonitiák, szent Ianos Euangelistatis, ennek az szent Háromságrül valo Articulusnak meg bizonijtasa, és meg erősitése kenszőritőrte, az ő Euangeliomi könyuének meg irasára.

Mert itt mindiátást elsőbenis á Kherintus eretnek az lesbül kü vetę magat, ki az Moises irásábul azt meg tanulta vala, hoǵ chak eǵ leǵen az Isten; Azęrt ő azt hozza vala innen kü; Hogy Christus Vrunk ne lehessőn Isten: Mint szintèn hogy az Isten sem lehet Ember. Es igy az őnnen maga bolond elmeiebül kábálkoduan, azt alitia vala, hogy valamint ő azt maga feietül meg gondolhatia, es magáual el hitetheti, annak vgian valosagossanis vgy kellessék szükségőssen lennij.

Kherintus első szent Haromsag tagado eretnek.

De szent Iános, ezt az sz. Haromságrul valo Articulust, az ő egész Euangeliomiaban altal, elől el kezd-

Hogy harom szemely legión az egy Istensegbé.

kezduèn mind véghiglen, nagy ſulios ès meg vethetetlen erőſségőkkel meg bizonitia. Es hogy ez igy legien, chak innenis kű terzik. Mere ſzent Ianos Euangèliſta iráſának harmadik rèſzébül Chriſtus Vrunknak a Nicodemuſſal valo vetekődesèt, ſzent Haromſág Napiára rendeltèk az reghi kőrőſztięn Tanéto Doctorok predicaltatnij. Mely Euangeliumban ſzèp világoſſan es igen nijluan előnkben adatik az ſzemèliőknek kűlőmbſege, az főlségős Iſtennek velűnk valo illietèn igőn nagy es főlőtte chiodàlatos chielekődetiben: ahol ő mi velünk nyomorult es el veſzőtt bünős Embőrőkkel, arrul tráctál es vegez, hogy minket igazakka tegiőn, es iduezitſőn.

Probatur. Ioan. 3.

Atia.

Mert itt az ATIARVL nijluan valo irás vagyon: hogy ő ſzeretę ez vilagot, kinek az ő eggyetlen egy ſzerelmes ſzent FIATIS, oda aiandekoza.

Fiu.

dekoza. Itt immar két egymástul külön valo szemelyrül, ATIARVL es FIVRVL vagyon emlékózet.

Az ATIA szereti ez világot, es az ó FIAT aiándékon auagy ingien adgya ó nękie: Az FIV rea biria magat, hogy ez világnak aiándékoztassék, es az mint itt Christus Vrunk ónnen maga nijluan szoll, magat nem külömben, mint Moises az ręz kigiot, az kórószt fára fól függeszti, ez veghre: Hogy MINDEN, valaki ó benne hiszón, el ne veszszón, hanem órók eletót vegiön.

Ez szent chielekódetnek auagy Isteni dolognak meg szerzésere iarul immar az szent Haromságnak harmadik szemèlieis, az szent LELEK Isten, ki az szent kórószt sègnek vize altal hűtót górieszt sziuünkben, es igy vijonnan szül bennünket az Istennek országára. Sz. Lelók. A szent kórószt segnek haszna ereie.

Bizonijára igón szep vigasztalo predicatio ez, ki az mi sziucinke

Istenünkhöz valo nagy bátorsagrá meltán gőriesztheti, latuán azt: hogy mind az harom szemèly, az egy tellyes Istensèg arra haiollion, es abban forgolòdgyek, mi modon az szeghèn nyomorult bûnös ember az bûn, halál, kárhozat, es ördög ellen, igassagra, őrők èletre, ès Istennek országára viszha szereztetuen, ismeg vijabban föl epitessèk.

Hogy tudunk tehat mi az Istentül rőttegnij az mi bûneinknek miatta? Es hogy lehetünk mi gonosz sziuuel ő hozzáia? Mert ha ő az mi sok bûneinkert kárhozatra akart volna bennünket vetnije (mint hogy ez terhes gondolattal mindenkor fátrasztiok mi magunkat, főkeppen pedig halalunk oráiához közelgetuèn) tehát igy az Atia, az ő eggyetlen egy fiat ez vilagnak ingien nemis atta volna: Az Atia es az Fiu az vijonnan születtèsnek főrödöichöz, es az szent Lelőknek

szar-

ſzárnyal alatt valo vèdelmezèshöz ſem kiuánt ſem hiuott volna bennünket.

Es igy az tellies ſzent HAROMSAGRVL valo Articulus, Iduezitönknek im ez ſzèp és èkös mondáſabul: Vgy ſzeretè Iſten ez vilagot, &c. lègyön eddig elegendö magyarazatban. Ioan: 3.

De ſöt holott ez á ſzent Haromſagrul valo Articulus auagy hütünknek agazatia, igön ſzèp röuidedön be vagon foglaltatuan az gyermetskèk hütinek agazatiaban, ſzükſeg tehat hogy onnan tanulliok ſzorgalmatoſſan meg. Nem tudunke felöle igön èkes ès ſimogatot igèkkel ſzollanij? tehat az mint az apto gyermetskęk nyeluènek folyaſa iar, thak ſelpenis mökögyünk am bator felöle az ſzerint, az mint az iras vezet es tanet bennünket. Hogy Chriſtus Vrunk bizony Iſten lègiön, es azęrt vgyan ne köuetköz-

Az ſzent Haromſag meg bizonyodik á Credobul.

zèk az, hogy harom Istenök legyenek, sem harom magokban valo olly allandoságok, mint harom emberök, harom Angyalok, harom napok, auagy harom allatok, tauul legiön ez a mi vallasunktul:

Szinten vgy az Istenis az ö allatiaban nem oszol meg, hanem ö nekie chak egy örökken valo Isteni allatia vagyon. Azért noha az egy Istenségben harom szemely vagyon: Atia Isten, Fiu Isten, es szent Lelek Vr Isten: de vgyan allatiara nèzue meg nem oszthatnij, sem egy maștul el nem szakaszthatnij. Mert chak vgyan eggyetlen egy az Isten, az ö eggyetlen egy el oszthatatlan Isteni allatiban.

Az szent Haromsag felöl valo tudomany nem emberi talalmany.

Szükségös keppen bizonsagot kell tehat ez egesz vilagnak mi mellettünk rola tennij, hogy ezt az mi szent Haromsagrul valo Articulusunkat nem mi magunk gondoltuk, az reghi szent Atiak sem magoktul talal-

talaltak ſem formaltak, hanem az Prophetak es Apoſtalok iraſibul, az mint legh ſzebben es róuiddeben lehetót, vgy ſzedógettetótt eggiúue, nem kùlómben, mint ſzinten az mèhek ſok fęle fúiekrül gyóytógetik az mèzet óſzue.

I. Legh elólis azęrt az Apoſtali CREDOBAN azt mondgyuk: Hiſzók az Atia Iſtenben: Immar itt az órók Iſtenſegnek elſó ſzemelye ielón vagyon neuezerben: (hogy itt az egy Iſtenſegben valo harom ſzemelynek chelekódetit az tanulo gyermetskek es eggyúgiüek kedueęrt egy maſtul meg valaſzſzuk) tudnij illik, hogy ó ATIA MINDENHATO ISTEN, ès TEREMPTó legyón: Ki altal mindenek teremptettenek, megis tartatnak. Es ezóktül az chelekódetókrül iſmerni meg az ATIAT.

Az Atia, teremptó es meg tarto.

II. Maſodſzor, az CREDÓBAN auagy az mi kórólztięni hü-

Az Fia Iſten Ieſus Chriſtus.

tünknek agazatiaban azt mond-
gyuk. Hiszók az Iesus Christusban
&c. Akki egyenlő órókke valo az ő
szent Attiaual, es termeszet szerint
valo Vr es Isten. Mert senkiben sem
kell hidnij, hanem chak az egy Isten-
ben.

K. *Mi neue tehat ennek az szemelynek?*

F. Iesus Christus, az Atia Istennek
eggyetlen egy fia. Minden kőrösz-
tiçnek igy imadkoznak ezet, hat
szaz, es tizenharom esztendőtül
foguan: sőt vgyan Adamnak es E-
uanak, az mi első szüleinknek tőtt
első ighêrettül foguan, mikor Isten
ő nekiők ezt mondotta vala: Az
Gen. 3. v. 5. aszszony allatnak magua (az IESVS
CHRISTVS) leszőn a kilgio feie-
nek meg tontoia. Noha ez az Ar-
ticulus egy üdőben vilagosban hir-
dettetnçiçk (az szerint, a minemő
embő-

embőtőket az ighenek terieſztèſere Iſten ez vilagra adna) hoǵ ſem mint mas ûdőben: es az igheret, az üdő foliaſa ſzerint, touab touab mind bizonyosb hatarra ſzoritatnęk, az Chriſtus felől.

Mert Adamtul fogua Abraham Patriarchaia, az Iſtennek fia (á Ieſus Chriſtus) mondatik vala Aſzſzony allat maguanak. Az vtan oſztan hi uattatik vala Abraham, Iſaak, Iacob, Dauid maguanak es fianak, Ieſſe giőkerenek &c. Es ſok egyèb nęune lis neueſztetik az ő ſzemelyere es tiſztire nezue ſzèllel az derèk ſzent irasban: de mind az altal vgyan chak azon egy ember az Vr Ieſus Chriſtus.

Ge. 12. v. 4
Ge. 15. v. 4
Ge. 18. v. 10
Ge. 22. v. 18
Ge. 26. v. 4
Ge. 28. v. 14
2. Reg. 7. ver. 12.
Eſa. 31. v. 1

Aztis vedd eſződben itt, hogy az Angyalokis mondatnak Iſten fiainak, ſőt minden hiu kőrőſztięn ember Iſten fia: de vgyan nintſen ſzęrt ſem Angyal, ſem valamely ſzent, akki az Atia Iſtennek eggyet-

Iſten fiai az Angyalok, es minden hiuek: de chak Chriſtus az egyet-

en len egy fiu.

len egy fianak mondatnęk. Annak okaęrt az mi Vrunk Christus chak egyedül ónnen maga születótt az Atia Istentúl, mint FIV; kihóz hasomlo fia az Istennek nintsen sem az Angyalok, sem egyęb terómptót allati kózótt. Honnan szükseg kèppen kóuetkózik, hogy az Iesus Christus az ó szent Attiaual egyenlö Isten legyón. Ezt hiszszük es valliuk mi, az mi magzatinkkal, es minden kórósztięnokkel egyetemben.

Christus tiszti es chelekóderi.

Ez vallas tetelûnkre kiuantatik touabba, hogy mi az ó chelekóderitül es tisztitülis emlekózzünk. Az Istennek fia fókeppen mit chelekódótt legyón mikor az szent Lelóktül fogantatnęk, a szep szüz Mariatul születtetnèk, Pontius Pilatus tisztattosagának ideieben kinzattatnęk, meg feszitetnęk, meg halna, él temettetnęk, halottaibul ismeg fól tamadna, Mennyekben fól menne,

ne, es ûlne az ó mindenhato mennyei szent Attianak iobiara.

Itt ismeg Christus Vrunk az ó Istensegere lepik, hogy ó vgyan meg ismertessèk, es mind tellies ez egesz vilag el hidgye ótet az ó szent Attianak kû metzet abrazattianak, es az Istenuel mindenben egyenlónek lennij Ezóket az Credonak igheit, (hogy mẹgis egyszor meg mondgyam) nem mi magunktul gondoltuk, hanem mi reank üdókrül üdókre marador ighèk, es mi az elsó kórósztiẹni gyólekózettúl kèzrúl kezre vettük.

Vaiha meg nitnak itt a Caiuinistac az ó fe-móket?

III. Harmadszor, az mi kórósztiẹni hütunknek agazatiaban az Credoban mi azt mondgyuk: Hiszók szent Lelókben:

Szent Lelók Isten.

Itt az szent Lelók Istent mi, az Atiaual es az Fiuual egyenló tisztessegre emelliük, ahol mi imillyen vallast teszünk ó felóle: Hiszók szent Lelókben. Es ekkeppen ez a szent

HA-

HAROMSAGRVL valo mi kőrőſtięni Articuluſunk oly ſzep rőuidedőn, es oly együgiűkeppen vagyon az mi Credonkban auagy hűtünk agazatiaban bę fogleluan, hogy ennęl ſzebben es ekőbben lehetetlen dolog volna őſzue foglalnij.

Symbolum Apoſtolicum.

Meltois annak okaert, hogy ez a mi Credonk auagy hűtünknek agazattia SYMBOLVM APOSTOLICVMNAK, az az: Az ſz. Apoſtaloktul rőuidedőn őſzue ſzedőgetőt hűtbęli vallas tètelnek hiuattaſsek. Mert lehetetlen dolognak tartom, hogy az Apoſtalok küuól, valaki ezt illyen igőn ſzep egiűgiuűen es vilagoſſan őſzue ſzedőgethette volna.

Az ſz. Lelők Iſten chelekődeti, es tiſzti.

Az ſzent Lelőknekis tudidon chelekődeti miben allianak, azokis nijluan meg magyaraztatnak, tudnij illik: Hogy ő az kőrőſztięni ſzent ſeregőket, minden Nepeknek nemzetſegibűl őſzue győitőgeti, es őket

egienlő

egyenlő ęrtelőmre hozza, az egy igaz hűtben: Es meg ſzentőli őket, bűnőket meg botſatuan: Es ő bennők mas vy, es vgyan az őrőkke valo boldogſagos ęletnek remenſeget gőrieſzti fől, az mint mondgiuk az mi Credonkban: Hiſzőm bűneimnek botſanatiat, teſtőmnek fől tamadaſit, es ez ęlet vtan az őrők eletőt.

Es igy az Allat ſzerint valo egy tőkelletős Iſtenſegnek harom ſzemelye, kűlőn kűlőn, minden ő tulaidonſagokkal es chelekődetiőkkel egyetemben fől ekőſsitetuen. bę vagyon az mi kőrőſztięni hűtünknek agazatiaba foglalua.

Az Atianak tulaidonetatik az teremptes: à Fiunak az megh valtas; az ſzent Lelőknek az meg ſzentőleſnek ereie. az az: hogy ő bűnőknek botſanatiat oſztogat, vigaſztal, erőſsit, es az halalbul őrők eletre viſzőn. Ez ſzinten vgy vagyon,

Az ſz. Haromſagban mas ſemely az Atia. mas az fiu, mas a ſz. Lelők.

Probatur.

Similitudo ab indumentis petita.

gyon, mint az egy mas kózótt meg valagatott óltózet, hogy az szemeliók ósaue ne elegijtessenek; es hogy eggik az masiktul meg ismertessek. Hogy az Atia, teremptó: az Fiu, emberrę lótt: es az szent Lelók (az Atiatul es az fiutul szarmazuan) ión tüzes oszlott nyeluekben, az embereknek meg vigasztalasara. Ezók mind kózónsegóssen chak az egy Istennek chelekódeti: de a chelekódetóknek kûlómbsegen, az szemelieknek kúlómbsegetis hogy iol eszünkben vegiók szüksegós dolog. Mert nem az Atia Isten lótt am emberrę, hanem az Fiu: Az fiu sem atta magat oszlott tüzes nyelueknek kepeben latnya sem az Atia, hanem az szent Lelók. Es ekkeppen maradott ez a kózónsęgós kórósztięni hütnek vallasa mi reank, vgy hogy mi ezt sem magunktul nem gondoltuk, sem magunk elmeietül nem talaltuk.

Aztis

Aztis lattiuk és oluassuk szellel az Cronicakban, hogy Isten az ő tulaidon maga hatalmabul és ereiebül oltalmazta legiőn eleitül ezt: és hogy azokat az Eretnőkőket szőrnyü keppen valo bűntetèssel meg vette legyen, valakik ez Articulus ellen valaha fól tamattanak. Azęrt fólőtte igenis kiuantatik mi tőlunk (valakik kerőfztięni Neuet akarunk viselni) hogy egyedül chak ezőkhőz az ighekhőz ragaszkodgiunk: Bőltsesègünket se czègèrőztessük se mutogassuk, se affelül fólőtteb ne disputalliunk.

Isten az mi vallasunknak oltalmazoia.

Hitelt kiuan ez Articulus.

Mert az irasban azt oluassuk, hogy szent Ianos Euangelista, az ő Euangeliomi kőnyuet, derèk keppen az Kherintus eretnők ellen ken szőritetőtt irnija, akki Christus Vrunkat karomlya vala es semmikèppen nem akaria vala meg engednij őtet igaz Istennek lennije.

Kherintus eretnőksege es szőrnyü halala.

Lőn azęrt egy időben, hogy sz.

Ianos az ó Tanetuanijual talalkóznęk egy fórdóben, ki mikoron Kherintost az ó tarsaiual eggiótt ott fóródni latna, sietsèggel onuan ki mene, monduan: Sietuen ier siessünkel innen, ès semmit se mulassunk ez Isten karomlo gyalazatos ember kórül. Lón azonban, hogy immar szent Ianos az ó Tarsasagaual az fóródóbül szinten ki takarodott volna, es ótet Kherintus az vęle valo karomkodo sereguel talan akkor szinten neuetnèie, ès Christus Vrunkat karomlanais mindgyatast azonban ószue romoluan az fórdó haz, feienkent óket ott sillieszteng. Es ez lón az Christust karomlo Kherintus eretnóknek, az ó lator tarsaiual egyetemben, erdemlótt iutalmanak meg fizetese.

Arrius. Az ARRIVS eretnóknek sem lón iob rendón aratasa kiès oly igón nagy iszonyu haborusagot indètott vala az Istennek szent gyólekózetiben

ben, hogy annak le chillapitasaban negy szaz esztendónel tób immar el tólt: sót meg most sem akarnak ennek atkozott sziktai, az Istentül el szakatt gonosz emberekben meg langhadni. Ez az Arrius meg engedi vala azt, hogy az Christus minden egyęb teremptótt allatoknak elótte, az Istentül semmibül teremptetótt volna, de mind azon altal vgyan megis hogy teremptetótt allat volna, azt kęzzel labbal, minden ereièuel erőssen vitatia vala: meg engeduen meg aztis, Hogy az Christus, minden egyeb teremptótt allatoknal vgyan nemesb es ekesb volna.

Arrius vallasa az Vr Christus felól.

Holott pedig az kótósztięn Istenfelő Pispókek minden felól, az mint az szükségis kiuanya vala, ennek az nagy vndok Isteni karomlasnak serenseggel ellene allananak, vgy annijta: hogy sok szamtalan zurzauar es haboru ebbül tamadna, mar

ra annak le chillapitáſaban ſem remenſeg nem vala, hanem az győzhetetlen, Iſtenfelő CONSTANTINVS Romai Chaſzarnak bótſületes

A Synodus Niceaban tartot 3 eſztendőig: voltak ot Epiſcop. 318. Anno Domini 328.

emèlye kenſeritetęk ennek le chendeſzitèſere: akki ſok Iamber fő tudos Piſpőkőket győytőtt vala Nicea varaſaba őſzue, ès azok atkozak kü ennek az Arriuſnak dógieletős tèugigeſet.

CONSTANTINVS Chaſzar ezőknek vtánna hogy hamar ez vilagbul kü kőltőznęk, es á birodalom az ő fiara Conſtantiuſra ſzallana, ki Arriuſnak igőnio akaroia vala: Az Arrianuſok mindiatáſt fól induluan minden ereiőkkel, az ſam küuetèsbűl Arriuſt haza hozzak, es iſmeg talpra altatiak. Hogy immar az ő bę iktattataſanak napia el iőt volna, es az ő Seregèuel koran regųel az Templomba keſzülne: Vtában nagy has fáiás eſęk reaia, vgy hogy valami arnek ſzękre fęl fęle ki-

Arrius főrnyü halala.

nan-

uankoznęk. Es vgyan ott bęlei kũ omoluan meg halna.

Es igy marada meg helyen ez az ſzent Haromſagrul valo Articulu-ſunk auagy hũtũnknek agazattia, Elſóben az ſzent iraſnak, Maſodſzor az Apoſtalok es ſzent Atiák baiui-vàſoknak, harmadſzor á chioda te-telóknek erecióknek altala, az ór-dógnek, es ez világnak ellene: Es Iſten akaratiabul ennek vtannais, minden erósnek ellen meg marad az, hogy mi egy Iſtenben hidgyünk: ki Attia, Fiu, es ſzent Lelók.

Hogy pedig ez harom ſzemèly-bùl egy ſzemely ne chinaltatnęk, azert oſztattanak es valaſztattanak ſzep moddal meg az ſzemèlyók kò-zótt valo chelekódetók, az egyúgy-uek keduegre: Hogy az Atia mi te-remtónk, az Fiu, mi meg valtonk: az ſzent Lelók, mi meg ſzentelónk legyón. Hogy igy az egyúgyù kóſ-ſeg kùlómbsègęt tudgyon az ſze-

melyók kózótt, es vgyan mind az altal az Isteni termèszetnek allatiat, egy mastul se el ne szaggassa, se el ne oszsza.

Ki legyón az kórósztięni setegé

Azert az kórósztięni gyólekózet oly bizonyos Nép, ak kinek hiuarallia ez, hogy ó eznek, es chóz hasomlo tób teuelgesóknek semmikeppen ne hidgyón: Mert ez vilagi eszósseknek iteletiók tartia ezt: hanem az kórósztięni hiitnek agazatiahoz tartsa magat, mely ez vilag elót, chak merő azon bolondsagnak, es hiberetlen dolognak iteltetik. 1. Cor. 1. Sót sziuten vgyan ezert kellene ó neki anniual nagyob szorgalmatossaggal az prædikatiot halgatnija, es az Istennek igheiet tanolnija. Mert az szent Pal Isten tetzesenek mondgya lennije azt: hogy az halgatag prædicationak altala akaria az ó benne hiuóket iduczitenij.

1. Cor. 1.

Mert az emberi ok[illegible]ssag ebben

mi[illegible]

mindiaraſt altal akad, es ſoha meg nem niughatik raita, mikeppen lehesſón á harom, egy, es az egy, harom. Hogy az Iſten emberrę lótt legyón: Hogy mi az vizzel valo meg moſodasban, Chriſtus Vrunk verenek altala bûneinkbúl kü moſodgyunk: Hogy az Vr Vatſoraianak kenyereben, az Chriſtuſnak ſz. teſtèt egyók, es az borban, az ó ſz. veret igyük, az mi bûneinknek botſanatiara.

Az mi kerósztięni hûtünknek effęle agazati, ez vilaghi bóltſek elótt, mind eggigh meró azon bolondſag gianánt tartatnak. Szent Palis erre nezue mondgya azt balgatag es eſztelen prædicationak: de azert valaki annak hiſzón, vgyan iduesſegèt veſzi altala.

Ezt engedgye minekûnk az Attya Iſten, az ó ſzent Leikenek es az ó ſzeretó ſzent Fianak, az mi meg valtonknak, az Vr Ieſus Chriſtuſnak altala. Amen.

Ho-

ELöL IARO BESZED

Holott pedig ennek az mi kórósztięni hűtünk leg nagyob es fóieb aganattianak meg rostalasanak nem az emberi esztűl, okossagtul, es elmetűl kell veghóz mennije, hanem chak egyenóssen az Istennek sz. igheiebűl az szent irasbul: Oluass tób bizonsagokat tehat ettól az Articulusrol Luther Martony D. Postillaiaban, Es Philep Melanthon Articulusiban.

ELöL IARO BESZED AZ GYERMEKóK CREDOIARA.

SOk reghi szent Atiak voltanak az kórósztięnsegbē illy ęrtelómben, hogy az mi Vrunk Iesus Christusunk tizenket Tanetuany meg alkuttanak legyón egy mas kózót arrul, hogy ók az ó tudomanioknak, mellyet ez szelós vilagon prædicallandók lennenek, Sommaiat róuidedón

dedón óſzue ſzedógetnęk, minek elótte egy maſtul el valuan, Orſzag ſzerint ſzellel el oſzolnaſſak az ó NEVEBEN prædicallani pœnitentiat, es bünóknek meg botſanatiat, minden nèpeknek, Criſtus Vrunk parantſolatia ſzerint Marci 16.

Hogy ókis magok kózót tudnak, ki ki mind mihóz tartanija magat, es vallaſat: hogy igy egyenló ertelómmel es ſelókkel prædicálhatnak az Chriſtus tudomanyat, minden teremptett allatnak. Azt á róuidedón tizenket czikkelbe auagy Articulusba óſzue ſzedógetót tudomanyt á Deakok Symbolum Apoſtolicumnak, mi Magiarok CREDONAK, auagy az mi kórósztieni hütünknek tizenket agazatinak ſzoktuk hiunija,

Ez felól ſzent Cyprianus D. Ruf. finuſſal ezónt ertótte, Sz. Bernard Doctoris az ó Floretumiaba tizenket reſzben az Apoſtalokra ezt á

Az Credo 12. tèſzte oſztatik.

Credor el osztia az szerint, ki ki mind mellik articulusnak volna authora.

Am bator akar az Christusnak szerető szent Apostali, akar az ő vtannok kőuetkőzőtt kőrősztien Lelki Tanetok szedőgettek ezt illyen szep rőuidedőn az derek szent irasbul őszue, bizoniara vgyan ditsèretős munka volt ez, mely altal az szegeny tudatlan ostoba kőssèg, es az aprogyermekőtskec, illyen rőuidedőn őszue foglalt tiszta tudomanyban tanetatik, epül, ès az őrők eletnek vtaban vezettetik.

Anesztendő altal valo innepők rendelesének oka.

Főkeppen vgyan ez vegre rendelt volt az kőrősztieni Aniaszentegyhazis, az egesz esztendőnek forgaszban bizonyos innepőket ès napokat, hogy azokon az Napokon eggik Articulus az masik vtan, ûdőuel az kőssèg előtt bőueb ès bőueb magyarazattal prædicaltatnek, hogy igy az kőrősztieni hütnec agazattiat senki el ne feledneie.

Vgy

Vgy mint, Bóytben, Gyómólts olto Boldog aszszony Napian, rendelte az Ecclesia, hogy ettül á dragalatos (Atticulusrol) hütünhnek agazattiarul legiónk a prædicatio: Hiszók az Iesus Christusban, az Atia mindenhato Istennek eggyetlen egy fiaban, mi Vrunkban, Ki fogantatęk szent Lelóktül.

Gyümólts olto B. Aszszony Napia innepe.

Karátson napiat szentólyók hütünk Agazatiának im ez Historiaiával: Születęk (az Vr Iesus Christus) szüz Mariatul.

Karatson innepi.

Az nagy hęton innepsünk ez Articulusokból; Kinzatęk Pontius Pilatusnak alatta, meg feszitetęk, meg hala, és el temettetęk.

Nagy hęti innepók.

Husuet napiát inneplyók arrul: Hogy Christus Vrunk bizony Isten, és bizony ember, Istenni hatalmabul, maga ereiebül, halottaibul ismeg fól tamadott. Arra szolgalnak ez Articulusok: Szalla Pokolta, harmad napon halottaibul fól tamada.

Husuet.

Aldozo

Christus menybe menetele.

Aldozo Chótórtóket auag Christus Vrunk menyben meneteli napiat innepliók ez Articulusbul. Mene menyekben, üle az Atia mindenhato Istennek iobiára.

Pinkósd.

Pinkesdet. Mellyen az szent Lèlók Isten, láthatokeppen ala szaluán, az szent Apostalokban, ès mas hiuekbenis az ó munkalkodasát el kezdótte. Ez Articulusbul: Hiszók szent Lelókben, egy kózónsegós kerósztięni Anyaszentegyhazat, szenteknek eggiesseget. Es igy renduel az tób innepeknekis Euangeliomi historiait ezókre az Articulusokra, vgy mint kórósztięni hűtünknek fó fondamentomira vihetni.

Lásd itt, á Caluinistak melyok nelkül katomkodgianak az inneplesmiaet ellenünk.

Es miuel hogy Christus Vrunk halálanak vtanna, az kórósztięni szgyólekózetben bűneinknek órókke valo meg botsanariais vagon, melynel ez vilagra dragalatosb kents nem adatott, kit minękünk Christus Vrunk ónnen mage (az mint ezt

...llies szent irasis bizonètia, sót
...lóle kętelkódnünk sem szabad) az
ó vere hullasanak, es halalanak alta-
la szerzótt. Valliuk azęrt aztis eb-
ben az mi hútünknek agazatiaban,
hogy minękúnk az Christus vèrè
hullasanak es halalanak altala, bú-
núnknek botsanatiais vagyon. In-
nen vagyon azęrt azis, hogy sz. Pal
Apostal semminemü Isten elót valo
meg igazulast, auagy bünóknek bo-
tsanatiat mast nemis akar tudnij, ha-
nem chak az Vr Christus halalanak
erdemeuel szereztettet, 1. Corin. 2.
Az Corinthus varasbęliekhóz igy
iruan: Tú kó ótterók laktomban,
nem itèltem magamban hogy vala-
mit tudgyak, hanem chak az Iesus
Christust, aztis az meg feszitettet.
Azt akaria itt szent Pal elónkben
adnij: hogó chak egyedúl az Chri-
stus Iesusnak kin szenuedèseben, es
halalaban keresi, es helhezteti bü-
neinek meg botsanatiat. Azert
mond-

Papistak
nissatoc fól
itt szen-
tóket kik
az meg
holt szen
tókhóz kul
lagtok &c.

mondgya masuttis Rom. 4. Hogy ő (CRISTVS Vrunk) halalra adatot, legiőn az mi bűneinkęrt, es fől tamadott az mi meg igazulasunkęrt.

Esaiasis azt mondgya Cap: 53. Eő az mi hamissaginkęrt sebessitetőtt meg, es az mi bűneinkęrt veretretőtt meg. Holott azert az az bűnőknek botsanatia egyedül chak Christus vere hullasanak, es halalanak èrdőmęęrt adatik: tehat az mi èrdemünk es chelekődetink nem adhatiak azt.

Mire vaio legyőn az szent iras?

Erőtte legyőn azert minden kőtőszteien ember, hogy az fölyől meg nauezőtt innep napi Prædicatiokban, ez előue szamlalt kőtőszteini hűtűnknek minden agazatit tanullia meg bizonijtani es meg erőssitenij az derèk szent irasnak oly mondasiual, mellyek kőzzül, az őrdőg chak eggyet se tudgyon ęlibül kűverni. Mert Christus Vrunk őnnen

nem magais, minekünk peldá ada-
sunkra az ördögnek vstromi ellen,
szent irassal vén erős. Matth, 4.

Mert chak ezők az Articulusok
az kőrösztiénőknek igaz es tőkelle-
tős bőltsesègők, az Istennek pedig
chiodalatos el rőitőtt titkai. Mel-
lyek az emberi okossagnak altala
semmikeppen nem, hanem chak az
hütnek szemei altal ismertethetnek
meg. Azert mondgya szent Palis
1. Corin: 2. Bőltsesegőt szollunk
azert az tőkelletőssek kőzőtt, de
nem ez vilagnak, sem ez vilagi feie-
delmeknek bőltsesèget, kik el ro-
molnak: Hanem az Istennek ből-
tsesèget beszellyük titkos ertelőm-
ben mellyet az Isten eleitul fogua el
veġezőtt volt, es vilagnak funda-
tasanak előtte az mi ditsősegünkre.
Mert az emberi bőltseseg meg nem
foghattia azt, hogy az Isten embere
lőtt, meg holt, es ismeg fől tamat
dott volna; Es hogy az holtakatis
ismeg

ismeg az vtolso itèlet napiara fól tamasztanaia: Es hogy ć menickben ment legyón, es ott az ó szent Atianak ditsósegenek iobian illyón: Es hogy az Istennek valosagos termeszet szerint valo fia, egy szùztûl születótt legyón: Es az mi hütünk agazatinak tób effele reszeit. Hanem az hütnek altala tanollyok mi az Istent, es az Istani effele titkokat meg ismerni.

Mire valo az oluaso.

Az sem elegh iduesegódre, sem nem vitted meghis veghóz dolgodat vele, ha ezt az Credot auagy az mi kórósztieni hütünknek agazatiat minden naponkint negy, ót, hat, auagy het izben az OLVASORA el mondodis: hanem azt az te sziuedre kell irnod, hogy vgyán ellyón, es nem chak az nyelüedón zónógión. Mert sziuednek büzgosagos kutfeiebül ha szarmazik az, a mit kiuász, higyed hogy bizonyal elis veszód. Mert mi azt mondgyuk (kiki mind

maga-

magara nezue) Hiszónk hogy ennekóm az en bűneim meg vannak borsatua, az Christus halalanak altala. De ha minket az, az órdóg, az mi kû mulasunknak ideien meg vstromol, az mi sok fęle vetkeinknek miatta, tehat mi akkor sziuetlenók vagyunk, es chak kersegben esesre sietûnk. Azert itt vagyon am az vigiazasnak helye, hogy ezt az mi hűtûnknek agazatiat nem chak nyeluünkkel es szaijunkkal, hanem vgyan vgy mondgyuk, hogy az mi sziueinknekis hiteuel legyón az:

Aztis mondgyuk az Ctedoban, Hiszóm aztis hogy minden testnek fól tamadasa, es órók eleteis legyón. De ha az halal el közelget, az Lelóknek az testtül valo el szakasztasara: ott oly igón felünk, mint ha az test mind lelkóstúl egyetemben meg halna, es igy tellyessen immas oda volna az mi dolgunk. De ha igaz hűtünk volna ez Articulu-

ſunk felől, es nem ketelkődnenk felőle, hogy hamar üdőn az teſt es lelők iſmég eggyüüe iutnak, bizoniara nem rőttegnenk illy igőn. Mert az hút az kiſettetekben probaltatik meg, nem küſőmben, mint az arany es ezüſt á tüzben.

NB. Az kőrőſztseges az Vr Vatſoraia, az mi hütünk agazatihőz valok.

Az kőrőſztien emberhőz illik, ſőt vgyan ſzükſeges dolog ő nekik azris tudni, hogy az nintſen mind itt az Credonak ez tizenket Articuluſiba be foglalua amit az kőrőſztien embernek hidnij kell. Mert azris hiſzſzük es valluk mi, hogy az Vr Vatſoraiaban az mi Vrunk Chriſtus Ieſuſnak valoſagos ſzent teſte es ſzent vère ielőn vagyón: Es hogy az kőrőſztſegnek ſzentſegős főrődőieben bűneinknek botſanatia adatik. Mellyek felől itt az Credoban noha igerül igere valo emlekőzet nintſen: de azert vgyan az mi hütünknek agazati azokis. Kiuantatik tehat, hogy az ſz. iraſt.

es az

es az bóltsesegnek draga kentset, tudoia illik á BIBLIATIS, az igaz kutfeynek óruenyet, melyben ezók tób Isteni tudomanyockal egyetemben, az mi tanusagunkra, meg itattattanak es be foglaltattanak sol altal lassuk, szorgalmatossan meg oluassuk, es tanulliok.

Ez azert az mi hütünk agazattia, chak azokat az Articulusokat foglallia magaban, az mellyeket minden kóróftyenek tudnij szükségós. Lassunk hozza azert, hogy ezók az Articulusok erós gyókeret verienek az mi sziueinkben az igaz hütnek altala, hogy az kemeny vstromot megis alhassuk. Mert az pokolbeli gonosz ellenseg minden ó practicaiual, azon vagyon, hogy minket ettül az mi hütünk agazatiatul el szakaszszon. Az ellen pedig minden hiü kórósztyen embernek az legyen az Vr Istenhóz az ó esedózó imadsaga.

Imadſag. Oh Vrunk órókke valo mindenhato Vr Iſten, adgy minekúnk igaz es alhatatos hütőt, es neuellied azt naponkint mi bennünk. Adgy mi kóziokben ſzeretetőt, es io remenſegőt: Hogy mi teneked, es az mi fele baratinknak, az te io kedued es akaratod ſzerint ſzolgalhaſſunk. Az te Orſzagodatis engedgyed, hogy mi hozzank iőjőn, Es ne vigy minket kiſertetben, de ſzabadets meg minket kegyelmeſſen minden gonoſztul.

AZ CREDONAK ELSŐ Articuluſsa, az Teremteſrűl.

Sz. Peter. *Hiſzők egy Iſtenben, mindenhato Atiaban, menynek es földnek Teremtőiében.*

Ezt

Ezt az elsó Articulust (melyból azt tanulliok meg, mikeppen Teremptött legyón Isten benünket, minden allatokkal egyetemben) tartoznak az kórósztienók nagy szorgalmatossan elmelókben meg tartani. Mert ebben merő azon chiodalatos mennyei bőltseseg foglaltatik be. Ertelme pedig ez Articulusnak im ez: Hogy mi, az mi hütünket, bizodalmunkat, es remensegünket, semmi fele teremptött allatban, se chelekődetünkben, se èrdemünkben ne helyhőztessók: hanem egyedül chak az Vr Istenben: Hogy chak ő legyón minekünk segetsegünk, vigasagunk, es iduessegünk. Mert semminemő teremptett allat mi velünk semmi iot, sem gonoszt nem tehet, hanem ha Isten akaria: Mi magunk sem segethettiük meg mi magunk ereietül magunkat. Tartozunk azert minden iot egyedül chak az Istentül varnij,

ő benne binnij, ő benne remenlenij, es minden bizodalmunkat chak egyedül ő benne vetnij.

Hiszők egy Istenben.

Ebben az első Articulusban, ez az ighe (HISZŐK) vagyon legh elől, es ide hatrais minden Articulushoz hozza, kell ęrtenij: Es ez annijt tesszőn: Hiszők egy Istenben. Az az: En, minden ęn vigasagomat, remensegőmet, es bizodalmamat helyhőztetőm egyedül az Istennek chak az ő kegyelmesegeben, es ingyen valo irgalmassagaban. Hogy chak ő egyedül, es ő kiuőle semmi teremptőtt allat, akar mely szent legyenis az, nem segithet meg engőm, semmi en testi sem lelki szükségőmben, sem nyaualyaimban, sem kőserüsegimben.

Azt mondgyuk itt, hogy: HISZŐK: Es nem mondgyuk ezt: En ezt velőm, auagy azt itelőm, hogy

ez io,

es io, auagy nem io legyón, az en gondolatom es tetzesóm szerint. Mert ha az mi ertelmünknek es tetzesünknek itt helye volna, mi szúk seg volna tehat hidnünk? Akki hiszón, nem itèl az senkitis, hanem mastul iteltetik: es mas ember iteleti ala vgy mint rabul adgya es kótelezi magat. Az mint az Sidokhoz irt leuel tartia: Az hüt az remenlendó dolgoknak allatia, es az latthatatlan dolgoknak tellies bizodalma. Mert ez az igbe (HüT auagy HISZóK) itt azt lelónti, es mutatia meg, hogy ezók az Articulusók az termeszetnek renditól es foliasatul idegónók, chodalatossak, es (teremptőtt allatul) meg foghatatlanok legyenek. Mert valamit hüttel kel meg fognunk, az minden emberi elmenek, minden okossagnak, bóltsesegnek, es minden ertelómnek fólótte vagyon. Mert azol semmit nem latz, semmit nem ta-

Hebr: 11. Mi, es mire valo legien a hüt?

paſztalſz, ſem erzeſz, ott chak hidnód kell.

Az Iſtenben.

Chak egy Iſten vagyon, de harom az ſzemely: Atia, Fiu, es ſzent Lelők, az mint ezt az iras bizonetia. Ez à harom ſzemely, Egyenlő ótókben valo, egyenlő mindenhato, egyenlő dicſőſegu, es allatu Iſten.

Es igy, azt hiſzſzük mi, hogy chak egy az Iſten, az mint meg mondok, akkinek mi teank, es mi rolunk valo gondgya, es vigiazaſa vagyon &c. Kiben mi az mi ſzivünknek minden temenſeget es bizodalmat helyheztetiők. Akkinek mindenókón hatalma vagyon, es minden hiueknek Attia. Akki menyet es főldet teremptötte, biria es igazgattia.

Az ſzent Iras-bizonetia ezt. Deut. 6.

Halgaſdſza meg Iſrael, Az Vr az mi

mi Istenünk chak egy Iehouah VR Isten. Szeressed ezt az Vrat, az te Istenódet, tellyes sziuedbül, tellies lelkódbül, es minden te erődbül.

Atyaban.

Hogy az Isten mi Atiank legyón, arra Christus Vrunk ónnen magatanet az mi Atiankban. Matth: 6. Lucæ 11. Mert ó szinten vgy viseli gondunkat, mint az kegyes Atia az ó fiainak: Es ezt chelekószi ó mi velünk, noha mi meg nem szolgalliok: Nem külómben, mint az Attia, hogy az ó fiara chak azertis gondot visel, miuel hogy ó gyermeke az, noha semmi szolgalatia sem erdeme nintsen rea. Ez bizoniara igen nagy vigasaga lehet az igaz hütü kórósztien embernek. Mert mi Attianke ó? Tehat mi ó fiai, leanij vagyunk: es az ó Orszaganak órókösi, Az mint szent Pal mondgya. Rom: 8. Gal: 4.

Esa: 63. Bizonetia ezt az szent iras. Esaiasis az Istent Attianak hiuia monduan: Cap. 63 Mert te mi Atiank vagy. Az Abraham sem ismet minket, az Israel sem tud minket: Te Vram, te vagy az mi ATIANK az mi meg valtonk, ôrôk údôktul foguan valo á te nrued. Es ismeg azon

Esa: 64. Esaiasnal Cap. 64. Es ime Vram. Mi ATIANK vagy te, mi pedig Sátok vagyunk: Mi alkotonk vagy te, mi pedig mindnijaian az te kezeidnek alkotmanij vagyunk. Ierem. 31. Israelnek ATTIAVA leók, es Ephraim az ęn elsö szülöttem.

Malach: 1. Malach 1. Az fiu tisztöli az ô Attiat, es az szolga feli az ô Vrat: Ha azęrt ęn tü Atiatok vagyok: hol vagyon az ęn tisztessegôm? es ha ęn Vr vagyok, hol az ęn felelmôm.

Mindenhato.

NB. Beza. Mindenhato az Isten, mert ô tüle meg lehet, es meg chelekódhetik ô min-

ő mindent, valamit akar. Elegh ereiteis vagyon rea, meg alhattia beszedet, veghózis vihet mindent valamit mond. Mindenek ő nekie lehetsegőssek: Minden terempiett allatok az ő kezeiben vannak. Az ő hatalma, ereie, es allattia meg merhetetlen, es veghetetlen.

Tehat ez az kőrősztięni hütnek igaz fondamentoma: ez kezdeti, hogy valoban [illegible]hidgyők az Istent MINDENHATONAK lenni. Akki ezt tudgya, bizonijara nagy vigasagara vagon ez annak. Sót vgian innen kőuetkőzik azis, hogy az Istennek minden egyeb belsedenekis hihessünk, ha szinten az emberi elmenek előtte lehetetlennek lattatnekis. Az Istenris vgyan ezęrt hihetiük hamarab meg, benne vetuen minden mi remensegünket, ha szinten kesődelmesnek es haladekosnak lattatnekis az meg halgatas.

Holot azęrt az Isten hatalmas, tehat

hat minden kőrősztięn embernek illik ezt az ő sziueben mellyen bę győkeresztetnij, es iol eszeben tartanij. Mert senki oly szeghen nem lehet, kit meg ne gazdakgethasson: senki oly betegős nem lehet, kit meg ne gyogiethasson: Senki oly igőn meg vnt ès meg vetőt nem lehet, kit tisztessegre es meltosagra ismeg fól nem emelhessőn: Senki oly igőn nagy bünős ember nem lehet, kit büneibül kű ne tisztogathasson: Senki oly hűtőtlen nem lehet, kinek hűtőt ne adhasson. Egy szoual, semmi oly el hihetetlen es oly lehetetlen dolog az emberi okossag előtt nem lehet, az mit ő meg ne chelekődhessek es veghőz ne vihessőn. Azęrt tartozunk ő rea biznij magunkat, mert ő mi Atiank leuen, meg akar segeteni bennűnket, Megis segethet, miuel hogy mindenhato, es mindenők az ő ereieben es hatalmaban vannak.

Bizo-

Bizonitya ezt az ſzent iras.

Gen. 17. Az Iſten ónnen maga Abrahamnak ezt mondgya maga felól. En vagyok az MINDENHATO VR Iſten. Maſuttis igy ſzol. Exodi 15. Az VR ollyan mint egy erős Vitez: MINDENHATO az ő Neue. Apoc. 4. Szent, ſzent, ſzent, az MINDENHATO VR Iſten, akki vala, moſtis vagyon, ès el-iőuendő. Lucæ 1. Az Angyal azt mondgya Marianak. Az Iſtennél ſemmi nintſen lehetetlen. Gen. 17. Exod. 15. Apoc. 4.

MENNEK ES FŐLDNEK TEREMTŐIEBEN.

Itt chelekődetbenis meg bizonyodik az, hogy ő ſegetſegünk akar lenni, es vgyan meghis ſegèthesſőn, ő teremptette az Mennyet es az főldet, minden ő benne valokkal egietemben. Es ez leg nagyob vigaſztalaſunk legyőn, hogy ő minek előtte az embert alkutna, mindenőket

ket im̃ar teremptótt vals. Akaruan chak ezzelis meg mutatni, mely forgalmatos gondgya legyón ó nękie mi rolunk, es hog minden mi szükſegink es fogyatkozaſink ó nękie tuttara legyenek, minek elótte mi ez vilagra ſzúlettetnènk. Szükſeg azęrt magunkat ezókkel az igekkel az telhetetlenſeg ellen vigaſztalnunk, es minden ſzerentſetelenſegók es haboruk ellen, mellyek ez vilagban tantorgatni es ſaniargatnij ſzoktanak bennünket, batorítanunk, igy elmelkóduen magunkban: Ha Iſten menyet es az fóldet teremptótte, tehat Vrais annak, tehat menyekben es ez fólden az ó akarattia ſzerint leſznek mindenók.

Es ha mindenóket mi erótttünk teremptótt: tehat mindenók, hogy minękünk ſzolgallianak, kótelesſek. Vgyan azęrt nem illik rola forgalmatoskodnunk, mit együnk, igyünk, auagy miuel rukaztaſſunk,

mint

mint ſzent Matthę tanet bennünket. Matth. 6. Hanem bizzuk az Atia Iſtenre magunkat, akkl minket teremptőtt, es ſziuünk ſzerint el hidgyük, hogy ő minket es az mi eletünket meg tartia, es az mellę mindent valami nelkül ſzükölkődunk meg ad: de illy okkal, hogy ha minden ember, ki ki mind az ő hiuatalliaban hiuen el iarand, es mindeneknek előtte az Iſtennek Orſzagat kereſendi. Matth: 6. Matth: 6.

Menyet es az földet pedig minden azokban valo allatokkal egyetemben, az Vr Iſten chak egy ſzaua altal ſemmiből teremptę az mint Moyſes iria. Geneſ. 1. Mellyet az emberi okoſſag ſemmikeppen meg fognij nem tud. Mert á termeſzet á terempteſnek nagy chiodalatos voltát nem ęrtheti, azęrt, hogy meg ſem foghattia, mikeppen lcheſsön az ſemmiből valami. Hanem az hütnek vilagoſſaga foghia meg az Gen. 1.

teremp-

teremptest, mind az Sidokhoz irt leuęl ezt bizonitia,

Bizonitia azt az szent Iras, hogy Isten teremptőie legyen mennek es

Gen. 1. földnek. Genes. 1. Kezdetben terempte Isten menyet es az földet.

Esa: 44. Esa. 44 Ezt mondgya az Vr, á te meg valtod, az ki tegedet formalt az te Aniadnak meheben. En vagyok az VR mindenőknek teremptőie: ki az egeknek magam vagyok kù teriesztőie, az földnek meg erőssètőie, es senki mas ęn mellettem nintsen.

Esa: 45. Viszont Esa. 45. ezt mondgya: En formalam az földet, es ęn teremptem arra az embert, ęn vagiok az, akkinek kezei az egeket kû teriesztőttek.

Az mi szetelmes Vrunk es Atiank, az boldog emlekőzetű Luther Mertony D. egykor, asztala fölőtt ez kőuetkőzendő szokat monda: Sziuem ferint akarnam (vgymond) hogy

hogy ha ęn ezt az mi hútünk aga-
zatianak elsö Articulussat az terem-
prestül chak valamennijre ertheti-
nem. Hiszök egy Istenben, min-
denhato Atiaban, mennek es föld-
nek teremptöieben: de kesz va-
gyok egy A. B. C. tanulo issiu gia-
nant ebben az Articulusban marad-
ni. Es azt álètom hogy meg az nagy
neuezetös emberök közülis keues-
sen ęrtöttek ezt: hanem ha Adam,
Noe, Abraham, Dauid ęrtötte vol-
na. De Esaias, Ieremias, es az töb
Patriarchak es Prophetak ertötte-
nek vgyan valamit felöle; de megis
vgy tanultak felöle, hogy ebben
chak deakotskáknak tartanak ma-
gokat.

AZ MASODIK ARTI-
culus, Az meg Valtasrul.

Hiszök az Jesus Chri- Sz. Andr.

E *stus-*

ſtusban, az Attia Iſtennek eggyetlen egy fiaban, mi Vrunkban.

Ez á legh fób Articulus az egeſz emberi Nemnek meg valtaſarul, ki vilagh kezdetitúl fogua es megis, mig ſzinten ez hituan vilag el vegezódik, az kóróſztieni gyólekézetben, az okoſſ gytan iaro vilagi bólcſek elegge im idé amoda formal. tak, ramaltak, huztak, vontak, gugoltak.

De azert vgyan ebben all az kóróſztienóknek minden bólcſeſegók, mely felól tellies es egeſz vilag ſemmit nem tud, ſem ert, noha óis vgyan naponkint hallya. Tudnillik, hogy valoban el hidgyók, es felóle ſziuünkben bizonyoſſak legyúnk, hogy Chriſtus legión az Attia mindenhato Iſtennek eggyetlen egy valoſagos fia, igaz Iſten es emberi

ber, &c. Mert ebben az Fiuban es kózben iaroban valo hüt nęlkül, vilag kezdetitól fogua mind ez ideiglen, senki sem iduezúlhetótt. Az reghi szent Atiak Christus Vrunk szúletese elótt, ebben az ióuendó es testben óltezendó Christusban helyhóztetótt hütnek altala iduezúltenek: Mi pedig az kózinkben immaran el iótt, es ielen valo Christusunk èrdeme altal iduezúlünk, hütbül.

Es ebbûl az mi kórósztięni hútûnknek masodik fó Articulussabul tanullyok mi az egy Istensegben ditsóitendó masodik szemelt meg ismernij, tudnia illik, az Iesus Christust, az Attia Istennek eggyetlen egy fiat, az mi VRVNKAT, minden ó gazdagsagiual es io tetemènyuel egyetemben. Es vgyan ez altal vallyok ótet az ó szent Attiaual egyetemben igaz Istennek, de az Atiatul vgyan kúlón valo magaban al-

lando ſzemèlnek : Ki ez vtolſo ü-
dókben, az Atia Iſtentûl, ez vilag-
nak adattatuan, es aiandekoztatuan
emberi teſtót vén fól magara, hogy
minękunk az ó ſzent Attianak aka-
ratiat meg ielóntene. Mert az Iſten
mi reank nèzue fólótte igen nagy
fólſeg; vgy hogy ſenki magatul ó
hozzaia nem mehet. Azt ſem tud-
hattia ſenki mitſoda ſziuuel leheſ-
ſón ó mi hozzank mind addigis,
miglen Iſten magat az ó fiaban az
Ieſus Chriſtusban kü nem ielóntene,
kit ó az regi ſzent Atiaknak meg
igért vala, es minękünk elia botſata.
Mert nagy mèlſegós es meg foghatatlan
dolgot ember nem hihet
künnijen el.

De miuel hogy ó immar ez vi-
lagra el iótt, akki az ó ſzent Attia-
nak kebeleben ül, ó nękie tanatſoſſa,
epleg ſzerelmesb fia, Innen merèt
az emberi lelki iſmeret io remenſe-
gót maganak el tókeluen magaban,
hogy

hogy az mind vgy legyön, az mint mondatik, es az hallas meg foghia azt: tudnÿa illik: hogy az Vr Iſten hozzank io akaratta! vagyon, es raitunk io keduet meg mutatia. Az mint ſent Ianoſnal Chriſtus Vrunk maga ſzolt: Vgy ſzerete (vgymond) Iſten ez vilagot, hogy az ö eggyetlen egy fiat adna, hogy minden valaki ö benne hiſzön el ne veſzön, de örök elete legyön. Es ez ennek az maſodik Artículuſnak igaz értelme: Hogy mi tellies ſziuböl magunkat bizzuk, az Attia Iſtennek eggyetlen egy örökken es termeſzet ſzerint valo fiara, az igaz es valoſagos Iſtenre önnen magara, ki az ö ſzent Attianak allatiabul örök idöktül foguan ſzületött: ki az Attianak böltéſeſege es igheie: ki altal az Attia mindenöket terempte, es azokat maſtis biria es igazgattia: ki az Attia Iſtennel egy, egyenlö Iſten es VR. Ier vegyök magyarazatra im-

Ioan: 3.

ra immar renddel ez Articulusnak igheit.

Hiszők az Jesus Christusban.

Az IESVS neu magyarul annijt teszőn, mint Iduezitő: à Christus, meg kenetőtt, Mert ő mi Kiralyunk es fő Papunk. Zach: 9. Ime á te kiralyod iőn te hozzad alázatossan. Az ő fő Papsagat pedig, mely nęlkül mi az Istenhőz semmikeppen nem mehetünk, szep ekessen feiezi kü az Sidokhoz itt leuęl.

Eo eggyetlen egy Fiaban.

Szinten chak ezők az ighèk valasztiak meg ezt az fiut, az Istennek minden mas fiaitul, tudnia illik: hogy ő nękie illyen fia tőb ez egynęl nintsen. Mint ha ezt mondana: Az Istennek nagyob kedueben es szerelmeben, sem menyen, sem földen, semmi nem volt, ennęl az ő

eggyet-

eggyetlen egy fiaual: Es ha valami keduesb es dragalatosb kentse volt volna ennęl, meg azt sem tartotta volna meg tólünk, hanem vgyan nękünk aiandekozta volna, oly igen keduell bennünket. Mint Christus Vrunk ezt maga bizonitia, Ioan: 3. monduan: Vgy szerete Isten ez vilagot. &c.

Aztis eszódben vegyed itt, hogy az Istennek dirsósegós szent Angyalijs Isten fiainak mondassanak az szent irasban, Iob: 1. Sót vgyan mijs az kórósztsegben Istennek valasztott es fogadott fiaiua leszünk kegyelómbul: de nem az Isteni termeszetre nezue. Ez illieten fiusagrol oluassad szent Pal Apostalnak â Galatabęliekhóz Romabęliekhóz es Ephesusbęliekhóz itt leuelèt. Ott meg talalod mikeppen fogadgyon minket az Attia Vr Isten ebben az ó termeszet szerint valo fiaban az Vr Iesus Christusban valasztot fiaiua,

Istennek hany rendbęli fiai legyenek.

Rom: 8. Gal: 4.

örökösüte, es Christusnak vgyan ö-
rökös tarsaiua:

Az Christus Iesusban helbőz-
tetőtt hútünk, emel minket erre az
Ioan. 3. fiui nagy meltosagra, es gazdag ö-
rökösségre, az mint szent Ianos E-
uang: Cap. 1. mondgya: Valakik ő-
tet veuęk, hatalmat ada nękik, hogy
Hebr. 2. Isten fiaiua legyenek: Valakik hin-
nenek az ő neueben. Az Sidokhoz
irt leueinek masodik reszeis bizo-
netia: hogy ez fiunak altala, sok fiak
vitettenek az menyei ditsőségbe.
De vgyan azert az Istennek mind
ennyi sok fiai közöttis chak egyis
nintsen ezön kiuől olly, akki ő eg-
gyetlen egy fianak hiuattassek.

DOMI-
NVM NO
STRVM.

Mi Vrunkban.

Ez az ige Mienk, azagy MI V-
RVNK: nagy vigasságunkra leheg
mi nękünk. Melyben az adattatik
elönkben, hogy ez az Istennek fia
minękünk adatott, es siandekoz-

tatott,

tatott legyón, mint Esaias Cap. 9. Esa: 9.
mond: Gyermek születek nekünk:
es egy fiu adatęk nękünk.

Hogy pedig ez á Christus mind-
nijalunknak Vra legyón, azt meg le-
lónti minekünk az Angyal Lucæ 2. Luc. 2.
monduan: Ma születek ti nektók
iduezitótók, akki az Vr Christus.
Ezt pedig az Angyal semmikeppen
nemis mondanaia, hogy ha ónnen
maga magat szolganak, Christust pe-
dig Vrnak lennie nem ismerneie, es
nem vallanaia. Tehat ha az szent
Angyalok ótet Vrnak hiuiak, kóuet-
kózik ebbul, hogy ó fóllieb valo le-
gyón am azoknal, tudnia illik, hogy
vgyan Isten legyón. Mert mi em-
berek, az Angyalokat nem vralliok.
Ez tehat legh nagyob vigasagunk
minekünk, hogy á Christus mi V-
runk, es mi ó saiati vagyunk: Mert
vgyanis ó valtott meg minket, es az
órókke valo atoktul, es karhozat-

tul meg szabaditott minket, az ő kinszenuedeseuel, es halalaual.

Sőükseg hogy az boldog emlekőzető Luther Martony D. Vrunket ismeg előue hozzam, akki gyakorta mondotta es ahetottaazt, hogy ő igőn akarna, hogy ez az meg valtasrul valo articulus, legy főieb renden valo (Theologianak) szent irasnak tartatnek, mint hogy szent Pal az tőb Apostalokkal egyetemben annak tartotta. Mert ő semmi egyeb meg igazulas, es bünnek el vetele felől nem akar tudni, hanem chak az felől, mely az Christus halala altal vagion, az mint őnnen maga szoll. 2. Cor. 1. Semmit egyebet nem tudok (vgymond) hanem chak az meg feszült Christust. Az az, egyedül chak az Christus kinszenuedeseben es halalaban keresi ő az ő bűneinek borsanatiat, es őrők idueseghet. Az Galatavarosbelickhőz irt leuelenek harodik reszebe-

2. Cor. 1.

Gal. 6.

nis

mis azt mondgya: Tsuol legyón az en ditsekódesóm en tülem, hanem chak az Iesus Christus keresztiben, mely altal az vilag ennekóm meg feszitetótt, es en ez vilagnak.

Ismeg Rom: 4. Az halalra adatek (ó az Christus) az mi bünein kert, fól tamada az mi meg igazulasunkert. Iol latta es ertótte azert á Iambor Luth: Marton D. mely igón nagy es bótsülette melto legyón ez, az mi Vrunk Iesus Christusunknak meg testesülesérül valo Articulus: melynek tanulasaban egesz eletinek rendiben szinten eleget farradozhasson, es vgyan meg vgy se tanolhassa kü ezt az ember. Rom: 4.

Bizonsagok az sz. irasbul: Hogy az Christus Istének fia, es mi Vrunk legyón.

Matth. 16. Azt mondgya felő Iesszent Peter: Te vagy az elő Istennek amaz szent fia, Ioan. 20. Szent Thomas azt mondgya nekie: En Matth. 16. Ioan: 20.

Vram,

Rom. 9. Vram, es en Istenem, Rom: 9. Szent Palis azt mondgya: Mely Christus mindenőknek fölőtte aldott Isten, mind őrőkke. Amen.

Phil. 2. Philip. 2. Azon io lelki indulat legyőn ti benetőkis, mely az Iesus Christusbanis volt, ki minden Isteni abrazatban volna, nem tarta ragadomannak az ő Istennel valo egyenlő voltat. 1. Ioan: 5. Tudgyok hogy az Istennek fia el iőt es mi nękünk ertelmet adott, hogy meg ismeriők azt, akki igaz: Es abban az igazban vagyunk, az az: az ő fiaban az Iesus Christusban. Ez az IGAZ ISTEN, es az őrők elet.

Rom. 1. Az Istennek fia, Dauidnak maguabul szűletőtt, test szerint. Ki meg bizonyitatott Isten fianak lenni, hatalmassagban, az sz. Lelőknek meg szentőlese szerint ebbő, hogy halottaibul fől tamadott á Iesus Christus, az mi Vrunk. Mi szükseg errül tőb bizonsagot itt előne

Kóue ſzamlalnunk? Oluaſd altal az ſzent Ianos Euangeliomiat, az mindenóſtul foguan az Chriſtus bizony Iſtenſegeról valo erós bizonſag. Es az Kherintus Ebion, Arrius az ó ſeregókkel ſzinten ezert teuólógnek vala az ó tanetaſokban, hogy Chriſtuſt tagadgyak bizony Iſtennek lennij, hanem chak chiupa embernek tartiak vala.

HARMADIK ARTICVLVS.

Ki fogantatek ſzent Lélektül, ſzületek ſzüz Mariatul. Sz. Iacob Maior.

Kóuetkózik immar ebben az Articulusban annak modgya es rendi, mikeppen az Iſten ſzem latomaſt meg mutatta, es meg tapaſztaltatta az Eſaias Prophetanak im ez ióuen. Eſa. 9.

dó

dó mondasanak igaz voltat: Gyermek születek nekünk, es egy fiu adàtek nekünk. Kü tetzik ict azis, hogy ó mi kegyelmes Istenünk es Atiank legyen, es minekünk minden ionkat kiuanya, hogy igy mies annijual bizuasban ó hozzais folyamnija tudgyunk: holot illy igón melysegós könyörületósseget teriesztötte kü mi reank, hogy ó az ó szerelmes fiaban minden mi testi es lelki eserinkben es nyaualyainkban valo igyünket nem külömben vette fól magara, mintha tulaidon magác volnanak azok.

Meg hallottuk es meg tanultok vala ez elótt valo Articulusban azt, hogy az Vr Christus, az Istennek termeszet szerint valo fia, es vgyan bizony Isten legyón, az ó szent Attianak allatiabul órókken születött: ist immar azt tanullyok, hogy vgyan ó, bizony emberis legyón, akki fogantatot sz. lelektül, es születótt az szúz Mariatul.

Ezis

Ezis az mi kötöſztieni valla-
unknak igön fö es nagy melyſegös
Articuluſſa, kiris az emberi okoſſag-
nak almadozaſa ſemmikeppen el
nem kerülhet. Mert ki hihetneie
az ö okoſſagatul azt el, hogy az Iſten
ezt az egyetlen egy ſzüz Leanyots-
kat venne az töb ez vilaghon leuö
egeſz aſonyallatoknak rendibül kü,
es ezzel oly dolgot cheleködnek,
mellyet ez elöt ez vilagon ſoha ſen-
ki ſem hallott, es ennek vtanna ſe
örtennyek ſoha mind vilag vegez-
teiglenis, hogy ö terehben eſuen
Anya legyön, nem ferſiutul, hanem
az ſzent Lelektül önnen magatul:
Holott minden egyeb aſzſzonyalla-
tok, az Iſten közönſegös rendeleſe
ſzerint, chak egykeppen, tudni illik
az ö feriekkel valo eggyüt lakaſok
es eleſök altal eſſenek terehen, es
ſzüllyenek.

Lehetetlen dolog az, hogy ezt
az okaſſag meg foghaſſa es hiheſſe,
hanem

hanem chak ebben az ó regulaiaban, es hataraban marad meg mond uan magaban. En sem lèszók massaknal eszósseb: hanem az mit massak hisznek es chelekósznek, enis azt hiszóm, es aboz tartom magamat. De az igaz kórósztien ember kóteles itt arra, hogy ez szokot mondast az pad ala duguan azt mondgya: Ha en kórósztien akarok lennij, hat azt kell ennekem hidnóm es chelekódnóm, amit mas emberek nem hisznek sem chelekósnek. Mert az Istennek dolgai noha lattatnak, meró azon bolondsagnak es lehetetlennek: de vgyan azert nagy dolgok, es Istennek igen szep rendelesetúl fügnek. Mint szinten im ezis, hogy az tiszta szüz Maria, Anyaua lèszón, es ez felól vgyan ez egesz vilagi emberók kózzül sem tud senki semmitis, hanem chak ónnen maga. Ez lehetetlen dolognak, es meró azon bolondsagnak latzik. Mert ha

Regula, Mit kellessek az kórósztien embernek hidnij, mit nem.

valaha

valaha az előt chőz hasomlo dolog tőrtent volna, tehat megis valami tekenteti es hitele volna. De hogy az Isten chak ezt az szűz Mariat egyedűl magat valasztia, az egesz ez vilagi asszonyallatoknak tendibűl kű, kiben illien chiodalatos dolgat vigie veghőz, ez teszi ám mind ezőket chiodalatossa es hihetetlennę.

Azert az kőrősztienők olly kiualtkeppen valo Nep, kinek hiuatallia ez: hogy ezőket az Articulusokat ő el hidgie, es hirdesse, akkiket ez vilag merő azon bolondsagnak es hihetetlen dolognak tart. Es szinten vgyan azert kellene ő nekiek az Istennek szent igeiet annijnal nagyob szorgalmatosaggal hasgatni es tanolnij.

Mitsoda nep legyőn kőrőszięn.

Azt akaria azert ez á harmadik Articulus mondanij: Hogy ez á mi Iesus Christus Vrunk, nem testből es verbűl fogantatott, mint az Adamnak az ő tőb fiai mindnyaian,

hanem az szent Lelektül, mint az előt az Gabriel Archangyal az szűz Mariának azt meg hirdette vala, es abban az Isteni igeretben helbőztetőtt hűtibül terhesüle meg, es szüle az Mesiast az mi meg valtonkat szüzessegeben, az menniei Atia Istennek mindenhato ereienek altala, minden emberi kőzősüles es hozza adas nelkül.

Ez Articulusnak ket resze vagyon: Első ez: Hogy Christus Vrunk nem ferfiutul, sem az termeszet folyasanak rendi szerint: hanem az szent Lelek Istentül, á termeszetnek rendi foliasa fölőtt, fogantatott. Az masodik im ez: Hogy az Christus annya meg nem főrtőztetőtt, mint valamely mas anya, akki meheben fogad, az ő testi es lelki szüzessegenek el fogiatasaual: hanem szűz ő az ő szülesenek előtte, szűz az ő szülesenek vtanna. Akki immar itt sokat bőlcheiködnij akar felőle,

felőle, es annak vegere menni erőlkődik, mikeppen ferhessőn ez őszue, hogy azon egy ember, anyais legyőn, es vgyan szüzessegebenis meg maradgyon: Ismeg hogy Isten egy szemely es ember legyőn: Am bator bőltselkődtőn bőltselkődgyek, es lassa, mit vęle nierhet? Mert az Isten ezőket az Articulusokat nem akaria, hogy mi meg corrigalliok, es az mi merő mazzagunk vtan igazgassuk; hanem azt kiuanya hogy hidgyük. Es vgyan ezt az tisztessegőt tülünk meg kiuannya, hogy az bőltsesseg chak ő nękie tulaidonetassek, es hogy mi az ő parantsolatiahoz szabiuk magunkat.

Ezt az chiodalatos fogantatast es születest, az szent Lelők meg ielőntőtte minękunk az Prophetak altal. Szent Matthę Euangelistais nijluan valo igekkel Cap. 1. kü fejezi, ahol az Angyal az Iosephnek igy szoll: Ne feltsed te Ioseph az Ma-

riat hozzad vennőd. Mert az mi ő tőle születtetik, az szent Lelektúl vagyon. Mert hogy az aldot szűz Aszony Maria, az Angyal izenetit hallya, hogy ő nekie Annyanak kellesek lennije, egy oly nagy hatalmas Vrnak, akki az legh fölsegősbnek fia lenne, kinek vralkodasanak es Orszaganak soha vege nem lenne; Meg kerdi á Gabriel Angyalt szűzessegbęli szemermetőssegel, mikeppen kellessek ennek meg lennije, holott ő ferfiat nem ismerne? Ottan meg felel az Angyal, es mond: Az szent Lelők Isten ión te reád, es az fölsegősnek hatalmassaga arniekos meg tegedet. Azert azis á szent, akki te tűled szűlettetik Isten fianak neuezetik.

Christus testet á tellies szent hatomsag formallia á szüznek meheben.

Szükseg vala azęrt hogy egy kiualtkippen valo vy ember születtetnek ez vilagra, ki az ő tisztassagaual es artatlansagaual az o Adamnak első vetkős es atkozott születesenek

tesenec, rutsagat es eserit el venneie, es el tórleneie. Szinten azert kellót ennek egy szeplótelen szüz aniatul születót magnak lennije, ahol az bünnek semmi maculaia ne talaltatnek, sem atok. Mert az szent Lelók munkaloszik vala itt. az tiszta es szeplótelen szüz Marianak mehe hailokaban. Ahol az szüznek tisztasagos teste es vere volt az termeszet szerint valo meg, melybül az szent Lelók, az Christusnak Nómós fent testet formalta es alkotta.

Holott pedig az Christus tellies-seggel bün nelkül vagyon, tehat az bünósókert eleg setel lehet, es óket az órókke valo halaltul meg menthęti.

Miuel pedig hogy ó nękie mind azokat magara fól kellótt vennije, valamiket minekünk kellótt volna fól vennünk, tehat ó nekie igaz es valosagos embernekis kellót lennij. Mert külómben azt magara fól nem

Christusunk miert kellót emberre lennij?

vehette volna, az mit az embernek szükseges volt meg fizetnij. Ha pedig azt akarnaia, hogy ő ebben igazan, bűn nelkűl el iarnan, az ő szent Atianak kedues akarattiat tőltene bę tehat azert kellőtt ő neki igaz Istennekis lennije. Mert Isten akarattiat alegendő keppen senki bę nem tőltheti, hanem chak maga az Isten. Azert kellőt ő neki Istennek, es embernek lennije.

Meg bizonyodik ez az sz. Irasbul.

Esa: 7. Mert Esa: Gap. 7. Ezt mondgya: Ime egy szüz meg terhesül, es fiat szűl. Szent Palis azt mondgya Galat: 4. Mikot pedig az űdő be tőlt volna, el küldę az Isten az ő fiat, aszszonyallattul szűlettętteti. Az aszszonyallat neuezerőn ęrtetik itt olly aszszonyallatti szemely, ackinek ferfiuual kőzi nem volt, es nem olly.

akki

akki hazassagnak rendiben elt volna, es ferfiat ismert volna. Melyben adgya azt szent Pal itt elönkben, hogy tellyesseggel ferfiu kötösködése nelkül lött legyön ez szûletes.

Ez üdö szerint valo szûletest Esaias Cap: 9. Vgyan regön elöl meg hirdette vala, monduan: Gyermek születęk nękünk, es egy fiu adatęk nękûnk. Esa. 9.

Vgyan erröl ir Esaias tizen eggyedik reszebanis. Esa: 11.

Ennek az szûletesnek Historiaiat szent Lukats meg iria, mikeppen szülte legyön szüz Maria ez gyermököt Bethlehemben. Mint erröl Micheasis regön az szent Lelök altal Prophetalt volt. Es vgyan ezt szent Matthę ir bę hozza Cap: 2, Es teis Bethlehem Iudanak földe semmikeppen nem vagy kisseb Iuda feiedelmi közöst. Mert te belöled iön kü ęnnekem â Hadnagy, ki az ęn Nepemet Israelt fognia birnya. Luc: 2. Mich: 5. Matth.

NEGYEDIK ARTICVLVS.

Sz. Ianos. *Kinzatek Pontius Pilatusnak allatta, meg feszitetek, meg hala, es el temettetek.*

Az masodik es harmadik Articulusbul, meg tanulok, hogy az Iesus Christus, (kiben minekünk hitünket es remensegünket kell helhöztetnünk) bizony Isten es bizony ember legyön. Mely tudomany, nem emberi talalmany, hanem menyekbül az Attia Istentül, nilatkoztatott minekünk kü, az mint szent Matthenal Cap. 3 önnen maga az Attia Isten ö felöle szoll, ezt monduan: Ez az en szerelmes fiam, akkiben ennekem keduem bę tölt, ötet halgassatok. Azert ezt az okossaggal nem foghatnij meg, hanem chak

Matth: 3. & 17.

erös

erős hüttel kell ezt magunkhoz chatolnunk. Ebben pedig az Negyedik Articulusban azt valliuk, es tanulliok mi: Ez à szemely mitsoda dolgokat chelekődőt legyőn: Az ő hiuatallia mi legyőn: Es mitsoda iutalmunk lehessőn minękünk ő tűle.

Es ez ennek az Articulusnak az ertelme: Hogy Mi mindnyzian őrőkke el vesztünk volna, ha Christus erőttünk meg nem holt volna. Mi ęrettünk lett ő emberre, mi erőttunk szenuedőtt, az mi bűneinkert holt megis: Az mi adossaginkat fizette meg, es az ő halalaual valtott minket meg, az őrőkke valo halaltul. Esa. 53.

Ez Articulus am az akkiben es egesz vilag meg útkőzik, Es igőn keuessen vannak akkik ezt igazan tanetanak: es sokkal keuesebben, akkik ezt tiszta sziuőkkel hidnek. Innen vesznek minden vőtsőngesők es eretnőksegők eredetőt. Mert

ez vilag azt soha sem szenuedheti, ha valaki azt vallia es hiszi ő felőle, hogy minden ő chelekődeti senki semmi, es vesőt dolog. Vgyanis elő chak ezert ölt ő meg minden Prophetakat, meg az Christusnak szerelmes Apostalitis, es meg szamlalhatatlan sok Martyromokat chak ezert meszarlot ē gonosz vilag fől.

Mert az Isten Euangeliomianak minden ellenseghi ez mai naponis mit chelekőszuek egyebet, hanem hogy ez Articulust vstromolliak? Es mind az altal ebbül vgyan iol őszue fernek velünk, hogy Christus szüzetül születtőtt, meg feszitetőtt, meg holt el temettetőt, es fől tamadot legyőn.

Az Credotis velünk egy arant mondgyak szaiokkal, de szivőkkel tagadgyak, es viszha ertik azt. Mert őz azt mondgyak: hogy az ember az első eletben nē vesőt oly igőn el, hanem hogy ő nekie szabad akarat-

Az Papistak ertel me az első eset felől.

ia ma-

ſa maradott legyón, es az altal annijt chelekódheſſek es erdemólheſſón, kiert ó neki Iſten meg kegyelmezzón. Es valaki ennek az ó teuelgeſóknek ellene mond auagy tanet, annak el karhozotnak es eretneknek kell lennij.

KINZATEK.

Az Atia Iſtennek ez vala az ó Atiai io akaratia, hogy az ó eggyetlen egy fia az Vr Ieſus Chriſtus, mi eróttünk az kórósatfan meg halna, az emberi termeſzetben, Hogy ó az Iſtennek ideſtoua el fzelledót fiait óſzue gyóytógetne. Melyet Chriſtus Vrunk az ó tizenket tanetuanijnak, ideien, az Ieruſalemi vtban, fól menuen meg mondot vala. Lucæ 18. Ime fól megyünk (vgymond) Ieruſalembe, es mindenók be tellieſódnek, valamelliek az Prophetak altal meg vannak irua az embernek fia felól.

PON-

NEGYEDIK
PONTIVS PILATVSNAK ALATTA.

Christus Vrunk Pontius Pilatusnak Tiszttartosaga alatt azert szenued, hogy minden ember latna, hogy az ő teste termeszet szerint valo hus, chiont, es ver legyőn, akki szenuedhessőn, es vgyan megis halhasson.

Es ezők az igek: Kinzatek Pontius Pilatusnak alatta, egy nihany eretnekők ellen irattattanak az Credoban illyen vilagos igekkel meg: kik azt kőltőtek vala, hogy Christus Vrunknak teste chak valami tűnder, es vgyan nem valosagos test volt volna &c.

I. Pontius Pilatus Tiszttartorul azert vagyon itt emlekőzet, hogy ember meg tudhasse, hol, ki ideiebe, ki Chászarsaganak birodalma alatt szenuedőt legyőn az Vr Christus? Mert ezők az czikelek tartoznak

Anno Tiberij 18.

nák az Historiaknak, es meg lóst dolgoknak meg irasara.

Pilatusrul azertis vagyon itt emlekózet, miuel hogy az Iacob Patriarcha Gen: 49. Prophetal Christus Vrunk felól. Hogy ó (az Siloh) az Sidok birodalmanák auagy Kiralysaganak veghe vran, mikor immar idegón birodalom alatt lenne az Sido Nep, akkor lenne szúletendó. II.

MEG FESZITETEK.

Eo az mi büneinkert szenuedé, hogy az ellenünk valo kezi irast el tórlent, mely az emberi vegezesókbül szarmazott vala, es mi velünk ellenkóznek. Es azt kózben szakasztotta, az kórószt fara fól függesztetuen. Col. 2.

MEG HALA.

Ez feie, es sommais az Istennek reank beusegóssen arradott kegyelmenek, Mellyen mindenóknek meltan

tan ôrülnijók kellene, valakik az ô bünôket erôzik, es gonosz lelki ismeretiók vagyon. Mert ô az mi büneinkert hala meg, hogy mi az ô halalanak altala, az ôrôkken valo hal hatarlan elerôt vennecôk.

ES EL TEMETTETETEK.

Hogy igy mies ô vęle el temettetuen, az kôrôsztsegnek altala az halalba, vy eletnek viselesében iarnank. Rom. 6.

Az szent irasnak bizonsagi Christus Vrunk szenuedeserül. Oluasd altal az Esaias Propheta irasanak 53 reszet, meg latod mely szepôn irta meg ott á Propheta, Christus Vruuk kin szenuedesenek historialat, minden hasznaiual egyetemben.

Akkeppen az Euangelistakis, az Christus szenuedese felôl mikor irnak, mely igôn szepôn mutattiak meg, mikeppen tôltenek legyôn be

az

az Prophetak iöuendöllesi, es mely igön eggyezzenek az Euangelistak az Propherakkal annak meg irasaban. Rom. 5. Mert hogy ha immar akkor, mikor meg ellensegök volnank, meg engeszteltettünk Istennel, az ö Fianak altala: sokkal inkab immar meg engeszteltettek leuen, iduezülünk az ö eleriben. Psal. 22.

Ismeg Cap 4 & 6. Christus meg holt az mi bünéinkert: es föl tamadott az mi meg igazulasunkert.

Az Szent Prophetak oly igön szepön irtak meg minden Circumstantiaiual egyetemben, Christus Vrunk kinyanak es halalanak nemeit, mint ha magok ott leuen, testi szemökkel lattak volna azokat. Mert Esas 53. iruan vagyon: Hogy az Messiasnak szörnin kint es halalt szenuednie kellessek: Es hogy ö á gonosz teuö Tolusiokhoz hasomlezassek. Esa. 53.

Aztis mondgya az iras, hogy az ö ke-

ő kenyeres tatſa (Pſal. 41. harmincz ezüſt penzön volna őtet el árulando, Zach. 11. Matth. 26. Marc. 14. Luc. 22. Ioan: 13. Pſal: 22. Azis nyilvan valo igekkel meg vagyon Prophetálua, hogy az vitézök az ő ruhaiat magok közöt meg oſztanáj es ſorſot rea vetnáj foghianak, Matth. 27. Pſal. 22.

Aztis ſzepön meg irta ſzent Dauid Pſal: 69 Hogy mikor immar az kinban függeni fogna az kóróſztſan, ecztet fognanak az ő italara adnáj. Matth. 27. Luc: 23.

Azis meg volt regön iövendölue felöle, hogy ő nekie chak egy chiontis ſem töretnek meg Exod. 12. Hanem az oldalat fognak dardaual altal ütnáj Zach. 12.

Az Apoſtolokis valamikor az ő iraſokban, az Vr Chriſtuſnak kin ſzenuedeſerül emlekőznek, azert hozzak am illy igön ſzorgalmatoſſan az Prophetak iraſit bizonſagul be ie-

...ę ielentuęn azzal, mint ha minę-
...cünk mondanij akarnaiak: Mely i-
...gón nagy neuetseges dolognak lat-
...atik az emberi okossagnak az, hogy
...z á meg feszitetótt Iesus Istennek
...ia es Messias volna, akki illyen nia-
...aliasul függót az kórósatfan, kiuel
...z Vitezók illy irgalmatlanul ban-
...anak, es ennij sok chufot üsztenek.

De azert vgyan meg se botran-
...kozzatok ti ezón meg, sót inkab
...assatok meg, az szent irasbul az re-
...gi szent Prophetak altal, az szent
...elók Isten mit iöuendóltót legión,
...eghi údóktül foguan az Messias
...elól: tehat vgyan chelekódetbęn
...meg tapasztalhattiatok, ezt á meg
...eszitetótt Iesust, az igaz meg igert
...Messiasnak lennij, akkinek az iras
...zerint vgyan ekkeppen kelletnek
...zenuednij. Mert bizony dolog az,
...og valaki az ighe mellet meg nem
...marad, hanem attul el szakad, az so-
...a az legh kisseb botrankozastul sem

Mi hasz-
nunk le-
gien az sz.
iras mellet
valo meg
marada-
sunkban.

ohatia meg magat. Egyedül chak az igbe tarthat meg azert bennünket. Mert ha külömben chelekőszünk mind oda veszőtt az mi dolgunk.

EOTSDIK ARTICVLVS.

Sz. Philep. *Szalla pokolra, harmad napon halottaibul fől tamada.*

Holott ide fől meg hallottuk, az mi edes Iesus Christusunk, az mi büneinkert mikeppen feszitterőtt, holt, es temettetőtt legyen el: ier halliuk es tanulliok meg immar aztis, mikeppen tamadott legyen harmad napiara fől az halalbul. Ier emellyük kü őtet ismeg az koporsebul, es vele egyetemben szentőllyünk őruendetős husueti innepőt vigh őrőmmel; mely napon ő mass

es vgyan

es vgyan vy eletben lępőtt, melyben ő immar többe meg nem halhat: az halalnak, es mindenőknek vraua lőtt, mind menyekben es ez földen.

Ebben all ez Articulusnak ertelme, Hogy:

Az Vr Christus az mi büneinkert, mint hogy szenuedőtt, es az halalnak faldalmit erzőtte: elis temettetőtt, vgy mint meg holt ember, es Pokolra szallott, az mi ionkęrt es hasznunkęrt chelekéduen ő mind ezőket. Az halalnak nagy hatalmaual, az ő tula don Isteni ereiebül meg győzte: sőt az ő dit ősegős föl tamadasaual megis bizonij otta, magat mind az eletnek smind az halalnak vranak, es vgyan bizonyata Isten fianak lehnij.

De az mi edes Iesus Vrunk, meg az ő föl tamadasanak es menyekben menesenek előtte, ala szallot az pokolra,

kolra. Hogy ő minket, vgy mint kiknek ott kelletik vala az fogsagban kinlodnunk, onnan kű szabaderana: Mint hogy azert atta magat az halalra, es azert temettetőtt elis, hogy az ő hiueit onnan kű szabadetanaia.

De mi ezt az Articulust nagy mely, es fogas magyaraxatra ne vigyok, mint lőtt legyen ott á dolog? Es mi legyen az Pokolra szallas? Ha nem chak az igheknek egyűgyő ęttelme mellett maraggyunk meg, es itt magunkat effęle es tőb ehőz hasomlo kęrdesoktül meg tartoztassuk, tudnia illik: Hogy ha az Christusnak chak vgyan á Lelke szallot legyőne ala poklokra; auagy Istensegenek ott letele szerintis? Item. Mit chinalt legyőn ott? Es tőb effęlektül. Chiatolliuk azert es kőtesezzük az mi sziueinket es gondolatunkat chak egyűgyükeppen, az mi Credonknak auagy hűtünk agazaria,

zatianak im ez igheihóz: Hiszók az Vr Iesus Christusban, Istennek sz. fiaban, akki meg holt, el temettetótt pokolra szallott. Az az: Hiszók en ez egesz szemelyben, akki egymastul el oszolhatatlan, es el szakadhatatlan es el valhatatlan bizony Isten, testbül es lelekbül allo ember, ki szent Lelóktul fogantatuan, szüleręk szüz Mariatul, kint szenuede, meg hala, es el temetteręc. Akkepen itt se szaggassuk se ne oszszuk el egymastul ez szemelyben valo ket termeszetótt, hanem hidgyók, es vallyok: hogy az á Christus, akki igaz Isten es ember, az ó tulaidon maga egesz szemelyeben, szallot legyón poklokra. De azert vgyan nem maradot ott, á mint szent Dauid Psal. 16. mondgya: Nem hagyod az en Lelkómót az pokolban: Nemis engedód hogy az te szentód rothadast szenuedgyón. Az Lelóknek igheien, itt szent Dauid nem

Az egesz szemely Christus szallot poklokra, nem vijobbá valo kin fenuedesre, de gyózódelóm nyeresre.

ſeti az elö embernek chak az eggik reſzet (mint mi Magyarok az mi nyeluünk folyaſſan veſzſzük azt az okos elö Lelökert) hanem az egeſz, teſtbül es Lelökbül allo embert ęrti, mint ſzinten az Iſtennek SZENTINIS.

Mint lehesſö az koporſoban feküuö Chriſtuſnac poklokra valo ſzallaſa.

Mikeppen lehetött legyön pedig az meg, hogy az ember Chriſtus á kertben à koporſoban fekugyek, es vgyan mind az altal poklokrais ſzallyon. Annak mi ſoha az mi okoſſagunkkal es ertelmünkkel veghere nem mehetünk, meg ſem foghatiok. Sot vgyan azert ez minekünk az mi hütünknek agazatia, miuel hogy az mi okoſſagunckal ezt föl nem erhettiök.

Errül beuebben oluashatz az Luther Martony D. Nemet könyveben, melynek Titulusſa im ez: Von Jeſu Chriſto/ ꝛc.

Az könyörülö Vr Iſten pedig, az mi meg valto, es Iduezitö Ieſus Chri-

Christusunk ezzel az ó pokolra ala szallasaual, minden iszszoniusago kat mellyek az mi iduessegünknek es órók eletünknek ellene valanak az mi ionkra es hasznalatunkra, a kara meg gyóznij es meg ronranij, vgy mint az halalt, á poklot, es az órdógót. Mert az órdógnek iregyseghebül ióue az halal ez vilagra bę.

Gyózódelóm es diczóseg az Christusnak pokolra szallasa, es nem sem uedes.

Harmad napon halottaibul fól tamada.

Christus Vrunk nem hatta chak abban, hogy ó meg holt es pokolra szallot: Mert meg elegendó segetseg az mi iduesegünkre nem volt volna: Hanem az halalbul es az pokolbul ismeg fólis tamada, az eletót viszont meg hoza, es az menyorszagnak kapuiat meg nita: Es igy az ó gyózódelmes nyereseget az halalon, órdógon, es az poklon szem latomast azzal meg bizonijta; hogy ó

az halálban nem marada, hanem (az mint az mi hütünk agazatiának ötödik Czikkele tartia) harmad napon halottaibul ismeg föl tamada. Mert ez mind azoknak a dereka vege, es iuua, az melyben minekünk mindenök be zaroluan vannak. Holott ebben minden hatalom, eró birodalom, es valami Orszagis menyben es földönneueztethetik, egyetemben ielön vagyon.

Mit haſznalt tehat Chriſtus Vrunk, es mitſoda iot hozot minekünk az ö föl tamadaſaual?

Az bünt el rontotta, az igaſſagot föl epitötte. Az halalt kü törlötte, az eletött vijobban meg hozta: A pokſot meg győzte, es minket ö rökken valo tiſzteſſegre emelt föl. Azert enekle nagy ſziuebeli buzgo-

ſagbul

ſagbul az Anyaſzentegyhazis (mely az ſzent Lelók izgataſa nelkül bizonyata nintſen ez ſzep enekót: Chriſtus fól tamada, mi bününket el moſſa &c. Iſmet: Chriſtus fól tamada, igaſſagunkra, vtat ſzerze menyorſzagra, órók boldogſagra. Senki emberók közül nem talaltatik vala, ki meg gyöznę az halalt, Es meg tórne az poklot. Mert mind bünöſök valank. Mellyekęrt az nagy halal, Raitunk el hatalmazuan tömlöczben be foglala.

Tehat ide egy igón io, es erös bizodalommal tellies hüt kiuantatik az ſzent Lelók aiandekiabul, ki ezt az Articuluſt eröſſę alhatatoſſa, es foganatoſſa tegye mi bennünk: akki ezöket az igeket (CHRISTVS fól TAMADA, nagy öreg bötükkel az mi ſziueinkbe be iria, es oly igón nagygya tegye mi bennünk, mennij nagy az Meny es az föld. Hogy az mi hütünk ſemmit egye-

bet ne lasson, se hallion, ne gondol-
lion, se tudgyon, ennęl az Articu-
lusnal.

Mert ez az mi edes Iesus Chri-
stus Vrunk fól tamadasarol valo Ar-
ticulus tette am mind az szent A-
postoloknak, es minden Martiro-
moknak az ó iszonyu kin szenuede-
séket, ez vilaghi kórósztięnsegnek
kezdetitül foguan mind ez ideiglen
illyen chiendeszszę es konyüuę. Es
vgyan ezón Articulus az, akki min-
den kórósztienóknek triumphusa,
es gyózedelmenek óruendetós vi-
gasaggal teilies nyereseghe.

Szent Pal tudgya ezt az Articu-
lust, minden ó ir siban igón szep
Mesterseggel fól ekóseteni, es min-
denkor szaiue, szaia rakua leuèn min-
den ó leueleiben vęle, mikeppen ta-
madott legyón Christus halottai-
bul fól.

Bizonitia ezt az sz. Iras.

Az

Az O Testamentomban Christus Vrunk fól tamadasat peldazta, az Ionas Prophetanak harom napig es harom eyón az Czérhalnak ǵomtaban valo fekúuesse. Ionæ Cap. 2. Melyrül szent Matthęis emlekózik Cap. 12. es 16. Dauidis Psal: 3. igy emlekózik arrul: En aluttam, es ismeg fól tamattam. Mert az Vr hozza fogada engómet. Szent Matthęis Cap. 20 igy emlekózik rola. Ime fól megyünk Ierusalembe, es az embernek fiá Papi friedelmeknek, es az irastudoknak kezókben adatik, es azok halalra itelik ótet: es ótet az poganyok kezebe adgyak meg tsufoltatasra, ostoztatasra, es meg feszitesre: Es HARMAD NAPON vgyan FÓL TAMAD. Es mind Istennek szent igheie. Azert semmi hiba nem lehet benne.

HATODIK ARTICVLVS.

Méne

Sz. Bertalan.

Méne menyekbe, ûl az Atia mindenhato Istennek iobian.

Hogy immar az mi edes Christus Vrunk ekkeppen ez egesz vilagnak bünèętt èleget tótt volna: az halalt, es az poklot meg gyózuen, az ó Isteni hatalmassaganak tulaidon ereie altal, az ó meg ditsóult embersegeben, mennyekben mene.

Es az Attia Isten ültetę ótet az ó iobia felól: fól magasztalá ótet, es mindenókón vrra teuę, es oly neuet ada ó neki mely minden neueket meg halad: Hogy az Iesusnak neueben minden tęrdek meg haiollianak, kik menyekben ez földón, es az föld alatt vannak. Es minden nyeluek vallast tegyenek rola, hogy az Iesus Christus Vr legyón, az Atia Istennek ditsósegeben, Philip. 2. Hebr. 1.

Es

Es ennek az Articulusnak ęrtelme im ez: Christus Vrunk ezzel az ő fól tamadasaual, egesz ez vilagra az ő Isteni ditsőseget kű ielőntőtte, hogy ő hatalmas Vr legyőn mennyekben es ez főldőn, es mindenőket maga birodalma ala vetőtt, es az ő szent Attiaual nem kiseb meltosagu, hanem egyenlő hatalmu, ditsőseghű, Vrasaghu, birodalmu, es tisztelerű. Mert vgyanis ezt teszi am Az Atia Istennek iobian valo űles. Christus Vrunk szem latomast ment fól az menyekbe, nem vgy pedig, hogy az őrőkke valo IGHE (ki őnnen maga az Isten) az előtt meniekben nem volt volna, holott az az IGHE mindenkoron menyekben vagyon, es az ATIABAN marad: es allatiaban, hatalmaban, es ielőn voltaban mindenűt vagyon, amaz vers szerint:

Enter præsenter, Deus est & vbiq; potenter: Hanem emberi termesze-

Mi legyőn az Atia Istennek iobian valo űles?

Ioan: 3.

Mennyben ment legyen Christus mennyekben?

meſetire nezue mondatik menyekben mentnek lennij. Mert az à termeſzet ſoha ſem volt az előtt menyekben. Es vgyan ezęrt ſzokrunk ezzel à ſzollaſnak modgyauai elnij, miuel hogy ebben az ſzemelyben, az Iſteni es emberi termeſzet, egymaſtul el valhatatlan, es el ſzakaſzthatatlan keppen eggyeſült.

Wl az Atia mindenhato Iſtennek iobian.

Az az: Az Iſtennek minden iauain mellyek menyekben pokolban, es ez földön vannak kirallya, es hatalmas Vrra tetetőtt ő az Iſtentől. Az mint ónnen maga Chriſtus Vrunk bizonitia ezt maga felől. Matt. 28 & 11. & Pſal: 8. Adatort ennekőm (vgy mond) minden hatalom menyön es földön. Pſal. 8. Az Iſten mindenőket ő nekie labai ala vetőtt. Azert ő nekie ſzinten elegendő

gendó hatalma vagyon, kiuèl az ó benne hiuóket meg fegitse, Es noha mi bûnós emberek vagyunk, büneinket azert vgyan meg borsatia. Mert ó eleget tótt azokert. Es noha mi mindniaian meg halunk, vgyan fól tamazt azert es meg elleszt bennünket. Mert ó az halalt meg gyózte. Es ha szinten az pokolra szallanankis, vgyan az sem tartoztarhatna meg bénünket, Mert ó el rontotta aztis. Holott azert illyen hatalmas Vrunk vagyon, semmi nyeualyank ninesen.

Ez ket Articulust, vgy mint Christus Vrunk fól tamadasa, es menyekben menetele felól valot, melto hog az keresztienók sziuókben iol be foglálliak, mint kikben ó nekiók fólótte igen nagy, es szep vigasztalasok vagyon. Mert azt el hidnije hogy Christus halottaibul fól tamadott, es mennyekben ment legyón, es ûlyón az ó szent Attianak iobian,

ian, ſemmi nem egyeb: hanem hidnij es vallanij, hogy Chriſtus Vrunk az ő halalaual, az őrők halalt meg győzte, az Iſtennek ſullyoſſagos ellenünk fől gőriett haragiat rolunk el veuen magara vette, es az ő Mennyei ſzent Attiat nekünk meg engeſztelte, az ő artatlanſagat velünk kőzlőtte, hogy ennek vtanna az halal ſem ő raita, ſem az ő valaſztott hiuein ne foghion vralkodnij. Hogy mi ekkeppen az ő fől tamadaſanak altala nagy haſznot és gyümőltſőt ſetzettünk legyőn magunknak, tudni illik: Minden bűneinknek meg borſanatiat.

Pſal: 68. Az 68. Soltarban az ſzent Lelők Iſten, az Vr Chriſtus menyben menetelinek triumphuſſat, es dichiretős győződelmet, igőn ſzepen meg irta, monduan: Fől menel az magaſſagba, es rabba tőd az fogſagot, es embereknek valo aiandekokat veuel. Ephes. 4.

Az

Az dühös ellenseg (az pokolbęli órdóg) az egesz emberi Nemöt tabsag ala kötelezte vala, es igy alnokul az Istentül el idegöneruen, az ó sötetsegenek Orszagaban tartando vala azt. Az az, az bünnek es az halalnak iszoniu Orszagaban eytötte vala. De ime ó nalanal egy erösb fegyueres iöue, tudnia illik az Iuda Nemzetsegebül szarmazot ERÖS OROSZLANY, az valoban valo gyözedelmes erös Samson, gyözöle az halalnak, á bünnek, es az pokolnak. Es az órdóg orszaganak romlasara nagyon bę vagta magat. Es vgy mint ditsösegnek kirallya, az pokolnak erös kapuiat el rontotta, az órdógöt meg fosztotta, es az feiedelömi nagy prędat, az körösztnek triumphusiual avagy gyözedelmes nyeresegeuel, vg̃ mint az eletnek VRA, mindenkeppen viszha hozta: vgy hogy valakik ó benne biznak, azok mindnyaian az

bűnnek halálnak, ördögnek hatalmától meg szabadultak legyenek.

Bizonságok az szent irásbul, hogy Chriſtus Vrunk menyekben ment legyőn.

Szent Marc. 16. Cap. azt mondgya: És ő mennyekben föl vetetők. És ül az Istennek Iobian. Ioan. 16. Föl megők az en Atiamhóz, es az ti Atiatokhoz: föl megyők Istenőmhőz, es az ti Istentőkhoz.

Az Apoſtali chelekődetről irt kőnyunek első reszében az Chriſtus menyben menetelinek hiſtoriais szep renddel vagyon bé irua: Ott azt mondgya szent Peter. Az mi Atiainknak Istene, az Iesust föl támaszatotta, akkit ti az fára felszituen meg őltetők vala: azt az Isten föl támaszatotta, És az Attya Istennek iobiara föl magasztaltatuan feiedelőmme es idueziteue tette, az ki Israela

raelt pœnitentianak altala bünebül meg szabaditanaia, Actor. 2. & 5. Cap.

Matth: 26. Mostantul foguan latiatok az embernek fiat ülnie, az Isteni hatalmassagnak iobian.

Rom 8. Christus Iesus, akki meg holt, sót vgyan akki fölis tamadott, akki az Istennek iobianis vagyon, akki esedözikis mi ęrőttünk.

2. Pet. 3. Christus az Istennek iobiara menyekben ment, maga ala vetuen az Angyalokat, az hatalmassagokat, es minden erőket. 1. Ioan. 2. Fiatskaim ezt irom en ti nęktők, hogy ne vetkőzzetők, Es ha valaki vetkezendik, tehat vagyon minekünk az Atianal szoszollonk, az Iesus Christus, akki igaz, es az, engeszteló aldozat az mi büneinkert nem tsak az mi büneinkert pedig, hanem mind ez egesz vilagnak büneęrtis.

HETEDIK ARTICVLVS.

Szi Thamas.

Onnan leſzen el iöuendö itelnij eleuenöket es holtakat.

Az fölſö Articuluſokbul meg hallottuk es meg tanultok, mi modon valtott legyön meg minket az VR Ieſus Chriſtus, az mi büneinkböl, (melyben Adam es Eua ſzüleink eſuen, minketis ö magokkal mindnyaiunkat az bün ala kötelezenek) tudnij illik: az ö ſzent es tiſztaſagos, fogantataſanak, ſzületeſenek, kiuſzenuedeſenek, halalanak, föl tamadaſanak, es menyben meneſenek altala. Ebbül pedig az hetedik Articulusbul azt tanulliok: Mikeppen fögh az mi Vrunk Chriſtus iſmeg el iönnij menyekbül, italnij eleuenöket es holtakat. Azert tartozunk

mi

mi ô neki effele meg mondhatatlan nagy io retemenyeçrt halakat adnij, ô nękie engedelómmel szolgalnij, es az mit parantsol, azt meg chelekódnij tartozunk. Mert vgyan azęrt valta meghis, hogy mi iamborok, es szentók legyünk, Valaki tehat ebben el nem iar, az bizonijara kemenyen meg büntettetik. Mert Christus bizonyossan el ión, az mint ez Articulus tanet, itelnij eleuenóket es holtakat. Azert szorgalmatos gondot viselliünk rea, hogy mikor az Christus el iöuend, talallyon bennünket mint iambor es engedelmes fiakat, tehat igy az órók eletőtt meg nyerhetlók ó túle, es azt vęle egyetemben, meg mondhatatlan órómben órókke birhattiok.

Es ennek az Articulusnak az ő ertelme im ez:

Vgyan ezón Christus (az elő Is-

Nisd föl itt domine Caluiniane szemeidet.

tennek valosagos termeszet szerint valo fia, akki itt ez földön szellel iart, es az ö Isteni ditsösegetül magat ideig meg tartoztatta) minęmö Vrassaggal ment legyön föl menyekben, ülnen egyenlö hatalomban es birodalomban az ö mennyei szent Attiaual. Szinten vgy ielönik meghis ez vilagnak vegezetiben: es mint egy kemeny itelö biro, ez egeß vilagtul vgy lattatik meg, nagy ditsösegben, iteluen eleueneket es holtakat, hiueket es hitetlenöket, poganyokat es Sidokat, es ez földön valo minden nepeket.

Valamely ember az igaz hütnek lelke altal ez vilagi el mulando eletnek nagy sok nyomorusagat erti, es az Isteni karomlasokat, mellyeket az mi bünös eletünk altal az testben naponkint chelekösszünk, eszeben szedögeti, az ember örülne raita, hogy annak az nyomorusagnak hamar veghe szakadna. De az Istentelenök,

telenók, akkiket szent Pal. Rom: 9. haragnak edenynek neuez (kikén az ó kemeny itelet fogia Isten meg mutatnij) azt akarnaiak hogy ez ú-dó szerint valo elet mind órókkúl tartana, am bar birnaia az Isten az ó menyorszagat egyedûl. Oh mely szórnyu leszón azoknak az Christusra valo tekintesók, akki illyen nagy ditsóseggel es hatalommal fogia magat az iteletnek napian meg mutatnij minden embereknek, az Angyaloknak, es az órdógóknek.

Christus Vrunknak elsó hozzank iöuetele alazatos, meg verótt, vralatos, es minden tekentet nelkül vala ez vilagnak szemei elótt. De osztan akkor. mikor az Artia Isten, ó nękie minden ellensegit, illien nagy iszonyu, órókke valo, el türhetetlen kinta es büntetesre adandgya, es az Christusnak minden tagait, minden fogyatkozasokbul es nyaualyaiokbul, minden tellieffeg-

be, ôrômbe, es ditsôsegbe, vegh nęlkûl valo hatorsagban helhôsztetendi; Bizonyata akkor immar nem fog szamar hatan ollyan alazatossan, mint Zacharias Propheta Cap. 9. iria, mi hozzank erôtlensegben iónnę, hanem minden ditsôsegnek beuelkôdeseuel,

Sophon. 1. Akkor ieszen am osztan az mi Aytoink elôtt az Vrnak amaz nagy napia, az busulasnak es haragianak nagy napia: az kôserusegnek es homalynak napia: az haborunak es fergetegôknek napia: az sôtetsegnek es homalynak napia: az fôlyheôknek es kôdôknek napia: az kürtôknek es trombitaknak napia. Az mint ezt Sophonias az ô Prophetiai kônyuenęk elsô reszeben meg iria.

Itelnij eleuenôket es holtakat.

Es

Ez igek azt ielóntik minękünk, hogy az mi Vrunk Christusnak az iteletre valo el iónetelenek idtieben, meg sok emberek fognak ez testi eletben elnij. Az mint szent Pal Apostal ezt bizonijtia 1. Thess. 4 es 1. Cor. 15.

Cyprianus Doctor ezt vgy ęrtótte, Hogy az elók à Lelkók legyenek, az holtak pedig azoknak az elő lelkóknek testók, mely merő azon teuelges. De holott szent Pal 1. Thess. 4. nijluan mondgya, hogy az iteletnek napian mi, kik elók leszünk, es meg maradunk, az holtakkal egyetemben el ragattatunk az folyheókben az Vrnak eleiben, az eghekben, es mindenkoron az Vrral leszünk. Innen tehat nijluan kóuetkózik, hogy meg az eleuenókis az iteletre ragattatnak. Mellyet szent Ieronymus Doctoris ezón igeknek magyarazattiara illy igekkel bizonyet monduan: Akkik az Christusban

Cypr: Doctor teuelgese.

meg boltanak azok elsőben fől tamadnak: az szentők pedig, kik meg ebben az eletben talaltarnak, amaz elsőkkel egyetemben, hertelenseggel el ragattatnak az Vrnak eleiben.

Bizonsagha ennek az szent Iras.

Matth: 24. Szent Matthę Euangelista Cap. 24. az Christus iteletre iőuetele felől igy it. Mikeppen az villamas kű megyőn nap keletrűl, es fenlik mind nap nyugottig an, ekkeppen leszőn az embernek fianakis el iőuetele &c. Es akkor iaigatnak az földnek minden nemzetseghi, Es lattiak az embernek fiat iőnnij az egheknek főlyhőieben, nagy hatalomban es ditsősegben. Es el küldi az ő Angyalit, trombitaknak, nagy hangas szauaual, es őszue gyoltik az ő valasztottit, az negy szelekrűl, az menyeknek eggik vegetűl fogua

á ma-

á masikigian. Marci 13. Es akkor Marc. 13.
lariak az embernek fiar el iónnij az
fólhókben nagy hatalommal es di-
t óseggel.

Rom: 14. Mindnyaiunknak az
Christus itelő szęki eleibe kell alla-
nunk: Mert meg vagyon irua (Esai-
as Propheranal Cap. 45.) Elők ęn,
vgy mond az Vr, mert ennekóm
meg haiol minden tęrd: Es minden
nyeluek vallast teszenek az Vr Isten-
nek. Azert ki ki mind maga sze-
melyeben adunk szamot az Isten-
nek. Tehat ne itelliuk ennek vtan-
na (mod nelkúl) egymast.

1. Pet: 4. Akkik (erti szent Pe-
ter az pogany, feslőt eletnek kóue-
tóit) szamot adnak annak, akki el
keszült itelnij elenenőket es hol-
tokat.

NYOLCZADIK AR-
TICVLVS.

AZ

Sz. MATTHIAS.

NYOLCZADIK AZ MEG SZENTEOLESRVL.

Hiszők szent Lelőkben.

Ez Nyolczadik Articulusbul tanulliok mi, az szent Haromsagnak harmadik szemelyet meg esmernij, tudnij illik: az SZENT LELŐK Istent, ki az Attiatul es fiutul meg tudhatlan es meg mondhatatlankeppen szarmazik. Es vgyan ezzel, hogy mi azt mondgyuk: Hiszők szent Lelekben: Valliuk mi őtet igaz Istennek lennij. Mert valamiben higynij, annit teszőn: mint valakinek abban biznij, az ő remenseget benne vetnij es azt szeretnij. Ez pedig oly tisztőlett, mely chak egyedül az egy Isteni ditsőlegnek meltosagat illeti es nezi.

Es ennek ertelme im ez:

En hiszők, es minden bizodalmamat

mamát helyhóztetóm, az szent lelókben, akki az Istennek hátalma, akki minket meg vilagosit, vigasztal, oktat, es erósait. Az az: Akki az Istennek szent Igheiet, es tetemenijt mi bennünk eleuennę es hathatoua teszi: Akki az mi haborusaginkban, szükseginkben, nyomorusaginkban, es minden nyaualyainkban velünk lakozik, es vigasztal bennünket.

Hogy pedig az szent Lelók, Bizony Isten legyón, az szent Irasból ez igónis meg bizonyodik. Mert szent Matthenal Cap. 28. azt mondgya Christus Vrunk: Mennyetók el ez szelós vilagra, es kórósztóllietók minden nepeket Arianak, Fiunak, es szent Lelóknek neueben. Itt erőssen meg bizonyodik az szent Lelóknek Istensege. Mert holottó itt az szent Lelóknek neueben, keresztólnij parantsol: tehat igy ennekóm az szent Lelókben kell hinnóm,

Az szent Lelók bizony Isten.

nóm, es ó benne biznom: Ha pedig ennekem ó benne biznom es hinnóm kell, tehat bizonyara kiuantatik, hogy Isten legyón ó, Mert senkiben nem kell biznij, sem hidgnij, hanem chak egyedül az Istenben.

Az sz. Lelók. Deut. 6.

Teremptó. Moysesis Gen. 1. azt mondgya: Az Istennek Lelke leuegh vala az vizekón. Ez eghekben Moyses az teremptesben, chelekódetót ad az sz. Lelóknek.

Gen. 1.

Psal, 33. Sz. Dauidis Psal: 33. azt mondgya: Az VRNAK IGHEIE altal erósitettenek meg az eghek, es az ó szaianak LELKE altal (épitettenek) azoknak minden sereghi. Az az: Az eghek az szent Lelóknek alkotmany, mind az benne valockal egyetembe. Ezók az ighek wijluan meg muratiak, az szent Lelkót igaz Istennek lennij, holott az teremptes ó nekie (mint teremptónek) tulaidonitatik. Ismeg Psal: 139. azt

Psal: 139.

mond-

mondgya szent Dauid: Houa menyek az te lelkód elől, es houa fussak az te szinód elől? Ezzel Dauid azt ielónti, hogy az szent Lelók mindenhato legyón. Mert az mindennütt letel, chak Istennek tulaidona, es semmi teremptótt allatę. Az mint azon Psalmusban kóuetkózik: Ha fól megiókis az eghekbe te ott vágy, hogy ha ala szallokis az pokolba az melysegókre, vgyan ottis ielón vagy. Christus Vrunkis Ioan. 16. azt mondgya: Es en keróm az Atiat, es ó mass vigasztalot ad tinektók, hogy ti velerók maradgion mind ótókken, az igassagnak lelket.

Mindenhato.

Vigasztalo.

Es azon helyben oda batrabis igy szoll iduezitónk: Az Vigasztalo pedig, ki az szent Lelók, kit az Atiam az en neuemben el küld, meg tanet titóket mindenekre es eszótókben iutat tinektók mindenóket, valamellyeket mondottam en tinektók.

Tizen

Ioan: 16. Tizenhatodik reſzebenis azt mondgya Vrunk: Ha en el nem menendők, az Vigaſztalo ti hozzatok el nem ión. Ezők, es ezekhöz haſomlo mondaſok, nagy ſzepön külön magaban meg mutatiak, az ſz. Lelkőt, harmadik ſzemelynek lennij az ſzent Haromſagban.

Szoſzollo. Ez mondaſokban ſzem latomaſt lattiuk, hogy az iras, ſőt Chriſtus Vrunk önnen maga. az ſzent Lelkőt (Paracletuſnak) vigaſztalonak neuezi: Az az: Inteőnek, Vigaſztalonak, ſörkengeteőnek. Es tiſztire nezue vgyan azis ő. Mert az Paracletus annijt reſzőn, mint Procator, ſzoſzollo, akki á tőruenyben, az pőrben ſzollitott embert vigaſztallia, inti, erőſſeti, es ſegeti. Az ſzent Lelőkis ſzinten azt chelekőſzi am, Eo minket vigaſztall az mi lelki iſmeretinkben, az Iſtennek iteleti előt, az bünnek es az őrdőgnek vadolaſi ellen, es az ſőtet es ketſegben

előte

eſött lelki iſmeretöket batoritia, hogy azok ſe az ördögtül, ſe ſemmiſemö ellenſegtül meg ne ijedgyenek. Ezért mondgya ſzent Palis Rom: 8. ver. 26. A Lelök ſegeti az mi erötlenſegünket. Egy ſzoual: Ez ä Vigaſztaio az, akkiuel az Attia Iſten, az ö ſzent fiaban, es altala az ö ſzent fianak, mindenöket bir, meg tart, eleuenet es eltet.

Bizonitia ezt az ſz. Iras.

Az ſzent Lelöknek el küldetteteſe felöl, oluaſd meg az Apoſtali cheleködetrül irt könyunek maſodik reſzet.

Ioan: 20. Azt mondgya Chriſtus Vrunk: Vegyetök ſzent Lelköt, es valakiknek meg botſatandgyatok bünöket, meg botſatua leſznek azoknak: Es valakiknek bünöket meg tartandgyatok, azoknak meg leſznek tartua.

Szent Palis Rom. 5. azt mond-

gyá: Az Istennek szereteti kû ontatott az mi sziuinkben, az szent Lelóknek altala, akki minekünk adatott.

Es 2. Cor. 13. Az mi Vrunk Iesus Christusnak kedue, es az Istennek szérelme, es az szent Lelók Istennek kózóltetese, legyón ti veletók mind nyaiatokkal.

Es ismet Actor 10. igy vagyon irua. Es mikoron Peter meg ezón dolgok felól beszellene, mindnyaiokra rea szalla az szent Lelók. valakik ez beszedórt hallanak.

Es igy ebbül az Gyermetskęk Credoiabul, ezt az szent Haromsagrul valo melysegós Articulustis igón szep tőuidedón meg tanulok. De megis az gyermetskęknek, es az együgyûeknek keduekęrt, vgyan itten az szent Haromsagnak igón szep meg ielóneserûlis ier szollyunk tóbbet.

Az Isteni fólseg, á tellies szent

Harom-

Haromſag, ónnen magat, nagy kieſſen, es vigaſagoſſan igy ielóntötte meg: tudnij illik, mikor Chriſtus Vrunk az Iordan vizeben kórósztólő ſzent Ianoſtul, az kórósztſegót fol venneie, az mint ezt ſzent Matthe, Cap. 3. igen ſzepen meg iria. Mellyet minden Iſten felő kórósztiennek illik iol eſzeben vennij, elmeieben meg tartanij, es rola mindenkor gondolkodnij. Mint kihóz haſomlo dolog, vilag kezdetitól fogua ſoha ſem tórtent, es ſoha ſem mi ieleneſtól illy ſzo ſoha ſem adatott, be ſem foglaltatott, az tellies ſzent irasban: ſót ez vtan ſem leſen mind iteletnek napiaigis illyen, mely lótt vala, Chriſtus Vrunk kórósztólkódeſe kor, es vgyan azon kórósztſeg fólótt, á hol az ſzent Haromſag magat vgy kü nijlatkoztatta, hogy ótet ſzem latta, es fülek hallottak.

A tellies ſzent haromſag mi keppen ielóntötte legien magat kü?

Innen vagyon azert, hogy mi

kőrősztięnek hiszünk es vallunk az mi kőrősztięni hűtünkben, harom szemelt az egy Isteni ditsősegben, egyenlő hatalomban, es mindenhatosagban, mind őrökkül őrőcke &c. Tudnya illik: az Attia Istent, á Fiu Istent, es az szent Lelők Istent.

Az Isteni ditsősegnek Mely harom egy mastul külőmb es külőmb szemelye, kiki mindenik őnnen magan, az Christus kőrősztsegeben magat kű ielőntőtte, es meg mutatta, mindenik külőmb külőmb abrazatban es formaban. Az szent Lelők, galamb kepeben. IESVS Vrunk az szüz Marianak szent fia, á Iordanban all, es Ianos őtet kerősztőli, Az ATTIA Istenis bizonyos fenyes abrazatban ielőnik meg, es illy fozatnak zőngese altal mutattia meg magat: EZ AZ EN SZERELMES FIAM, KIBEN EN MEG BEKELTEM, EOTET HALGASSATOK. Igy ielőnte meg az egy

ôrôk Istensegnek harom szemelye ônnen magat, es vgyan azert nem rôb ez az egyetlen egy ôrôkke yalo Istennęl, az harom szemelyben az mint itt meg ielônek. Azert azt az napot mellien Vrunk Christus meg kôrôsztôlkôdek, meltan mondhatnok es Neuezhetnôk az SZENT HAROMSAGNAK MEG IELÔNESENEK, auagy: CHRISTVS KÔRÔSZTÔLKÔDESENEK NAPIANAK. Vizkôrôsz napia.

KILENCZEDIK ARTICVLVS.

Hiszôk egy kôzônségôs kôrôsztieni Anyaszentegyhazat, szentôknek eggyességét. Iacobus Minor.

Az mi hittünk agazatia, az kôzônsegôs kôrôsztięni Anyaszentegyhazat,

Egy kőzőnseges kőrősztieni Anyaszent egyhaz, es szenteknec eggyessege mind eggiet tesőn.

hazat, SZENTŐKNEK EGGYESSEGHENEK hiuia: Es vgyan mind eggyet teszőn è kettő. Mert à kőzőnsegős kőrősztięni Anyaszent-egyhaz semmi nem egyeb, az szentőknek lelki győlekőzetinel. Az az: az Iambor hiu kőrősztięnőknek serege, akar hol legyőn az, ez egesz főld kereksegeben.

Es neueztetik kőzőnsegős szent győlekőzetnek azert, hogy valahoua egy kőrősztięn ember az masikhoz iut, tehat ott egyenlő ęttelmet, hűtőt, es tudomant talal, az Iesus Christus felől. Az Tőrők Orszagban, Indiaban, es Aegyptusban lakozo igaz kőrősztięnek, vgyan azont tartiak es valliak az mi Vrunk Iesus Christusunk felől, valamit az nap nyugotra es eyszakra lakozok vallonak es hisznek. Az mint Ephes. 4.º meg vagyon irua: Egy test es egy lelők, az mint hiuatalosokis vattok az ti hiuatalotoknak egy remense-

ge

ge alatt. Egy Vr, egy hüt, egy kó-
tőſztſeg, es mindnialunknak egy V-
ra es Atia, akki mindenők fölétt,
mindenőken, es mindenőkben va-
gyon. Vgyan azert mondgya ſzent
Agoſton Doctoris? Auguſt.

En az Euangeliomnak ſemmi-
keppen nem hinnek, ha az Eccleſia-
nak együgyü ęrtelme engömet arra
nem birna. Mert lehetetlen dolog
az hogy azok, akkik illy igön meſz-
ſe egymaſtul kik napkeletre, kik nap
nyugotra lakoznak, eggy vallasban
es eggy ęrtelömben lehetnenek, ha
az ſzent Lelők Iſten őket kiualtkep-
pen valo gonduiſeleſebül nem ve-
zetne es igazgatna. Teuelgőknek
azert mind azok, valakik az Eccle-
ſiat auagy az Iſtennek kőzönſegős
ſzent győlekőzetit chak egy hely-
hőz, udőhőz, ſzemelyhőz, kukliak-
hoz, rendhőz, auagy akar mely ta-
lalmanyhoz kőtelezik. Teuelgők à Papiſtak.

Mert az mint meg mondok, az

Az Ecclesia hol, es mi legyón.

Ecclesia, auagy az Anyaszentegyhaz, semmi nem egyeb, hanem minden szentóknek (ez fólden) egy kózónsegós gyólekózeti, azon egy hűtben, egy remensegben, es az lelóknek azon egy szereteriben: am bator Antiochiaban, Romaban &c. auagy ez fóldnek akar mely kereksegeben legyónis az.

Igy ertsed azert ez Articulust.

Az Anyaszentegyhaznak feie vó legyenye á Christus.

Az Ecclesia legyóse, tagia, temploma az Christusnak.

En hiszóm, hogy az az Istennek szent Lelke, az Istennek minden valasztott fiait, azon egy hűtben es gyólekózetben hozta legyón ószue, ez vilag kezdetitól fogua mind eddiglen, az ószent igheienek hirdetesenek altala, Sót ugan meg mostis gyóytógeti ókes naponkint. Es azok az Istennek fiai mondatnak am Ecclesianak auagy Christus szent gyólekózetinek, kiknek feie es fundamen-

damentoma á Christus, az ő szent Igheienel egyetemben; Es azok, az Istennek eleuen Templomi, kikben az Vr Isten ónnen maga lakozik, es ő nekiók Attiok, Vrok, veő leghe-niók, es feiók. Azert reszesókis minden ő iauaiban, őrókősi az Attya Istennek, az Christusnak pedig őrókős tarsai. Es vgyan azert ne veztetnek (Communio sanctorum) az szentőknek kőzőnsegenek. Mert az Istennek minden iauai ő nękiók, az Isten igereti szerint kőz.

Ecclesia est comunio sanctorum.

Az szent Lelők győytőtte ezt az Ecclesiat auagy szent győlekőzetőt az Isten igeienek altala őszue; sőt mostis vgyan ő tartia es takargattia azt. Ez az Ecclesia naponkint neuelkődik es szaporodik az szent kőrősztsegnek, es az Vr Vatsoraianak Sacramentomitul: es az Istennek szent igheietul, vgy mint az ő Lelki eledelitül hizik es epül.

Az Ecclesia avagy az Istennek kő-

zónſegós gyólekózeti, az Chriſtuſ-
nak iegióſſe az mint ſz. Pal mond-
gya Epheſ. 5. kiert Chriſtus ónnen
magat atta, hogy meg ſzentólnę ó-
tet maganak: es meg tiſztogatta ó-
tet, az kóróſzt viznek altala, az ige-
ben, Hogy elóuę altatnaia azt á gyu-
lekózetót ónnen maganak oly di-
tſóſegóſſen, kiben ne talaltatnęk
ſemmi ſzeplő, ſómór, auagy valami
egyeb effele: hanem akki ſzent le-
gyón es meg fedhetetlen.

Az ferfiunak, es az Aſzſzony-
allatnak, az ſzent hazaſagnak rendi-
ſzerint valo eggyeſúleſók, peldazza
ezt az ſzep Lelki hazaſſagot, mely
az Chriſtus gyólekózeti auagy Ec-
cleſia. Es Chriſtus Vrunk kózótt,
akki az ó iegyóſenek (az Eccleſia-
nak) ferie es veó leghenie, az mint
ſzent Pal iraſabul igón ſzep nijluan
meg ęrtók. Mert mikeppen az fer-
fiu es az Aſzſzonyallat, az hazaſſag-
nak rendiben egy teſt es egy ver: es
minden

minden ó ioszagok egymassal kóz: szinten vgy vagyon itis á dolog. Mert valami Christus Vrunk ónnen maga, es valamie vagyon ó nekie: az mind az ó szent gyólekózetię, az ó iegiósseę. Ez igón nagy vigasagos dolog. Minekùnk bùnúnk, halalunk, poklunk, gyalazatunk, es vndok verkeink vannak: Christusnak igassaga, elete, iduessege es ditsósege vagyon. Ez mind mienk leszón, hogy ha az mi hitúnknek iegy gyütóie altal Christusnak iegóztettünk, es ó vele egy testuę lettünk.

Valahol az Euangelium hirdettetik, ott mindenút egyegy reszetskęie vagyon ennek az szent gyólekózetnek. Es ez az Ecclesia lathato keppen sohol semmi helyhóz nem kótelezteтótt. Mert ez Lelki gyólekózet: es az ighe ebben lathatatlan keppen munkalosik: es ez soha az ighet haszontalanul, nem halgattia, az mint Esaias Cap. 55. mond.

Ecclesiæ particulares.

mondgya: Mikeppen az zapor essö le hull, es az ho az eghbül, es oda viszsza nem ter, de meg asztattia, es meg nedneſſeti az földet, es gyümöltsössę teszi ötet, es az szanto embernek magot, az ęhezönekis kenyeret ad: szinten vgy vagyon az ęnszent ighemnekis dolga, az mely az ęn szaiambul szarmazik, soha en hozzam üressen nem ter meg.

Extra Ecclesia nulla Salus.

Arrais illik ez Articulusban szamot tartanunk, hogy mint szinten Noe ideieben, maga eletet sohol senki meg nem tarthata, hanem ha az Barkaba futott: akkeppen valaki ebben az gyöleközetben auagy Anyaszentegyhazban nem talaltatik, es eggügyükeppen ezzel nem tartia, egyenlö hütben, igheben, Sacramentomokban, remensegben, es szereteteben, az minden kętseg nęlkül el karhozik.

Honnan tudgiad az közönsegös Ecclesiat meg ismerni?

Az körösztieni szent gyöleközet pedig meg bizonyodott, az egyen-

lö

lő alhatatos bizonſagokbul, es az
reghi ſzent Patriarchaknak, Prophe-
taknak, Apoſtoloknak, es Martyro-
moknak nyiluan valo vallas tetelők-
bűl, kik azon egy vallasban megis
holtanak: tudnij illik, hogy az ſen-
tőknek egy kőzőnſeges győlekőze-
tiők legyen ez főlden, az az: hogy
egy Ighe es egy Euangelium legyen,
mely altal kőzőnſeggel mindé ſzen-
tők iduezűllienek, vilag kezdetitűl
fogua mind vilag vegezeteiglen. Es
vgyan azon Euangelium iduezit
minketis, mind az vtolſo ſzentig,
az mely iduezitőtte az Iambor A-
belt, es Abrahamot. Mert meg va-
gyon irua 1. Cor. 10. Mindnaiam
vgian azon egy lelki eledelt ettenek.

Hogy ha mi immaram erőſſen el
hiſzſzük, hogy az ſzűztűl ſzűlettőt
Ieſus Chriſtus, Iſtennek fia legyen,
es vgyan azert iőtt legyen ez főldre,
es azert lőtt legyen emberré is, hogy
az őrdőgnek az ő feiet meg rontha-

na, az

na, az átkot mely ala mindenók az bünert kótelesók, el venneie: es az ellen, hogy minket Isten keduebe es kegyelmebe hozna, Mi tehat igy ez földi kóró'ztieni Anyaszentegyhaznak hiuattatunk. Mert chak mi esmetiók Christus Vrunkat igazan. Valakiknek az ellen effele hüti nintsen, azok nintsenek az Christusnak szent gyólekózetiben.

Kik legyenek az Ecclesianak igaz tagiai?

Tehat akki ez Articulust igazan el hiszi, az semmi haboruban, sem kisertetókben, ketsegben nem esótt. Mert az iol tudgya, hogy Christus minden ó ditsósegós Angyaliual, es Szent seregiuel ó rea nez. Es hogy minden imadsagokat, es az egesz kórósztiensegnek minden io chelekódetióket, segetsegül eleiben iutatia.

TIZEDIK ARTICVLVS.

Hiszem bűneimnek botsanattiat. Sz. Simon.

Ez Articulus tanet bennűnket az bűnöknek botsanatiarul, mellyet minekűnk Christus Vrunk, az ő keserű kin szenuedesenek, es szent halalanak altala nyert, az mint mar meg mondottuk. Es ez á bűnnek botsanattia, sohol sem talaltatik masut hanem chak az Christus szent gyöleközetiben. Mert vgyan ezón Christus atta az ő Tanetuanűnak az oldozo kultsotis, monduan: Matt. Cap. 16. En te neked adom az menyorszag kultsat. Valamit te ez földen meg kötendesz, meg leszón az menyekbenis kötue: Es valamit ez földen meg oldandasz, meg leszeb az Menyekbenis oldozua. Vgyan ezt bizonytia sz. Ianos Euangelista Cap. 20. Es

Poresius Ecclesiæ.

Matth. 16. Ioan. 20.

Es ez Articulusnak ertelme ez:

En hiszóm, hogy mindnyaiunknak á Christus Iesusban, valakikó benne hiszünk, minden bününk botsanatia vagyon. Mely bünóknek botsanatia minękünk az szent Euangeliomban hirdettetik es igertetik. Es nem adatik az minekünk az mi penzünk, fizetesünk, sem erdemünk feleben: hanem az Istennek keduebül es kegyelmebül, ingyen az Christusban igertetótt. Azért valaki erós hüttel az Euangeliomhoz ragaszkodik, annak minden bünei meg botsatuan vannak.

Nouatianus teuelgese.

Az NOVATIANVS vak eretnók azt tartia vala, hogyha ki egyszór valami bünben lèledzótt volna, tehat semmi pœnitentianak ottan nem volna helye, hanem az az ember immar szinten el veszór volna,

na. Ezt az szent iras mindenkeppen meg vethi, es mutattis minękünk az Istennek irgalmassagat: es onszoll bennünket mindenkeppen az mi bűneinknek el hagyasara es vetkes eletünknek meg iobbitasara.

Christus Vrunk azt mondgya Matt: 11. Iőietők en hozzam mindnyaian, valakik munkalkottok, es bűnőkkel meg terheltetüen vattok, en meg künyebbitlek titőket. Nintsen pedig nehezb tereh, es el viselhetetlemb nyalab az mi büneinknel.

De mi szűkseg ezt főlőtteb vitatnunk? Miert iőtt tehat Christus Vrunk egyębęrt ez vilagra, es miert holt meg hanem hogy ezt az ő mi hozzank valo nagy irgalmassagat meg mutassa? Mert ő Luc. 5. azt mondgya, hogy az egessegősők oruos nęlkül nem szűkőlkődnek, hanem az betegősők. Mert nem iőttem

Miert iőtt leǵen Christus Vrunk ez vilagra?

tem hiunya pœnitentiara az igazakat, hanem á bünósóket. Az Angyalis. Matth: 1. meg mutatia az ó hiuatalliat, es azt mondgya Iosephnek: Az ó neuet Iesusnak hiuod. Mert ez fogis meg szabadetanij az ó nepet minden büneibül. Ne vellied pedig azt, hogy chak egyszer botsatanaia ó meg á bünt, hanem mind annijszer es akkor, valamenyszer es valamikor az bünós ember bünenek botsanatiat ó tóle keri, mint az Prophetak, es az Euangelistak ezt nij uan bizonitiak.

Minden ez vilagon lakozo emberek bünósók (az mint ezt az r[illegible] magunk lelki ismereties meg bizonitia) es bünók botsanattia nélk[illegible] szükólkódnek. Azert tartozu[illegible] vele, hogy mindnyaian bünósók[illegible] hadgyok isten elótt magunkat, s[illegible] vgyan vallastia regyünk rola, ho[illegible] mi szęgen bünós emberek vagunk es hogy az ó laistromaba fól vagun[illegible]

iru

Irua, es ó nękie fólótte nagy somma- Matth. 18.
ual tartozunk, mellyet sem el nem
tagadhatunk, meg sem fizethetünk:
az adossagbul sem menekódhetünk
magunktul kü. Itt pedig minekünk
szegen nyaualyas embereknek tób
segetsegünk nintsen, hanem hogy
az mi adossagunkat meg valliuk, es
magunkat meg alazuan, kegyelmet
keriünk, hogy ó minden mi adossa-
ginkkat meg engedgie, mikeppen
Christus Vrunk ónnen magaia
Matth. 18. egy szep pelda beszed-
ben tanet bennünket, áhol az Vr az
ó szolgaianak az tiz ezór talento-
mot, á meg fizethetlen adossagot
mind el engede.

Szükseg hogy effęle vigasztala-
sokat igón elmenkben tartsunk, es
sziueinkben erössen bę zarolliunk.
Mert külömben sehetetlen dolog
hogy meg tartathassunk, es iduezül-
hessünk. Mert hogy bún nelkül
volnank, abban semmi hiba nints:

pen hirdesse itt Moyses az Istennek kegyelmesseget es irgalmassagat?

2. Reg. 12. 2. Reg. 12. Mikor Dauid az Vrias felesegeuel vetkőzött volna, es az ő bünei fől rőzzentek volna, meg ijede Dauid, es az Nathan Propheta azonnal monda nękie: AZ VR EL VETTE A TE BüNöDET.

Esa: 1. Esa: 1. Azt mondgya az Isten. Mosodgyatok meg, es tisztulliatok meg az ti gondolatitoknak gonossagit vessetők el az en szemeim elől, szünyetők meg az gonoszrul, es tanullyatok iol chelekődnij: Keressetők az iteletőtt, segetsetők az nyomorultat: az aruaknak igaz tőruent tegyetők: oltalmazzatok az őzuegyőt. Es lőyetők osztan en előmbe, es alliatok en velem szembe, azt mondgya az Vr: Ha az ti büneitők olliatanok lesznek mint az ver, mint az ho olly feierre valnak: es ha vőrőssek lesznek mint az főstek, mint az gyapiu tindekelenij fognak.

Ezechi-

Ezechielnelis Cap 18 azt mond, gya az Isten: Ha az Istentelen pœnitentiat tartand, es minden ő elöbbeni tőrt bűneiből kű tęrend: es mindenę parantsolatimat meg tartandgyą, es itelerőt es igass got chelekődendik, eluen el, es meg nem hal. Minden ő bűneiről mellieket chelekődőtt tőbbę meg nem emlekőzőm. Ezech: 18.

Esaiasnalis Cap 43 igy szoll az Isten: En vagyok, en vagyok aa, akki á te hamissagidat el tőrlőm ęnnen magamert, es az te bűneidrűl soha meg nem emlekőzőm. Nem mondgya azt á Prophetа (az te io chelekődetidert) hanem: Ennęn magamęrt. Esa: 43.

Mikor Peter tudakozneia hany szor kellessek ennekem (monduan) meg borsatnom az en felebaratomnak ellenőm tert vetkett: Eleghe hetszor? Erre meg felel Iesus Vrunk, es mond: Mondom tenekőd: Peter. Matth: 18.

Nem 7. hanem hetuenszer valo hetser. Es vgan ezón ighek vtan mindiarast egy pelda beszedre tęr: Melyben arra tanet bennünket, hogy az mi felebaratunk ellenünk tótt vetket, mijs órómest meg botsassok, es igy az Istenis az mi vetkeinket kesz meg botsatanya. Szent Lucatsnalis azt mondgya Iduezitónk: Meg botsassatok, es meg botsattatik ti nektók.

Luc 6.

De mi szükseg ertül sok szot szaparitanunk? Szent Matthenal Cap. 18 Christus Vtunk azert adgya az kulttsot az Tanetoknak, hogy az penitentia tarto bünósóknek bünóket meg oldgya es meg botsassa.

Róuldedón: Rakua az egesz szitas effele szep mondasokkal es peldakkal, hogy Istentül az mi bünein meg botsattatnak es el tóróltetnek, minden erdemünk nelkül, egyedül chak kegyelómbül. Akki ezt az mi bünein kbül valo kü tisztulasunkat

meg

megigerte, mindenhato az. Azert megeis chelekôdheti: Mi kegyelmes Attiank az. Azert ôrômeſt meghis chelekôſzi: Es vgyan az MI ATTIANKBANIS azt kernünk meg parantſolta, Matth: 6. Luc: 11.

Ioan: 16. Azt mondgya Chriſtus Vrunk ônnen maga: Kerietôk, es el veſzitôk. Bizony bizony mondom ti nektôk valamit az Atiatul, az en neuemben kerendô ôk, meg adgya ti nektek.

TIZENEGGYEDIK ARTICVLVS. Iudas Thadæus.

Hiſzôm az Teſtnek fôl tamadaſat.

Ez Articulusis az emberi okoſsagot fôlyûl haladgya, Mert azt, az ô ſôtet es homalyos vilagyaual nem lathatia ſem ertheti, hogy vgyan azon teſt epülne ismeg fôl, akki enni

ſok rendbeli romlas ala kötelea. Nemely az Tengerbe auagy vizbe hal, azt az halak emeſztik meg: Nemellyet az eghi madarak, nemellyet az vadak, auagy fergek eſznek meg: nemellyet az tűz fogyzt el &c. Itt a termeſet ſemmikeppen annak veghere nem mehet, mikeppen lehesſön az, hogy vgyan azon teſt, minden ő eſzköziuel egyetemben, iſmeg őſzue hozattatuan fól epüllyön. Hogy ennekőm vgyan ezőn ſzemeim, kezeim, labaim, es tagaim adaſſanak meg az fól tamadasban, mellyekkel moſt birok?

Iob. 19.

Es ez Articulus ezt akaria mondanij.

En hiſzőm, hogy en vgyan azon ezőn halando teſtőmmel, kit moſt viſelők es hordozok, az itelet napian az Iſten ſzauanak altala fól tamaſzratom, mint ſzinten hoğ Chriſtuſia

ſtuſis immar ez előtt ſól tamadott.

Az halottaknak fól tamadaſa az Iſteni ditló egnek nagy chiodalatos titokia, mellyet az emberi okoſſag ſemmikeppen meg nem foghat: ſót nemis ſaükſeg hogy tudgya, hanem chak hidgye. Mert vgyan ezőn en teſtőm, kiuel moſt az en ſelkőm vetkőzik, auagy bő tól, es tot chelekődik, tamad az itelet napian fól: es az en ſelkőmmel iſmeg eggyeſül, es egyetemben iduezitetik, auagy karhozatra iteltetik. De az teſtben vgyan igőn nagy valtozas leſzőn am. Moſt ez halando eletben, az en teſtőm minden romlandoſag ala vagyon vettetuen: Engőmet meg verhetnek, meg vagdalhatnak, ſebeſſithetnek: ſaros chyunya, mutskos, nehez; rőſt, tunya, vagyok: nagy munkaual ez fattadſag, al vonſzom es tolyom eggik helyetul maſsta magamat. Az en teſtőm gyatlo, rühes betegős, es az en ſelkőmet ſok io

NB.

dol-

dolgaiban meg tartoztatis. Ha valaki sokaig tanul, auagy ha valamiról speculatioban es valami nagy elmelkódesben vagyon mindiarast feie fay. Effele erótlensegókkel rakua á test.

Platonicum corpus & Mors.

Innen neueztek am az Platonicusok az mi testeinket Lelók barlangianak, es tómlóczenek: az halala pedig tómlóczbül auagy rabsagbul valo szabadulasnak. De az iduezültek nek testók az iteletnek napian az ditsósegnek szep alandekiual fognak sól ekessetetnij. Sap. 3. Az igazak fenlenij, es mint az szikra az nadasban vgy fognak szellel chillamoznij. Matth: 13 ismeg azt mondgya Christus Vrunk: Akkor az igazak mint az nap vgy fenlónek az ó szent Attioknak orszagaban. Az fól tamadasnak vtanna osztan, á test tóbbe nem leszón tunya, rést, lassu, hanem gyórs, vgy hogy valahol á lelók akar lennij, az testis minden ke-

Sap. 3. Az meg ditsóált testeknek allapatia mi legyen. Matth: 13.

sódelóm

ſódelóm es haladek nelkül mind-
gyaraſt ott lehesſón. Nem leſzón
oſztan erőtlen, romlando, beteges,
hanem erős, gienghe, vgy hogy ſem-
mi teſt őtet meg ne tartoztathaſſa,
ſe meg ne foghaſſa. Bę zarlott aito-
kon kü ſ. bę mehesſón. Touabba
ſenyuedeſt nem fogh ſzenuednij,
hogy ő nęki vagas, ſeb, vereſeg art-
hatna: hanem ep es minden ſebhe-
des nelkül valo leſzón, mint az nap-
nak fenye.

Az ſzent Pal Apoſtal 1. Cor. 15. 1. Cor. 15.
igón fólőtte ſzep, es vigaſaggal, tel-
lyes es melyſegős prædicatiot te-
ſzón ez Articulus felől, vigaſztal-
uan az mi erőtlen hütünket az föld
ben be verőtt buza ſzemnek ſzep
peldaiaual, Mely buza mag mind
addig ſem eleuenődik meg, mig el-
ſőben meg nem hal, es el nem rot-
had, annak vtanna abbul az el ve-
rőtt buza ſzembül vgy teróm es
neuelkődik ſzep gyümőlts. Es min-
den

den szemétekenek az ó termeszet szerint valo teste abrazatia meg vagyon: sót sokkal szebb, es erősb mint az előtt vala. Ezt az termeszet folialsnak ereieben mi napon kint lattiok, az Istennek meg fogbatatlan teremptet allatibul. Menny ditlősegőt, haralmat, ioszagot, ertelmet, böltsesegőt, es tudomant ad, az mindenőknek teremptőie es meg tartoia, az gyarlo embernek, akkinek ò az Isten kepere es hasomlatossagara formalt, halhatatlan lelkőt adot?

Regenten az Aquitaniai auagy Carthagobeli Ecclesiaban ezt az Articulust igy mondottak el: Hiszőm vgyan EZŐN EN TESTŐMNEK FŐL TAMADASAT. Lassadsza ezt az ighet (vgan ezőn en Testőmnek) hozza azert tettek, hogy elegendő keppen es igőn nyiluan kű teslek, hogy nem mas test, ki ehőz hasomlo lenne, tamadna fól, es eleuen-

menségót venne magara: hanem
szinten vgyan chak ezón test, az
melyben en most állok, ülök, iárok,
hallok, magamat viselóm, es egyeb
dolgaimat veghóz viszóm. akkí
most magat az Lelókkel egyét min-
denioszagos cselekódetókben fog-
lalatuan giakorlya. Ezt szent Iob
Patriarchais Cap. 19. igón nyiluan Iob 19.
kű fejezi ahol ezt mondgya: Tu-
dom hogy az en meg vaitom ebl:
Es ó engemet ennek vtanna az fóld-
bűl fól tamaszt: es az vtan, ezón
en magam saiat bórcuel kórnyűl ve-
tetóm: Es az EN TESTÓMBEN
latnij fogom az Istent.

Es 1. Cor 15. Szent Pal Apo- 1. Cor. 15.
stal azt mondgya: hogy az romlan-
dosag fogh az romolhatalansagban
fól óltózny: Es vgyan az halando-
sagnak kellet ik az halhatatlansagban
fól veteznij. Ezókbűl hiszóm nyl-
uan kű tetzik hogy vgyan ezón test,
es vgyan ezón szemeink iónnek is-

meg

meg az vtolſo fól tamadaskor eleuę.

Erre azert iol tartſunk ſzamot, es vgy viſellyünk gondot, hogy es az holtaknak fól tamadáſa, es az ó-rók elet felól valo Articulus az legh nagyob Articulufoknak eggike, az Euangeliomnak egeſz kórósztieni tudomanyaban. Es ſzinten vgyan azertis vagon az Vy Teſtamentomban illyen nijluan valo igekkel emlekózet felóle, es vgyan ezert gyakorlya, es vijob vijob erósſeg gyanant hozza bizonſagul ezt be.

Matth: 25. Chriſtus Vrunk ſzent Matthenal Cap. 25. ſzep vilagoſſan prędicall felóle, hogy az igazaknak órókke valo ótómók leſzón, es az Iſtentelenóc órócke valo kinban, es vegh nelkül valo gyórrelómben leſznek. De akar kies ezt az ſzep prædicatiot füle mellet él botſattia: nem gondol vęle ſemmitis, Chiuf gyanant tartia, meg vgyan karomliais. Mert á Papa es az ó Cardinari, az

holtak

hoztak fől tamadaſat, chak valami
meſſenek tartiak, meg megis neue-
tik, ha valaki ez elet vtan kóuetkó-
zendó valami mas órókke valo elet-
ről teszón emlekózetót. Sót vgian
az moſtani Nemes, Polgari, es pa-
raſzt rendón valo emberekbenis
meg latzik, hogy ók inkab chak ſzo-
kasbul tartiak, hogy ſem mint vgy
valoban vallanak, hogy ez elet vtan
meg mas eletis legón. Mert ha ók ez
velekódesben nem volnának, tehat
külómbón viſelnenek magokra gon
dot, es nem ragaſzkodnának illy le
gón ez világi vefendó halandó elet-
nek, eledelnek, heuſagos ditſóſege-
nek kereſeſehez, hanem inkab ke-
reſnek amaz órókke valo iót. De
am bator prædicallion es beſzellyen
ſzinten annýit valaki, az mit es men-
nýit akar: de am bator vgyan ón-
nen maga Idueziténk prædicallana-
is vyobban ez felól, megis vgyan
chak chiuf es trefa, ſót meró azon

bolondſag gyanant tartanaia azris az emberi okoſſag. Es igy ez az teſtnek fól tamadaſarul valo Articulus, oly igón idegón az emberi okoſſagtol, hogy ſoha embernek az ó ſziuebe annijra be nem gyókerezhetik, az mennijre kellene.

Akarunke azert igaz kórósztiénók lennij? Tehat az O es Vy Teſtamentomban valo ſzep vigaſztaló mondaſokat ez Articulus felól ieſt ſzedógeſlók iol ſziuünkben, az mi hütünknek eróſſegere, es lelkeinknek batoritaſara.

SZENT IRASBELI BIZONSAGOK.

Ennek az fól tamadaſrul valo Articuluſnak fundamentoma veterőte ſzent Matthę Euangeliſta iraſanak

Matth. 22. Cap. 22. Ahol Chriſtus Vrunk az Sadducæuſok ellen az holtaknak fól tamadaſat ſzembe meg bizonitia.

Ioan. 5. Ioan. 5. Mikeppen az Atia az holtakat

takat fel kóiti es óket meg eleuene-ti, igy á Fluis, akkiket akar meg eleuenet.

Effęle bizonsagokkal az egész O Testamentom takaa.

TIZENKETTŐDIK ARTICVLVS.

Szent Matthias.

Hiszőm az őrők eletőt.

Ez vtolso Articulus arra tanet bennünket, hogy ez eler vtan, őrők elet legyőn, Mely az Istennek minden hiueinek keszitetőtt. Az mint Christus Vrunk őnnen maga szent Matthęnal Cap. 25. szoll, ekkeppen monduan: Iertők ide ęn Atiamnak aldottai, biriatok az őrőksegőt, az mely ti nęktek vilag kezdetkül fogua meg keszitetőtt &c. Mert minękünk ez vilaghi eletünkben nints meg maradando varasunk, azęrt az iőuendőt kellene keresnünk Ebr. 13.

Matth. 25.

Annak okaert mikor iſmeg az halalbul fól tamadunk, akkor oſztan Chriſtuſſal örócke elünk, tiſzta igaſſagban, artatlanſagban, es örök idueſſegben. Es ezt akaria ez Atticulus elönkbenadnij.

Hiſzöm es vgyan tudomis az Iſtennek ſzent igheiebül, hogy ez gyarlo, romlando, es mulando elet vtan diſſöſegös, boldog, es idueſſegös örök elet vagyon: mellyet minden hiuek es Iſtennek valaſztotti, Chriſtus Vrunkkal egyetemben mind örökke birandok. Az emberi termeſzet, az eſet vtan immar olly igön vak, es romlott, hogy ö ſem az örök elet felöl, ſem az örök idueſeg felöl ſemmit ſem tud. Azert mutagattia azt meg minekünk az ſzent Lelök, ſzelliel az ſz. irasban.

Ioan: 17. Ioan. 17. Chriſtus Vrunk igy ſzoll: Ez (vgy mond) az örök elet, hogy meg iſmerienek tegöd elö, igaz örök Iſtent, es azt, az kit el botſa-

tal,

tal, az Vr Iesus Christust. Ez az mi iduessegünknek reu helye es partia, á hous mi euezünk: Es szent Dauiddal azt mondgúk: Ez az en nyugodalmam mind órókke. Psal. 132.

Ez am az á mi Orszagunk, akkiben Christus Vrunk minekünk sok lako helyeket keszitótt. Ebbe á hazba vezetti es viszi ó az valaszt ettakat, es azt mondgya nekiók: Iertók ide en Atiamnak aldottai, es biriatok az órókségót, melyet az en Atiam ti nektók, vilag fondamentomanak fól vetesenek elótte meg keszitótt. Ez am amaz valoba valo, boldogsag, mely felól szent Matthe szoll. Az mely valosagossan ez üdószerint valo eletnek veghe vtan kezdetik, azokban kik Christusban igazan hisznek. Ioan: 6. Bizony, bizony, mondom tinektek, valaki az en beszedómet halgattia, es hiszón abban, akki engómet el botsatott, annak órók elete vagyon. Ioan: 14. Matth: 5. Ioan: 6.

Ioan: 12. Ioan. 12. Valaki az ő eletit ez vilagon gyülöli, az meg tartia azt, az örök eletre. Az Apostali chelekődetrül irt könyunekis masodik, negyedik, huszon negyegik reszet oluasd meg, vgyan ezön Articulusnak erössereserül.

Szent Pal Apostal, Rom: 6. azt mondgya: Az halal á bünnek soldgya, de Istennek aiandekia az örök elet, az Christus Iesusban mi Vrunk
1. Cor. 15. ban. Ismeg 1. Cor: 15. es 1. Thess 4.
1. Thess 4 Mindenkor mi az VRNAL lesünk. Nemis igön szükseg itt sok irasbeli bizonsagnak elő hozasa, holott az egesz Biblia rakus vele az örök elet felöl. Az szent iras igön szepön meg mutatia, ez elet vran, az valasztatatoknak mikeppen adgyon örök eletöt, es az karhoztaknak örök halalt.

Es igy valamit az O Testamentom peldazatban, es el röitött homalios igekben ighet, azt az Vy Testamen-

ſtamentum nijluan meg mutattia, es ſzep ęrtelmes ighekkel igheri es mondgya kū.

Az Mennyei ótókke valo iduesv ſegős eletnek boldogſagarul ótómerül es ditſőſegerül ſenki nem ithat ſem ſzolhat elegſegőſſen. Mert az minden elmet fölötte igőn fölyül halad, az mint Eſa: Cap. 64. mondgya, Es ſzent Palis 1. Cor. 2. emlekőzik rola, monduan: Soha ſemmi ſzem nem latta, ſem fül nem hallotta, es ſoha ſenki ſziue gondolattiaba ſem fert az, mit az Vr Iſten ſzerzőtt az őret ſzerettőknek. 1. Cor. 2.

CONCLVSIO.

Ez tizenket Articulusban igőn ſzepen meg mutattuk, mi legyőn az igaz kőtőſztyeni hüt: Es hogy ez á tudomany, egyedül chak arra nezzőn, vgy mint ki Chriſtus Vrunkat minekünk igazan meg mutaſſa, es előnkben adgya, hogy mi az mi ſzi-

neinket, ó altala, az bün es halal ellen vigasztalhassuk. Az pedig vgy leszón meg, ha mi arra tanetatunk, hogy hidgyuk az Christust igaz. órókke valo mindenhato Istennek az Atiaual, es az szent lelókkel egyetemben lennij, vgy mint akki ez földte mi hozzank nyomotult es el veszót embetekhóz az ó ditsósegebül ala szallot, az szent Lelektül fogantatott, es az szüz Mariatul ez vilagra születótt. Vegezette à keteszifan meg holt, Nem az ó maga
Esa: 51. vetkeert pedig (Mert ó vgy mint
Ioan: 8. Isten semmi bünt nem teheret) hanem az mi vetkeinkert. Hogy igy ennek az ó szent halalanak altala, az Isten meg engesztelenęk, es az mi adossagunk meg fizettetnęk: Es hogy mies az Vr Iesus Christusnak halottaibul valo fól tamadasanak altala az órók eletre be mehetnenk. Eo az ó szent Attianak iobian ül, ó minekünk kózben iaronk, es szoszol-

lonk;

sonk: Es ó nyert minekünk minden büneinkbói valo szabadulast, annak fólótte testünknek es lelkünknek ó-rók iduesseget.

Ide mutat am minden iras az Christusra, hogy óret igazan meg esmernij tanulliok, hogy ó legyón az Istennek fia. Innen vagyon am azis, mikor Christus Vrunk szent Matthęnal Cap. 16. az ó tanetuanytul tudakozna, mi ertelómben volnanak ók ó felóle, hogy Peter maga, es mindnyaiok neueuel, arra az kęrdesre kesz feleletót ada, es nagy batorsagossan illy nijluan valo vallast tón felóle: TE VAGY az CHRISTVS, AZ ELÓ ISTENNEK AMAZ FIA. Ez igón róuid vallas tetel vgyan de az tellyes szent Irasnak az bęlit es veleit be foglallya magaban. Mert ez az ighe (CHRISTVS) az Sidoknal igón nagy neuezetben vala, vgy mint melly azt ielentene az asszonyallathak mag- Matth: 25.

Gen. 3. ezt, akki meg tontois lenne az kil-
Gen. 12. 15. gyn feienek: Es akkiben minden
nepeknek nemzetsegi, meg aldattak
lennenek: Az ki ez földön, örök
orszagnak epetöie lenne. Az embe-
teket büntül es halaltol meg men-
teneie, es öket az örök eletre vin-
neie. AMAZ vagy te (azt mond-
gya Peter) acki felöl Moyses es mind
á tób Prophetak bizonsagot tette-
nek: es vgyan te altalad leszön ez
vilag ebben az kegyelemben teszes.
Ezt hiszszük es ezt valliuk mi te
Tanetuanijd, mi edes Christus V-
runk, te feleöled. Erre az valles
tetelre (mely mindnaiiunknak fük-
segös) epiteröet az körösztieni A-
nyaszentegyhaz. Erröl igy szoll
1. Cor. 1. szent Pal Apostal 1. Cor. 1. Mi az
meg feszült Christust prædikalliok
&c az Istennek hatalmat, es böltse-
seget. Es szent Pal vgyan nem akar
mas fondamentomot szenuednij,
hanem chak ezt az Iesus Christust,

az

az mint prædikallais ótet, hogy ó az Atiatul iót legyón. Az emberi termeszetben, ez vilagot meg valtotta, az kótószisan erőttünk meg holt fól tamadot, az mi fetünk, es V[illegible]k ültettetőt az Istennek iobiara. Kinóz mi nem az mi chelekódetinknek altala, hanem kegyelembül ingyen, hűtbül iutunk, es idnezülünk.

Azert tartoznank mi ezt az Christus Iesusrul valo, melysegős Articulust nagyra bótsülnünk. Mert el vegezőtt dolognak mondgya azt szent Pal lennij, hogy az Iesus Christusban, az tellyes istensegnek test szerint lakoznij teczőtt. Vgy hogy valaki, az Christusban az Istent fól nem talalia, es magaçua nem tehetl, az a Christuson kiuól soha, es sohol az Istent meg nem talallia vgyan, ha szinten az menyőn felyül, az poklon alul, es ez vilagon kiuól megyőn, szall, es buidosikis.

Col. 1. & 2.

Ioan. 14.

Mert

Gen. 8. ezt, akki meg tontois lenne az kil-
Gen. 12. 15. gyn feienek: Es akkiben minden
nepeknek nemzetsegi, meg aldattak
lennenek: Az ki ez földön, örök
orszagnak epetöie lenne. Az embe-
reket büntül es halaltol meg men-
teneie, es öket az örök eletre vin-
neie. AMAZ vagy te (azt mond-
gya Peter) acki felöl Moyses es mind
á tóh Prophetak bizonsagot tette-
nek: es vgyan te altalad leszön ez
vilag ebben az kegyelemben teszes.
Ezt hiszszük es ezt valliuk mi te
Tanetuanijd, mi edes Christus V-
runk, te felcöled. Erre az vallas
tetelre (mely mindnisiunknak fük-
segös) epiteröet az körösztieni A-
nyaszentegyhaz. Erröl igy szoll
1. Cor. 1. szent Pal Apostal 1. Cor. 1. Mi az
meg feszült Christust prædikalliok
&c az Istennek hatalmat, es höltse-
seget. Es szent Pal vgyan nem akar
mas fondamentomot szenuednij,
hanem chak ezt az Iesus Christust,

az

az mint prædikallais ótet, hogy ó az Atiatul iót legyón. Az emberi termeszetben, ez vilagot meg valtotta, az kótószisan erőttünk meg holt fól tamadot, az mi fetünk, es V[illegible]k ültertetót az Istonek iobiara. Kinóz mi nem az mi chelekódetinknek altala, hanem kegyelembül ingyen, hűtbül iutunk, es idnezülünk.

Azert tartoznank mi ezt az Christus Iesusrul valo, melysegós Articulust nagyra bótsülnünk. Mert el vegezőtt dologuak mondgya azt Szent Pal lennij, hogy az Iesus Christusban, az tellyes istensegnek test szerint lakoznij reczőtt. Vgy kogy valaki, az Christusban az Istent fól nem talalia, es magaçua nem teheti, az a Christuson kiuól sohs, es sohol az Istent meg nem talallia vgyan, ha szinten az menyón felyül, az poklon alul, es ez vilagon kiuól megyón, szall, es buidosikis.

Col. 1. & 2.

Ioan. 14.

Mert

CONCLVSIO.

Mert valaki ebben az Articulusban alhatatossan meg marad: hogy az Iesus Christus igaz es valosagos Isten es ember, akki mi eröttünk meg holt es föl tamadott, &c. Ahoz mind á tób Articulusokis iarulnak, es vgyan erössen vęle tartiak. Mert ebben az Articusban be rekeszte-tött minden kőrösztieni bőltseseg es tudomany, valamit az kőrösztien embernek tudnij kell. Melly minden nagy bőltsesegőknek fölötte valo bőltseseges tudomany: es mondatik Isteni es Lelki bőltsesegnek, es olly titoknak, mely az menyből ielőntetött minekünk meg, es nem ez földen termőtt, sem az mi feiünkbül nem nőtt. Azert ranet am szent Palis mindenürt szellel az ő irasiban illy igen bizonyossan es vilagossan rea bennünket, hogy Christus legyen az feő, az fundamentum, feneke, es egesz sommaia, kihöz, mindenők chiatoltatnak, es

az kinek

az kinek alaia mindenők tal arod-
uan talaltatnak; Es ő benne van-
nak az bőltsesegnek es ęrtelőmnek
mindeq kentsei el rőyteruen. Ez-
nek az IESVS CHRISTVSRVL
valo melysegős Articulusnak ellene
viaskottanak es tusakottanak inkab
minden eretnekők, az Apostalok
ideie vtan kik voltanak, kik mind-
nyaian ő ellene nagy tisztessegőt a-
kartanak nyernij mind eggigh, de
mind gyalazatban keuereőttenek, es
őtők szegyent vallottanak miatta.

Nem külőmben leszőn az Papi-
staknak, es az szent Euangeliumnak
ellenseginekis dolgok, kik szünte-
len, chak azon neghędsegbül, iregy-
segbül, es gyűlőlsegbül, sőt nemel-
lyek vgyan az ő tulaidon lelkők is-
mereti serelmeuelis, ez Articulus el-
len dulnak, fulnak, de őkis rea talal-
nak meg egyszor az Iteletnek nap-
ian, az ő kemeny itelő biraiokra,
tudnij illik, az Iesus Christusra, ho-
lott

ſott ötet közben iaroioknak, es ſzo-
ſzolloioknak nem iſmerik lennij,
ſem nem akariak venni.

Sem az mi okoſſagunk pedig,
ſem ez vilag, ennek az Articuluſnak
tudomanyat, magatul, föl nem eri a
de vgyan meg ſem foghattia, meg
ſem ertheri, noha igazan ö nękie e-
leiben adatik: hanem mindenkor
annak chak ellene all, mindenkor
azzal ellenközö et elmön iar, es ab-
bul az tudomanybul önnen maga
botrankozaſt farag maganak, mint
az Iambor ven Simeon azt regön-
ten meg iöuendöllötte vala. Tudnij
Luc: 2. illik: Hogy az Ieſus Chriſtus (amaz
vyonnan ſzülettetött gyermetske)
helyheztetö: legyen ſokaknak rom-
laſokra, es ſokaknak föl tamadaſok-
ra Iſraelben: Es czitül, vgy mint ki-
nęk ellene fognak mondani. Vgyan
Eſa: 8. azertis iöuendölte vala meg Eſaias
Cap. 8. meg regönten ö felöle: Hog
ö lenne az ütközeſnek köue, es a
botran-

botrankozásnak kőszikláie. Mert valaki meg ütközik, nijluan vgyan ebben az küben ütközik meg, ez fekszi mindeneknek vtat altal: es vgyan ez vetretik az epitó Mesterektülis meg. Mint Christus Vrunk önnen maga. 118. Psalmus hui szent Matthenal Cap. 21. ezt kü feiezi. Szinten ezért nem ad szent Ianos Euangelistais semi mas bizonyosb ielt az hamis Prophetaknak, es hamis Christianusoknak, az hamis tanetoknak es predicatoroknak meg ismeresere ennel, hogy ők az Iesus Christust tagadgyak. Mert ő igy szoll 1. Ioan. 4. Szerelmesim ne hidgyetők minden lelőknek, de meg proballiatok az Lelkőket, ha Istentül vannake? Mert sok hamis Prophetak szelledtenek kü ez vilagra. Ezrül ismerietők ti meg az Istennek Lelket: Minden Lelek, valaki meg vallya az Iesus Christust testben el iőttnek lennij, Istentül vagyon az: 1. Ioan. 4.

Es

M. T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Es minden Lelók akki tagadgya az Christust testben el iöttnek lenni, az nem Istentól vagyon, es az á Lelók az Antichristus, akkinek el io vetelet hallottatok, es immar vgian ez vilagonis vagyon.

Az Vr Christus felól valo ez illyeten vallas tetel, ez vilag elótt legh nagyob bün, es legh dóglelетósb eretnókseg. De az ellen szükseg hogy minekünk legh batorsagosb bizodalmunk, ditsekódesünk, es órómünk legyón ez, az Istennek elótte, minden kórósztienókkel egyetemben, kik ez vilagnak kezdetitól foguan eltenek. Es vgyan illik ebben az tudomanyban naprul napra epülnünk, es elób elób ménünk, vgy mint melyben chak egyedül, minden mi bóltsesegünk, iduessegünk, es órók eletünk helyhóztetött: vgy hogy valahol ez az Articulus allando es foganatos, ott mindenók helyen maradnak, es az em-

ber

ber bizonyos lehet, sót vgyan valoban valo iteletótis tehet mind azokrol, valamellyeket kellessek itelnij, ęrtenij, es mondanij, mind az tób tudamanyok felól valo Articulusokban, es kùlsó eletùnk viselesebenis. Es viszontak ha ez Articulusunk el romol, es lab ala tapodtatik, tehat minden mi iduessegünknek vigasztalasunknak, es bóltsesegünknek nyaka szakad, vgy hogy senki igaz tóruent es iteletót, se az tudomany, se az kórósztyeni io külsó elet felól ne tehessón.

Ez kónyuetskęnek CONCLVSIOIABAN auagy vegheben, illik minden iduessege kiuano kórósztięnnek, erre az mi Vrunk IESVS CHRISTVSRVL valo róuid intesre fólótte igón nagy szamot tartanij, auagy chak ezęrtis, hogy akkik ez kis kónyuetskęt oluassak, auagy oluastatiak, sót vgyan minden kórósztienók valakik az ó iduessegós órók

elettióket az Christus erdemeból variak, vgyan szem latomast meg lassak es tapasztal iak, mint bannyanak ezzel az Euangeliomnak nagy dragalatos Articulussaual az Christus ellensegi: es mikeppen igiekózzenek ezt az Christus szem elye, tiszti, erdeme, es valtsaga felól valo bizonyos es vilagos tudomanijt kügyomlalnij es labok ala talpodnij, es Christust az ó tisztessegetül meg fosztanij, es igy az együgiü tóredelmes sziueketis ez alhatatos vigasztalasoktul el szakasztanij.

Isten allyon ellenók, es az Christusnak az ó eggyetlen egy szeretó szent Fianak erdemeęrt, kiben az ó kedue bę tólt, ó vegyen oltalma ala, viaskodgyek erótte, es az Euangeliomban minękünk aianlot ó Nagy irgalmassagat es kegyelmesseget, ismeg vyobban az vilagossagra hozuan tindekóltesse, az ó Szent gyólekózetinec helyen tiszta, es igazan,

Kinek

Kinek az ő szent Fiaual, es az szent Lelőkkel egyetemben, legyőn ditsőret ditsőségh es tiszteſſeg, az Szent gyülekőzetben, moſtan es mind őrőkkül őrőkken, Amen.

AZ IMAD.

KÖVETKÖZIK LVTHER MARTONY DOCTORNAK, AZ SZENT Ianos Euangeliomianak xvi. reszebûl, az ahitatos imadkozasra valo igen szep intese.

Bizony bizony mondom tinektök: Ha valamit kerendöztök az Atiatul, azen Neuemben, meg adgyati nektök. Eddiglen semmit nem kertetök az en neuemben. Kerietök, es el veszitök, hogy az ti örömötök tellies legyön.

Ez ighekben nagy sziue szerint inti Christus Vrunk az ó szetelmes Tanetuanijt az ahitatos imadsagra. Mert az Prædicatorsagnak hiuatallya vtan, az kórósztięnóknel ez az leg elsó Isteni szolgalat, hogy ember imadkozzek. Ez intest tótte Christus Vrunk az vegh Vatsora fólótt az asztalnal, chak hamar ama prędicatio vtan, ahol az ó Tanetuanij nak ezt monda: Ti szomorkodni fogtok az en el menetelő món (ertied az halalra) De egy keues idó forog el chak kózte, ismeg meg latlak titeket, es akkor osztan az ti sziueitók óruendenij fog, es az ti szomorusagtok órómre fordul. Ez vigasztalashoz iarul ez az imadkozasra onszollo intes. Es vgyan igónis illónek egy mashoz. Mert ha valamely kórósztien ember banat miat valo epedesben, gondban es buban, veszódelemben es szetentsetlensegben vagyone? Itt semmi Ioan: 16.

mas vigasztalast sem tanátsot nem tálal, hanem hogy chak az ahitatos sziubul szarmazott imadsaghoz tamaszkodgyek, es segetsegert Istenhóz szünetlen esedózzek.

Arra tanetia itt Christus Vrunk az ó Taneruanijt, sót minket is, hogy az ó szomorusagoknak oraian az imadkozasrul el ne feletkózzenek. Es igón nagy vidam, es batoritó szoual mondgya, hogy ez dologban

Ioan: 16. mereszek, es bator sziüüek legyenek. Mert en (azt mondgya) nem mondom azt tinektek, hogy en az Atiat ti erőttetők keriem. Mert ónnen maga az Atia szeret titóket, azert hogy ties szerettók engemet, es hiszitók azt, hogy en az Atiamtul iöttem kű. Bizonyos az, Christus semmikeppen el nem hadgya, hanem mindenkor az ó szent Atianak iobian ül, es mi erőttünk esedózó szoszollonk. Rom: 8. Sót aztis bizonyossan illik tudnunk

hogy

hogy az ő imadſaga, mellyet az ő A-
nyaſzentegyhazaçet, es mi erőttünk
nyomorult bűnőſőkçet, az vtolſo
vatſora fölőt, az aſztalnal, es az v-
tan az kőrőſztfanis az ő ſzent attia-
hoz nyoitott, bizonyoſſan meg hal-
gattatott, es moſtis helye vagyon
annak, es ereieben meg marad, mind
ez vilag vegezteigſen. Azert (azt
akaria iduezitőnk itt mondanij) ez
imadſag nęlkül ti ſemmit ſem ſzű-
kőlkőttők, hogy en imadkozzam ti O boldog
çrőttetők. Mert tinnen magatokis imadko-
tudgyatok az Atiat ketny. Neis ke- zok effęlek
telkődgyetők benne, hogy az ti i-
madſagtok meg nem volna halgat-
ua. Mert az ęn Atiam ſzeret titő-
ket, azert hogy ti es ſzerettők en-
gőmet. Ezt nem arta kell ertenij,
hogember az Chriſtuſnak çrettünk
valo imadſagaban ne bizakodnek:
hanem hogy mi magunk, a magunk
imadſagat meg ne veſſők, holott mi
az Vt Chriſtuſt ſzerettők. Mert az

Istennek el vegezett akarattia ez, kit nękünkis szükseg iol eszünkben szedógetnünk, es meg tanolnünk; hoǵ valakinek az Christushoz kedue es szereteti vagyon, azt az Atiais szereti; es vgyan vgy szereti, hoǵ megis akaria halgatnij. Hol maradnak tehat itt az Istentül el szakatt Papistak, akkik az meg holt szenteknek eröttünk valo esedózęsókre murogatnak, es vigasztalast magoknak önnen ighetnek?

Iai nektek Papistak, kik á meg holt szentók erdemere sietók.

Meltan mondhatod tehat ezt szep vigasztalassal tellies onszollasnak, es izgatasnak az imadkozasra, hogy az mi edes Christus Vrunk, az ó halalanak es ez vilagbul valo kümulasanak, es az ó szent Attiahoz menetelinek altala, minekünk az Istenhóz valo illien szabad iarulast chinalt es nyert: akar hol legyünkis mi, az Templombane? hazunkbane, pinczenkbene konyhankbane? Mezzónkbene, mühelyünkbene? &c.

Chak

Chak hogy kórósztyenek legyünk, es az Christust szeressük) az mi sziuünkben Isten eleiben mennyekben lepünk mi akkor, ő vele szolhatunk, es imadkozhatunk, mindennęmű mi szükseginkert. Mert effęle imadsaghoz semmi egyeb nem kell, hanem chak olliatan sziu, akki ezt mondhassa: EN Mennyei Attiam, tudom hogy te szeretz engőmet; azert, hogy en az te szent fiadat, az en meg valtomat, az Vr Iesus Christust szeretőm. Ez illyeten bizodalomban es remensegben most bizuast kerlek en tegedet, nem az en fentsegőmnek, auagy iamborsagomnak erdemeęrt: hanem azęrt hogy iol tudom, hogy te az te szerelmes fiadert, az Vr Iesus Christusett, mindenődet őrőmest ingyen meg adsz: ez remensegben iarulok en most te elődben, es kerlek tegődet, semmit nemis ketelkődőm benne (szemelyőmben akar ki

legyenis) hogy ez az en imadſagom es eſedőzeſőm be nem telliesődnek, es meg nem lenne halgatua.

Mert itt minden kereſztien embernek magat attul meg kel oynij. hogy az ő imadſagat touab touabra ne halagaſſa mind addiglan, mig azt velneie magaban, hogy ő immar ſzinten tiſzta es alkolmatos legyőn. Mint hoǵ az őrdőg igőn ǵakrá buſit es tartoztat illyeten gondolatokkal bennünket, hogy mi ezt forgaſſok magunkban: Ime moſt en nem vagyok io keſzúlettel, azett előb azt auagy amazt viſzőm vighőz, ſ az vtan nyugodalmasban imadkozhatom. Valaki ez illieten gondolatok vtan iar, es az imadkozasban magat meg tartoztatnij, es akadaloſitani hadgya, annak ſzinten vgy vagyon dolga, mint amaz paraſzt aſzſzonnak, akki minek ellőtte valami dolgahoz akarna kezdenij, azt Iſtentül kerneie, es naprul napra kiuan-

Oerdőgi kiſertetők az imatkozaſnak felbe ſzakaſztaſaban.

Ne interrumpantur preces veſtræ.

uannaia, es vgyan sona sem ker-
heti auagy kiuanhattia vala. Mert
alnok az ördög, ki mindenkor v-
rannunk olalkodik, hogy im ez a-
vagy amaz el kezdött dolgunkban
meg tartoztathasson. Azert illik mi-
nekünk ö ellene fel fegüerköznünk,
es magunkat töle meg tartoztatnij
ne engedgyök, hanem mi helyön az
szükseg szemeink elött leend, el-
menkben ezt forgassok: Szinten
most vagyon az en imadkozasom-
nak oraia elöttem: Nem vagyoke
en arra alkolmatos auagy melto, az
Isten vgyan meltoua es alkolmatol-
sa teszön engömet. Mert iol tu-
dom hogy szeret engömet az Chri-
stusert, es nem az en iamborsagom-
nak auag szentsegömnek erdemeert.

Az mi Vrunk Iesus Christus azt
kiuanya itt mi tölünk, hogy imad-
kozzunk, es imadsag nelkül vgy ne
serallunk, mint amaz Istentelen ne-
pek, akkiknek az etel es ital (az mint

ök

ők szolnak) vgijs szinten igőn io izünnen esik, ha szinten egy (gesz hętig egy Mi Atiankat nem mondonakis. Kőrősztien vagye te? auagy azza akarsze lennij? oijad tehat magadat ez illyeten pogany elettül. Imadkozzal, ha tőbszor nemis, chak fől kőlted, etelőd előtt, es vtanna: es ismeg estue le fekted, es ezt mondgyad: Mi attiank ki vagy menyekben &c. Mert mi kőrősztienők tartozunk vele, hogy szünetlen imadkozzunk: Ha sziunkkal nemis (mint hogy nem mindenkor vagyon modunk benne) chak sziuünkkel: Mert minden sziueknek minden szem pillantasban, im ez kiuansagban illik lennije, hogy az Istennek neue meg szentőltessek, az ő orszaga hozzank iőyőn, az ő akarattfa meg legyőn &c. Ismeg hogy ő ez földőn bekessegőt, io üdők forgasat, egessegőt adgyon &c. Ezt kiuannya minden kőrősztien, minden

Giskran imadkozzal.

den orankint, es minden szempil-
lantzban az ő szivében. Es ha chak Mert igön
felől gondolkodokis, vgyan nints nagy szük-
egyeb ő benne, Ez am az lelőkben segödis va
es szivben valo imadkozas. Nagy gyon tea.
szükségünkis vagon pedig az imad-
ságra, az sok reank függő veszödel-
mek miatt, miuelhogy az kórósz-
tigen embernek egy szempillantas-
ban sintsen batorsaga az ördög elől,
sem az ónnen maga testetül, hogy
valamikeppen büneben auagy gyala-
zatban ne essek.

De az szivnek ez illyeten imad- Formula
kozassa mellet, az mi szaiunknak i- orationis.
madsagais vgyan follion azert. Az
pedig minemő legyön, arra meg ta-
nitot Christus Vrunk, es azt mond-
gya: Az en neuemben kerietők.
Ismeg. Az Attia szeret titőket az-
ert, hogy ties engömet szerettők, es
hiszitők, hogy en az Istentül iöttem
ki. Hogy ha az imadkozo szemely
illy keszülettel vagyon, hogy ő Chri-
stusban

ſtusban hüſzón; tehat az Iſten előtt vgy all, mint egy Pap az ő Papi ekes öltözetiben, ſ rób hea dolganak nintſen, hanem hogy chak ſzaiat neſſa fól, es valami olly bizonyos dolgot vagyon eleiben, az mire veli hogy mind önnen maganak ſ mind felebaratianak leg nagyob ſzükſege es gongya vagyon, es igy ſzollion: VRAM, en ez nelkül fükölkődöm: amaz, ama nelkül, Ad meg azokat minekünk az Chriſtuſert.

Ime azert olly időre iutottunk, kiualtkeppen moſt, hogy minekünk ſok fele ſzükſeginkben, melyek naponkint ernek bennünket, és napaul napra touab touab mind ſúlyoſſodnak feyünkön: ennij fogyatkozaſunk vgyan nem volna, chak az imadkozasban gyakrabban foglalatoskodnank. Mert elſőben, az ördög hazug es gij kos. Hazugſagaual az Iſtennek igheiet ő el akaria nyomnij: Gijlkoſſagaual orſzag ſzetint,

tint, mindenótt, minden fęle háborut igyekózik fól inditanij. Innen vagyon am az, hogy sem á Papa, sem á Tórók, az tób kegyetlenekkel egyetemben nem nyugszik, kik az Isten igheienek ellenseghi. Igy vehetiük ki ki mind magaban eszebe, kinek minęmó szükólkódese es fogyatkozasa vagyon, ha szinten effęle kózónsegós nyomorusagok nem illetnenekis bennünket. Azett minden felól elegh okok vannak elóttünk, mellyek az imadkozasta sórkengessenek bennünket. Akki pedig ezóket az szüksegóket mind elmeiebe nem szedhetneie, az vegye eleibe chak az Mi Attiankat, annak het ketese vagyon, melly keresók-ben minden mi szüksegink es nyaualyaink róuidedón be vannak foglal-tatuan.

AZ

AZ IMAD-
AZ MI ATIANKNAK
RÖVIDEDÖN VALÓ
MAGYARAZATIA.

1. *Zentöltessék te Neued.*

Ebben az első keresben, könyörgünk mi, minden igaz Tanetokért, minden eretnekök es hitetlönek ellen, minden Sidok, Poganyok, Törökök, es az Papa ellenis. Mert ezök mindnyaian karomlyak az Istennek neuet, es nem szentölik meg azt. Hogy Isten azoktul meg oltalmazuan, isimbor lelki pásztorokat adgyon, es az Istennek szent igheiet tisztan es vilagossan, minden eretnökségök ellen meg tartsa.

2. *Löyön te Országod.*

Ebben az masodik keresben mi azt keriök, hogy az ördögnek es az halalnak Országa el romollion. Ezis igön nagyon el terjedött közönsegös keres. Mert ez az ördögnek országat

ſzaget tellieſſen magaba bę foglallia, hogy Iſten azzal veget veruen, az ô ſzent Torſzagat, az ô ſzent igheienek, es az ſzent Lelôknek altala mi bennünk, es minden emberekben fôl epetſe.

3. *Legyôn te akaratod mikeppen menyekbẽ, azonkeppen itt ez fôldônis.*

Ebben az harmadik keresben mi azt keriôk, hogy minden akaratok, mellyek az Iſten kegyelmes akaratlaual ellenkôznek meg tartoztattaſſanak. Ez az ôrdôg es az gonoſz emberek elôtt el ſzenuedethetlen keres, es fôlôtte igen ſok ſzerentletlenſegôket tartoztat meg mellyeket naponkint az ôrdôg es ez gonoſz vilag indetanij kiuanna, ha ez kereſſel annak eleit illyen nagy io moddal nem vennôk.

4. *Mi minden napi kenyerünket add meg mine künk ma.*

Ebben á negyedik keresben kö nyörgünk mi, az mi kórósztien se iedelminkęrt, az mi szüleinkert, fe lesiginkkert, gyermekinkęrt, kenye rünkęrt, es minden földi gyúmól tünkert, bekesegünkęrt, es min denókęrt valamellyek nelkül az m ez vilagi üdö szerint valo eletünk nek meg tartasara, ki ki mind az rendi szerint szükölködünk. Hog Isten azt io szerentseuel, es io aldas sal meg latogassa, es minden sze rentsetlensegtül kegyelmessen me oltalmazza.

5. *Botsasd meg mine künk az mi vetkeinket, mi*

keppe

keppen mi es meg botsatunk ellenünk vetötteknek.

Ebben az ötödik keresben azert könyörgünk mi, hogy az Isten irgalmas legyön minekünk, az ö tüle meg erdemlett haragiat rolunk tauoztassa el, es az mi bünciuket ben nünket ne büntessön. Ez kegyelemmelis meg latogasson, hogy mi naptul napra iobbulliunk, es mi magunkat az ö akaratiahoz tarthassuk, es egymas közöt attiafiui szeretetben elhessünk, es eggijkünk az massunknak vetket meg botsassuk.

6. Ne vigy minket kisértetben.

Ez hatodik keresben azon könyörgünk, hogy Isten minden kisertetben esöt fiueknek segetsegökre iöiön, öket az kisertetben si lieduen ne hadgya, hanem öket kegyel-

messen az ő szent igheienek es szent Lelkenek altala kű segellie, es az ördögnek, szandeklat es hatalmat meg rontsa.

7. De szabadets minket à gonosztul.

Ebben á hetedik keresben iduessegös es boldogsagos ez vilagbul valo io kű mulasnak oraiaert könyörgünk mi: Hogy minket, az mi Vrunk Istenünk ez siralomnak völgyebül, kegyelmebul kű vigyen, es az örökke valo iduessegnek hailokaban be vegyön. Es igy fölötte igen szepen mindenök az Mi Attiankba rend szerint be vannak foglaltatuan, mitsodak szomoritsanak es haborgassanak bennünket, es mitsodak szolgallianak az mi hasznalutunkra es elömenetelünkre. Es czikkelökert kiuantatik hogy mi naponkint esedözuen könyörögünk,

szük-

ſzükſegünkis nagy vagyon rea, elſőben bőzőnſegőſſen, annak vtanna kinek kinek az ő hazaban, hiuatalliaban, es tiſztinek rendiben. Es chak mi bennünk vagyon az fogyatkozas, es mi raitunk mulik el, minel hogy batorſagoſſan ſzaſſunkat fől né nitiok, es nem imadkozunk. Az mellet az igheretis meg vagyon, hogy bizonyoſſan minden ketſeg nelkül meg halgattatunk. Es az mi leg nagyob, az mi edes Chriſtus Vtunk es Meſterünk, az imadſagnak formaiat, mikeppen kelleſſek imadkoznunk, ónnen maga mi előnkben meg irta, az mint az Mi Artiankban lattiuk. Matth 6.

Vgyan meg kel tehat vallanunk, hogy mi ſzegeny meg nyomorodot bünőlők vagyunk, es nem erdemliük, hogy iſten eleiben lepnenk, es ő vele beſzelhetnenk; ſőt azt annal inkab nem erdemliük, hogy ő tűle kereſünkkel valamit nyerhetnenk.

Bizony dolog ez. Hogy pedig ez illyeten mi meltatlansagunk, az imatkozasban minket meg ne tartoztatna Christus Vrunk itt nyiluan valo vilagos igekkel parantsollia, hogy mi az ó Neueben keriünk: Es bizonyossan megis igheri, hogy valamit az ó neueben kerendünk, az hogy meg legyen halgatua. Es igy ezókkel az ighekkel, az egesz Isteni tiszteletórt, es az imatkozasnak es segetsegül hiuasnak folgalatiat, mindenóstül foguan ez vilagtul el szakasztuan, ez egesz szemelyre az VR Iesus Christusra vonsza. Innen vagyon am azis, Hogy minden imadsag, valamely az Iesus neueben nem leszón, nem imadsag az, sem Isteni szolgalat. Vgy hogy valamely barat kónyórgene, hogy Isten ó nęki szent Ferenczęrt, auagy szent Damankosęrt irgalmazzon, es az ó maga, auagy massak erdemet, bóyrit imadkozasat tekentse &c. Es vgyan

Az imadsag, mi volta.

nyiluan,

nijlnan, nem imadſag, hanem chak mert azon heaba valo chiathiogas. Mert ez nem á Chriſtus Neueben foly, hanem Ferencz auagy Damonkos, auagy magad neueben. Szinten igy vagyon az Pogaoyok, Tőrőkők, Sidok, ſőt minden Papiſtak imadſaganak dolga. Mert az Ieſus Neuet nem chak az ő imadſagokban nem akariak ſzenuednij, hanem vgyan az ſzűz Marianak, az Apoſtoloknak, es tőb ſzenteknekis neuet hozzaia reſzik. Effęle baluanyozo imadſagot Iſten meg nem halgattia, azert nemis nyer Iſtentül ſemmitis. Es ha ſzinten ez illietenőknek meg adatikis az, am mit kernek, tehat megis az, chak az ő nagy veſződelmekre, es karokra fordul, es ſokkal iob volt volna, hogy bar ingyen ſemmi ſe adatott volna ő nękiek,

De á kőrőſztięnők nem kernek az őnnen magok neueuel. Mert tudgyak ők mitſoda nęure igazet-

ſon az iras bennünket, tudnij illik: Hogy mi mind felenkint termeſzet ſzerint haragnak fiai, es hazagok vagyunk. Es vgyan azert ſzegyenlik az kőtőſztienők, az ő neueket, az ő imadſagokban Iſten előt emletenij. De holott tudgyak, hogy az Iſten, az Vr Chriſtuſert kegyelmes: es hogy parantſolattiokis vagyon felőle, hogy á Ieſus Chriſtus neueben kerienek, ez biztattia, es batoritia őket, hogy noha ők ſzegeny nyomorult bűnőſőknek tartiak es valliak lennij magokat, mind az altal Iſten eleiben folyamnak, ſzaiokat batran fol nitiak, es ezt mondgyak: Oh mennyei ſzerető ſzent Attiank, minekünk te fiaidnak, moſt im erre, moſt am arra vagyon ſzükſegünk, legy kegyelmes minekünk. Nemezzed az mi bűneinket, hanem az te ſzerelmes ſzent Fiadat az mi Vrunk Ieſus Chriſtuſunkat tekintſed: az ő Neueben iarulunk moſt

mi

mi te elődbe, azert halgas meg bennünket. Ezt mondhatod osztan valaban valo imadsagnak, hogy mind az egesz imadsag az Vr Iesus Christus Neueben megyen veghöz. Innen kőuetkőzik osztan bizonyossan, hogy valamit az embet ker, hogy az á Christus Iesus Neueben Bizony es Amen legyön. Es meltan keduet adhat minekünk, es föl gőriesztheт az imadkozasra, holott halliok mi azt, hogy valamit az Atiatul Christus Neueben kerünk, hog az, altal hasson meg az eghekőnis, es mind addig se nyugodgyek, miglen az Isten di ősegeszekinek eleiben iusson, es ott AMEN az az: Vgy legyon, mondassek reaia.

Erre az ő igheretire azt mondgya Christus Vrunk az ő Tanetuanijnak, Eddiglen semmit nem kertetők az en neuemben. Mert á Tanetuaniok telliessegge Christus Vrunkra hadgyak vala magokat, nem

kűlőmben mint az szegeny eggyűgyű parasztsag, akki magat az ő Papiara auagy Tanetoiara bizza, hogy az imadkozzek erőrte, veluen azt, hogy ő nekiők vgyan neis kelleffek imadkozniok. De ez (akaria idu-
Ioan. 16. uezitőnk mondanij) ti tőletek ennek vtanna ne legyen, hanem kerietők es el veszitők, hogy á ti őrőmőtők tellies legyőn. Effele parantsolatot es imadsagot illik mi nekűnk iol meg tanolnunk, es magunkat ahoz alkolmazni tanulnunk, Az szomorusag, bu, banat, keserűsegh, haborgatas soha el nem marad.

Valaki tehat alhatatos es tőkelletős őrőmet ahit, es effele nyomorusagokbul kű szabadulni kiuankozik, az erre tartson szamot, hogy vgy imadkozzek, mint Christus Vrunk itt parantsollia: Neis ketelkődgyek benne, valamit Christus Neueben kerend, hogy az meg ne adatatnęięk, chak hogy elsőben az

Isten-

Istennek tiszteſegere, ſ az vtan az mi lelkünk idueſegere ſzolgallion az. Mert mi bennünk oly fogyatkozas vagyon, az mint ſzent Pal mondgya, hogy mi nem tudgyok, mit, es mint kellessek minekünk Istentü kerünk. Innen vagyon am az, hogy nemely ember keri az Istent, hogy ötet imez, auagy amaz betegſegebül es nyaualyaiabul kü mentſe, es vgyan ſemmi nem kö uetközik belöle. Mert az Isten latia, es iobban tudgya, mi legyön minekünk iauunkra, es haſzualatunkra, hogy ſem mi magunk.

Szent Palis könyörog vala, hogy Isten öret az ö ſok haboruibul kü menteneie: de mit hall Christus Vtunktul 2. Corint. 12. Elegedgyel meg az en io keduemmel, Mert az en hatalmaſſagom az erö lenekben hathato. Igy vagyon ez mai naponis dolgunk, hogy te im ez, en iſmeg mas fele betegſegbül auagy inſegbül

ſegbül akarnank meg ſzabadulni. De chak Iſten tudgya azt, mi legiôn minekünk haſznunkra, ſ azert hadgya ezt az nyaualyat nyakunkon, es azert nem ſeget kü belóle, hogy valamikeppen keuelyſegben fól fualkotſagban, auagy batorſagban ne leledzenenk. Azert iar am az Mi Attiankban amaz keres elól, meg minek elótte az minden napi kenyeret kerneók. Hogy Iſten az ó ſzent akaratiar be tellyeſitſe mi bennünk. Chriſtus Vrunk ónnen magais, az Olai faknak hegyen mikoron imadkoznek, ezt monda: Mind az altal nem az en akaratom, hanem az tied legyón meg. Minekünkis ſzukſeg ekkeppen kónyórgenünk, es mindenkoron az Iſtennek ſzent akaratiara neznünk, es oſztan ketſeg nelkül el hidnûnk, hogy Iſten bizonyoſſan mind azokat meg adgya, valamellyek az ó tiſteſſegere, es az mi lelkeinknek iduesſegere nezendók.

Annak

Annak vtanna megis egy fogyatkozas talaltatik mi bennünk, Az Istenmeg akar bennünket segeteni, megis akaria minekünk adnij, valamit az ő szerető szent Fianak az VR Iesus Christusnak Neuehen ketünk, ebben semmi ketsegünk nintsen. De annak ideie es modgya nintsen előnkbe szabuan, mikor es mikeppen akarion ő bennünket meg segeteni. Meg sem hagy azert az mi okossigunk es testünk it minekünk meg nyugodnunk. Mindiarast azt velliók magunkban, hogy az előttünk valo vtunkban el nem iarhatunk, s. innen azt gondolliuk elmenkben: Ime mi mar oda vagonke, s. mindnyalan el kell vesznünk.

Az üdő szamrais igy tartunk szamott, itt azt forgatiok előttünk, hogy ha mi ennij auagy amannij oraban, napokban, auagy esztendőkben meg nem segitetünk, tehat soha semmi elő menetelünk dolgainkban

ban nem leszón. Es igy ez kęt fęle kisi tetnek altala á hût fólótte igón meg vstromoltatik es erótelebitetik. Azęrt fólótte igónis kiuantatik, hogy mi iet az Istennek szent igheiehóz tartsuk magunkat, es az segetsegót variok, mely az Christus neueben mi nekünk meg ighertetót: Az ûdój, mod, es rend szabas (kit mi nem tudunk hanem chak az Isten tudgia azt) am tartsa dolgat. Mert ó nękie ez az ó Neue, es hiuattatik (Adiutor in oportunitate) alkolmatos ûdóben segitónek. Holot pedig mi az mi termeszetünknek gyarlosaga miatt az szenuedesben bekesegós tûrók nem vagyunk, mindenkor chak azt aleriok, hogy az segetsegnek ideie volna immar, es Istensokaig kesik, es halaszt. Ez annijt teszón, mint ha mi az meg segetesnek ideiet iobban tudnok, hogy sem mint az Vr Isten ónnen maga. Ettûl igón szorgalmatossan oyok

ma-

magunkat, hogy az hút az igheretókben erős lehessön, hogy Isten mi nękünk az Christus Iesu ęrt az ősz. fizęrt irgalmas leszón, es alkolmatos üdőben megis seger.

Ez immar az kőrősztienők imadsagarul valo tanusagunk, mely imadsag minekünk, az mint oda főllie bis meg mondok ez mai naponis, ez sok haboruual fől fordult veszedelmes időkben fólőtte igőn szükségős. Mert ezőn kiuől sohol semmi vigaftalasunk sintsen ez földen, az mint irt iduezitőnk ezt meg ielőnti, monduan: Keriesők, hogy á ti őrőmőtők tellies legyen. Mert valahol az imadsag nintsen, ot semmi vigasag nem lehet, auagy vgyan semminemő tellyes vigasagh nem kőuetkőzherik: hanem chak merő azon nyomorusag, bu, banat, kőseruseg es szomorusag lakozik ott. Ezt ez el mult esztendőkben (es chak taualjis) sok izben kostoltak meg.

Ioan: 16. Mi vagyon ott, ahol imadsag nintsen.

Mert

Mert ha az mi imadſagunknak illyen ereie nem volna, lehetetlen dolog volna, hogy a Papa es az tób Tyrannuſok es kegyetlen hatalmaſſak fenęk fól nem forgattanak, es kü nem tórlóttenek volna bennünket. De holott az mi imadſagunk ſzüntelen foly, ebbul lattiuk nijluan, hoǵ mennijual inkab ó á Papa, es egyeb kegyetlen feiedelmek az Chriſtus gyólekózeti ellen dulnak fulnak, annijual nagyobbat eſnek. Azert ennek vtanna ier legyünk ſzorgalmatosbak raita, mi akkikre az Iſtennek igheie bizattatott az prædicallaſban, es annak vtanna minden kórósztien ember, ónnen megara neznen, az imadkozasban. Tehat ez ket ó altal az Iſtennek ſzent gyólekózeti bizonyara meg tartatik,

AZ IMADKOZASRA VALO INTES.

Valaki az kórósztięni anyaſzentegy-

egyhazat szereti, es annak io alla-
patiat órómest láttia, szükseg, hogy
az az ember, segetseggelis legyón
annak meg tartasara. Ez pedig e-
gyedül chak az imadsag altal leszón
meg. Mikoron azert kónyórgesz,
hogy, az te mennyei szent Atiad-
nak Neue meg szentóltessek; Az ó
Orszaga el ióyón, es az ó akarattia
be tellieſódgyek. Viszontak hogy
az órdógnek az ó Neue meg gyalaz-
tassek, az ó orszaga el romollijon, es
minden ó akarattia es igyekózeti
meg tartoztassek. Ha te ezt chele-
kószód, tehat te, es minden effęle
kórósztyen ember vgy all, mint az
fól fegyuerkózótt vitęz az ó fól ó-
uedzótt kardgyaual, az harcznak
helyen, es segetód az kórósztieni a-
nyaszentegyhazat az órdóg es ez vi-
lag ellen óriznij es oltalmaznij. Mert
minden keresztien, vitez ember, az
órdóg ellen taborban fekszik: Az
Tanetó rend az ó prædicallasanak

hiuataliaban, az Halgatok pedig az prædicatorokkal egyetemben, az imadkozasban.

Ez kęt dolog mardossa á pobolbęli órdógnek az ó bęlit, es fonnyasztia sziuet; ahol tudnya illik szorgalmatossan prædicaltatik az ighe, es ahitatos imadsagok lesznek. Ha valaki ótet meg akaria rontani, es ereieben kiuannya meg tórnij tehat annak chak ekkeppen kelletik meg lennij. Annak fólótte azis tudasunkta legyen, hogy ezt az mi szent Attiank ott fón az menyekben keduellie.

Az imadsagnak ereie.

En semmit nem ketelkódóm benne, hogy az mi imadsagnak altal, az Isten igheienek kergettóinek sok rendbeli külómb külómb practikaiok meg nem tartoztattanak, es szegien vallasokta nem tertenek volna: Es vgyan szinten meg ez maij napiglanis ha valami io kóuetkózik, es az gonosz meg tartoztatik.

tik, tehat annak az imadſag altal kel meg lennij. Azert az ti imadſagtokat ſemminek ne vellietók, ha ſzinten magatokban latrattok arra alkolmatlanoknac es meltatlanoknak lennijeis. Mert igy ſenki nemis fogna imadkoznij: Hanem minden kereſztyen ember, ónnen magaban ezt mondanaia: Holott az imadſag lítennęi illy kedues, es ęnnę óm, ſ. az egeſz kórósztieni gyólekó esnek, es ez vilagi birodalombęli feiedelemſegnek illy igón ſzüklegós es haſznalatos, tehat ęnis el be megiók az Templomba, es eggyüt ſegetók imadkozni az mennijta ólem lehet. Mert iol tudom, hogy nem kell annak heaba valonak lennij, el ſem mulhatik pedig. Az ellen iſmeg igen rut dolog, ſót vgyan veſzedelmeſis, ha ember vgy gondolkodik magaban: Hadd imadkozzek te helyótted valaki mas ember, az te imadſagod nem igón ollias. Attul

Te magadis imadkozzal,

ódjad magad, es igy gondolkodgyal, En vgyan, Iftennek legyón nagy hála, ſzeretóm az Vr Chriſtuſt, es ez ó ſzent igheiet: es inkab valnam meg mindenómtúl, hogy ſem mint az en edes Chriſtuſomot meg tagadnam. Ebbül kóuetkózik tehat, hogy az Attia engómetis ſzeret, es az en kónyórgeſómet meg halgattia, az mint itt Chriſtus ónnen maga ennekem meg igherte. Azert az imadkozaſtul ſemmiuel ſem engedóm magamat meg tartoztatnij auagy ellenzettetnij, hanem ekkeppen bizuaſt imadkozom az Chriſtus Neueben, es hiſzók ez előttem valo igheretnek: Bizony bizony mondom en tinektőc, valamit kertók az en ſzent Atiamtul az en Neuemben, azt megadgya ó tinektók. Es igy ſem-

Ioan 16.

mi hea dolgunknak nem leſzón.

MAS

MAS REOVID MAGYARAZATIA AZ MI ATIANKNAK .M. PHILIP MELANTHONE.

Mi Atiank ki vagy Mennyekben.

Az az, ſzerelmes Atiam, ki bizonyoſſan, az te ſzentegyhazadnal, es az te fiaidnal kőzel vagy, ő reaiok neſzſz, es az ő kőnyőrgeſőket meg halgatod.

1. *Meg ſzentőlteſſek az te Neued.*

Az harom elſő keres lelki iokat foglal magaban.

Az az: Adgyad hogy az emberek tegőder igaz elő őrők Iſtent, es Attiokat meg iſmerienek. Hogy az te ighed tiſztan hirdetteſſek, mely altal az te Iſteni tiſzteſſegőd igazan es valoban meg iſmerteſſek. Hogy az emberek tegedet hùtbül meg iſ-

mernij, tegódet szükségókben szíubül segetlegül hiunij, lelókben es igassagban tenęked szolgalnij tanullyanak.

Tartozik azert ez á Mi Atianknak elsó keresc az tiz Parantsolatnak elsó es legh nagyob parantsolatiahoz. Mert mi itt azon könyörgünk hogy az Istennek tisztesseghe, es az keresztieni tiszta tudomany meg tartassek, es az Anyaszentegyhaz naponkint epüllyön. Mert az Istennek NEVE itt annijt teszón, mint az Istennek igaz ismereti.

Az Istennek neue mi legyón.

2. lőjőn te Orszagod.

Az az, vilagosits meg, es vezerőly minket, az szent Lelóknek altala, hogy az te szentigednek nijluan hibessünk. Az te Orszaglasodat kezd el mi bennünk. Hogy mies őrökési lehessünk az te őrökke valo Orszagodnak. Azert ez masodik keres szoll az Euangeliumnak

gyü-

gyůmöltserül, hogy Isten vezętel-
lyón es igazgasson minket.

3. *Legyen te akaratod mikeppen menyekbẽ azonkeppen ez földönis.*

Az az: Adgyad hogy minden emberek ez földón valakik vannak, az te akaratodnak engedgienek. Adgyad hoǵ az igaz Pasztorok es Püspökök, Kiralyok, Herczegök, es Vrak, minden rendbęli Magistratusok, Tanetok es Prędicatorok &c. Az kösseggel es halgatokkal egyetemben az ö tisztökben hiuen es szorgalmatossan el iatianak, teneked mindniaian engedgyenek, es oly hiuatalban foglalatoskodgyanak, akki teneked kedueben legyen, mint szinten hogy az Mennyei szent Angyalok teneked keduedben vannak, es engednek

Es igy ez harom elsö keresök min-

den lelki dolgokat magokban be foglalnak, valamellyek az Istennek tisztessegere, es az embereknek iduessegókre szolgalhatnak. Kóuerkóznek immar az testi iokert valo keresók.

A negy vtolso keresók testi iokat foglalnak magokban.

4. *Az mi minden napi kenyerünket add meg nekünk ma.*

Az az: Add meg az mi eledelünket, údó szerint valo bekesegót, az forgalmatos gondviselő es Istenfelő feiedelmek altal vedelmet, es oltalmat, io szerentset, es boldog allapatot az Birodalmakban: Az ifiaknak io erkóltaben valo Neuelesere, es es vilaghi minden rendbęli eletnek mindenókben hasznos elő menetelire.

5. *Botsasd meg mi nekünk,*

künk az mi vetkeinket, mi-keppen mies meg botsatunk ellenünk vetötteknek.

Ez keres azt ielönti mi nękünk, hogy minden imadsagban az à hüt ielön legyen, mely azt el hidgye, hogy mi nekünk bününk botsanattia vagyon Christusert, mely az Christust meg fogbia vgy mint egy fö Papot, es az mi közben iaronkat. Hogy mi ekkeppen tudhassok, hogy minekünk ö altala immar az Atiahoz iarulo vtunk vagyon, es hogy mi ętötte meg halgattatunk. Es ebben az keresben, az egesz körösztieni Anyaszentegyhaz vallast teszön rola, minden (ez földön elö) szentökkel egyetemben, hogy meg bünt viselnek az önnen testökben. Ez vigasztalastis foglallia magaban: hogy holot Christus Vrunk, önnen maga bününk botsanatiat paran-

tsollya kernünk, tehat minden kęt-
segh nelkül megis akaria azokat bo-
tsatanya. Ve

Meg ez Czikelis hozza vagyon
ragasztua: Mikeppen mies meg bo-
tsatunk ellenünk vetőrteknek. Nem
mondgya azt iduezitőnk, hogy az
mi meg botsatasunknak erdemeęrt
botsatassanak meg az mi büneink:
hanem az mi meg botsatasunk an-
nak titkos külső iele, mely altal mi
intetünk, es felőle bizonyossakka
tetetünk, hogy az Isten minekünkis
meg botsatta, sőt megis akaria bo-
tsatani minden mi vetkeinket.

6. *Ne vigy minket ki-sértetben.*

Az az: Szerelmes Attiank, ne
hadgy minket nehęz kisęrtetőkben
esnünk, őrizz es oltalmazz minket
az őrdőgnek iszonyu es szőrnyü al-
noksagitul: hogy mi teuőlgesők-
ben

ben es vakſagokban ne iuſſunk, ſe ſzomoruſagokban es hütótlenſegókben, es vegre, hogy az te kegyelmeſſegód es io voltod felól kętſegben ne eſsünk.

7. De ſzabadets meg minket az gonoſztul. Amen.

Ez mind az tób kereſóket kózónſegóſſen magaba be foglallya, es kónyóróg az egeſz teſti elerben valo minden fęle etótlenſegbül, bünbül, kinokbul, es nyomoruſagokbul valo meg ſzabadulaſęrt. Summa ſzerint keri, hogy mi ennij ſok ſziubęli banatinkbul, mellyeket ez teſti elerben ſzenuedünk, meg ſzabadulhaſſunk. Es hogy mi nekünk az órókken valo igaſſag es az órók elét meg adeſſ k Amen.

Arra tanet azert ez dragalatos imadſag (Az Mi Atiank) mellyet ónnen maga az mi edes Meſterünk,

az

az Vr Iesus Christus szerzótt, igón róuid ighekkel, mikeppen kellessek mi nękünk mind testi es mind lelki iokęrt kónyórógnünk. Mikeppen kellessek minekùnk mind az egesz kórósztięnsegert, az Taneto rendert, es az egesz kózónsegós bekesegert, mind ielen valo es kóuetkózendó szükseginkert kónyórógnünk. Mert emberi elme meg nem foghattia, sem emberi nyelu kü nem mondhattia az gonosz lelók az órdóg, melly igón meg busult, mergesült es duhótt, az VR Istennek az Christusnak, es az ó szent gyülekózetinek ellene. Es minemó meg mondhatatlan nagy hatalmát, ereiet, es sórenkódós alnoksagat ó gyakorlya, mely altal mi vtannunk leselkódik, hogy minket meg tantoritson, es el bitessón, hamis tudomanyual, mindenfele teuelgesókkel, es eretneksegókkel, ellenünk fól fegyuerkózuen, hogy igy az mi sziueinket,

ueinket, hitetlenſeggel es vakſaggal el fogiallia, hogy ő bennűnket alnok meſterſeguel meg tſallion, hogy ő az ſzentſegnek kűlſő ſzine alatt, minket el amitſon, hamis Iſteni ſolgalatokkal, kep mutatoſaggal, es hazugſaggal &c. el hitegeſſön hogy ő az mi vtainkat be gatoluan, kóſerű-ſegbe, buba, banatba eitſön, es Iſten ellen valo zugodolaſra hozzon. Es gyakorſaggal egy kitſin borſo ſzembűl nagy hegyet, (az az: nagy zurzauart haborut) indet, hogy minden ſaiubeli banatba es kóſerű-ſegókbe eytſön bennűnket, Azert mikor mi ez ſzep imadſagot mondgyük, niſſuk ſöl az mi ſzemeinket, es laſſuk meg az ördögnek az ő nagy erőſzaku ellenűnk tamadaſat rőttenetes gonoſz ſzandekat, iſzonyu hazugyat, es fölőtte nagy dűhőſſeget: mellyek altal ő az ſentegyhazi ſzolgalatokat, es az Iſtennek egyeb ſzep rendeleſit kereſi el fordetanij. Az

ellen

ellen az Istennek mindennapi meg mondhatatlan nagy sok io tetemenijt es aiandekitis illik meg szemlelnünk, mellyek altal, ezt mind a-ket rendőt meg tartia. Hogy mi ekkeppen sziuünk szerint ranulliunk imadkozni. Es az Mi Attiánknak mindenik kereseben, az mi előttünk valo szükseginket, es minket szorongato nyaualyainkat tudgyok be fogl[illegible]

Ezők am az mi hütünk agazatinak igazan valo gyakorlasi, Ez am az igaz fő, szent, es kedűes Isteni szolgalat. Ekkeppen foglalta be rőuidedőn Zacharias Propheta cap. 12. minden mi kentsünket, es igaz Isteni szolgalatunkat, mely mi nekünk, Christus Vrünknak, es az ő szent Euangeliumianak altala vagyon, ahol ezt mondgya: Kü öntőm az Dauidnak hazara, es az Ierusalemnek lakozoira, az kegyelőmnek es imadsagnak lelket, Az kegyelem-

gyelemnek lelke, mi lehet egyeb, ha-
nem az fiusagnak lelke, mellyet mi
Christus altal veszünk, akki minket
[illegible]nyosokka teszón benne. hogy
[illegible]nękünk kegyelmes Istenünk va-
yon, es hogy az Istennek kedueben
agyunk? Es igy mutattia meg az
[illegible]ropheta elsóbenis azt, mikeppen
gazitassunk meg Istennek elótte, es
[illegible] vtan, mi legyen az igaz, leg na-
yob nemesb, es szentsegósb Isteni
[illegible]olgalat. Mert az imadsagnak lel-
[illegible]e ez: Az Istent minden szükse-
[illegible]inkben tiszta sziubül segetsegül
[illegible]iunij, Istennek vidam lelekbül ha-
[illegible]kat adnij, az Istennek szent igheiet
[illegible]atran meg vallanij.

Holot pedig az igaz kórósztieni
[illegible]adsag semmi nem egyeb, hanem
[illegible] Istent segetsegül hiunij, es ó ne-
[illegible]e halakat adnij: szükseg, tehat
[illegible]dnunk, hogy az Istennek io tete-
[illegible]enyrül mindenkoron halakat ad-
[illegible]yunk. Mert naponkint az Isten-

nek

nek ſok rendbęli iauaiban reſzefů-
lůnk, mellyeket gyakran inǵen chak
eſzünkben ſem veſzünk. Mert mi
koroskint meg ſzamlalhatatlan ſok
fęle veſzödelmet latunk elöttünk, es
ſziuünknek ſok fęle faidalmat köſe-
rüſeget, iſzonyu nagy kar vallaſok-
nak reank ſzorafit varhatnok az Sa-
tantul naponkint feiunkte, ha az I-
ſten vgyan nagy eröuel nem onna es
vedelmezne meg tülę bennünket.

Rom: 13. 1. Cor. 1. Azt parantſollia ſzent Pal, hogy
mindenekrûl, mindenkoron, kö-
nyörgeſök, halaadaſok, imadſagok,
eſedözeſök legyenek. Az Corin-
thus varasbelicketis keri azon, hoǵ
ſokan legyenek Iſten elöt ſegetſeg-
gel, könyörögö imadſagokban erötte, hogy igy ſok emberek köſzön-
nyek megis Iſtennek, hoǵ ötet meg
oltalmazta es meg tartotta az ö ve-
ſzedelmes igyeben. Meg akaruan
ezzel mutatni azt, hogy effęle igaz I-
ſteni ſzolgalat az köröſztięnök kö-

zőtt mindenkor gyakorlasban legyen.

AZ CREDONAK IGőN SZEP ES RőVID MAGYARAZATTIA, MELLIET Luther Marton D. egy io akaro baratianak irt.

Az Apostali Credonak, auagy az mi kőrősztieni hitünk agazatianak harom fő Articulussa auagy resze vagyon: az egy Isteni fölsegben valo harom szemelyhöz kepést,

Első Articulus az Teremptesről valo.

Hiszők az Atia mindenhato Istenben, mennek es földnek teremptőieben.

Itt elsőben egy nagy tindeklő vi-

lagossag fenlik az te sziuedben, ha venni akarod azt: Es röuid szokkal oly dologra tanet tegöder, melyet minden nyeluekkel, sem mondhatnal kü es szamlalhatatlan sok könyuekbe sem ithatnal be. Tudni illik: Ki legy te? Honnan legyen az te erederöd? Honnan legyen az Meny es az föld? Mert te Isten teremptött allatia vagy: az ö alkotmanya, es kezeinek münkaia. Az az: Tennen magattul, tennen magadban semmi vagy, semmit nem tehetsz, semmit nem tudsz, semmi ereöd nints. Mert vallions mi voltal te ez elött ezer esztendöuel? Szinten ollyan semmi voltal, minemö semmi az, az minek soha nemis kell teremptetnij. Valami pedig te vagy, valamit ertesz, tudsz, birsz, az mind Isten terömptesenek mondatik, am mint te itt azt az tennen magad szaltual meg vallod. Azert nintsen teneked Isten elöt miuel di-

tieködo

tlókódnód, hanem chak ezzel: hogy te magadbul vgyan chak egy semmi vagy, es ó á te teremptód, ki teged minden fem pillantasban semmiue tehet.

Effęle tindeklő vilagossag felől az okossag semmit nem tud. Sok fól ment, es mely tudomanyu emberek kerestek es tudakoztak, Mi legyón az Meny es az fóld, az ember, es az teremptótt allat, de veghere annak nem mehettenek. De ęrts meg itt, mire tanetson tegedet az te hitódnek Agazattia: Azt mondgya az te CREDOD: hogy Isten azokat mind semmiból teremptótte légyón. Ez am az Lelóknek szep kies es gyónyórusegós kerti, ahol az Istennek sok dragalatos plantai es alkotmanij kózótt kedued szerint sętalhatz. Ezt az mostani irasunkban kúllieb teriesztenünk, az üdő es alkolmatossag nem engedi, Azęrt ier menyünk touab.

Masodszor, Illik, es vgyan igónis tartozunk arrul nagy halakat adnunk, hogy mi az Istennek io voltabol semmibül teremptettünk, és naponkint semmibül taplaltatunk: Es Istennek illyen szep alkotmanij vagyunk, kiknek teste lelke, okossaga, es ót ęrzekónseghe (az az, hallasa, latasa, izlese, szaglasa, es tapasztalasa) vagyon: es kiket az földnek minden gyümöltsin, vadain, madarain, halain &c. Vrakka tótt. Gen. 1. 2. 3. Cap.

Eot ęrzekenseg.

Harmadszor, Vallast tegyünk, es panaszolkodgyunk az mi hitetlensegünk es halaadatlansagunk ellen, hogy mi ezóket sziuünkben nem fogattunk, nem hittük, meg sem gondolttuk, meg sem bótsultük, es alab valoul viseltók magunkat ezókben az oktalan allatoknal. Esa. 1.

Negyedszor. Kónyórógyünk igaz es alhatatos hütęrt, hogy mi az mi edes Istenünket, ennek vtanna mi

kegyes

kegyes teremptőnknek meg tartonknak, taplalonknak, es gondui-selőnknek bihessűc es valhassok lennie, az mint ez első Articulus tanet bennünket.

Masodik Articulus: Az meg valtasrul valo.

Hiszők az Iesus Christusban, az Attia mindenhato Istennek eggyetlen egy fiaba.

Ismeg ittis szinten ollyan igőn nagy vilagossag tindeklik, es arra tanet bennünket, mikeppen valtattunk legyőn meg, az Arya Istennek őrőkken valo szent fianak az Vr Iesus Christusnak altala, bűntűl, halaltul, es karhozattul, melyben mi az teremptes vtan, az Adamnak vetke

mia esenk, es örökke el kelletik vala vesznünk. Es vgyan igönis ideie am ittis, mint szinten az Elsö Articulusban, tennen magadat az Istes terempröt allati köziben szamlalnod, minden kętelködes nelkül: hog itt ismeg bizonyosan azok közül valonak tartsad magadat, kiket az Vr Christus az ö dragalatos vere hullasanak, keserü kinszenuedesenek, es gyalazatos halalanak erdemeuel meg valtott, es ebben vgian semmir se ketelködgyel. Es ennek az Masodik Articulusnak minden Czikkeletskeie melle oda helbeztessed ezt az ighet (NOSTRVM: Nobis. Mienk, minękünk) vgy mint: Hiszök az Iesus Christusban, Mi Vrunkban. Ki fogantatęk szent lelektül: MI NEKÜNK: születek szüz Mariatul MI NEKÜNK: Kinzatęk Pontius Pilatusnak alatta, MI ERÖTTÜNK, Meg feszitetęk meg hala &c, MI ERÖTTÜNK. Föl ramada-

Eot ętzekenseg.

mada &c. MI NEKÛNK &c Hogy igy ó mindnyaiunkę legen, es mindniaiunkęrt elegendó valtsag legyón: Phogy teis annak az sokassagnak szamaban be foglaltassal, az mint az igheknek folyasa magabanis meg mutatia.

Harmadik Articulus az meg szentőlesről valo. Hiszők szent Lelekben.

Ez á harmadik nagy szóuętnek, auagy rindóklő vilagossag, mely arra tanet bennünket, hol kellesek minekünk ezt az illieten terempröt es meg valtot ez földnek szinyen külsőkeppen fol keresnünk es föl talalnunk? Es vegezetre, hol legión mindenőknee allando meg maradasa? Mely felől sokat szolhatnanki de rőuidedőn chak ebbe foglalyuk annak sommaiat.

Hol keresſed az Iſtent.

Valahol az keresztiẽni Anyaſzentegyhaz vagyon, ott találod meg az teremtő Iſtent, az meg váltó Iſtent és az meg ſzentelő ſzent Lelek Iſtent, Az ki naponkint meg ſzentöl bennünket, meg botſatuan bűneinket, Az Anyaſzentegyhaz pedig ott vagyon, ahol az Iſtennek igheie, igaz és elevenkődő alhatatos hitből, tiſztan, és igazan predicaltatik, és vallattatik. Itt is ſok féle teriesztheddkű elmedet mind azokra, mellyekben az ſzent Lelek Iſten, az kőrőſztiẽni gyülekőzetben gyakorlia magat. &c. Azert meg kőſzőnyed Iſtenednek, hogy teis ezben az ſzent gyülekőzetben hiuttattal es iutottal.

Hol legyen az Anyaſzentegyhaz.

Vallaſt tegy es panaſzolkodgyal az te hütőtlenſegőd es halaadatlanſagod ellen, hogy te mind ezőkkel ſemmit ſem gondoltal. Es igaz alhatatos es tőkelletős hütett eſedőzuen kőnyőrőgy, melly az ſzen-

uedet

uedesben bekesegős türő, az varakozasban valo remensegben allando legyén, mind addig, mig szintan amoda iuthass, ahol mindenők lesznek, es meg maradnak őrőkkül őrőkke. Az az: A halottaknak fól tamadasa vtan, az őrők eletben.

AZ SZENTEKNEK SEGETSEGüL HIVASARVL.

Az egesz tellies szent irasban, az az, sem az O sem az Vy Testamentomban meg nem bizonyodik, hogy az meg holt szentőket imadnunk, auagy segetsegőt ő tülők varnunk kellernek. Mert chak egyetlen egy engesztelő es kezbeniaro adatott, Isten es az ember közőtt, tudnij illik, az Vr Iesus Christus, akki az egy iduezitő, az mi kegyelem szękünknek Fő Papia, es Isten előt valo szoszollunk. Rom. 8. Es ő

senkit nemis akar maga mellet egyenlő tarsat tartanij sem szenuednij az ő Orszagaban es birodalmaban, Mert chak ez nyomta őnnen maga (az mint Esaias szoll) az satut auagy pressőt. Chak ez egyedül az, akki a mi bűneinkert meg holt, es az ő halalaual az mi bűneinkert eleget tőtt. Es őnnen maga az, akki minden nyaualyainkbul kű akar mentenij, es szabadetanij: Es őnnen maga az, akki az mi imadsagunkat meg akaria halgatni, es vegre, iduezitenijes akar.

Ezis az eggik legh nagyob Isteni szolgalat az itas szerint, hogy ember azt az Iesus Christust sziue szerint minden szükseg eben, es ügyeben keresse, es segetsegül hiuia. Es vgyan azert nem szenuedhet ő maga mellet senkitis egyenlő meltolagban. Noha az Romai Papa, Christus Vrunk parantsolattia es akarattia ellen, az szűz Mariat, es mas meg

holt

holt ſzenteketis, az Vr Chriſtuſnak
lobia es bal keze felól ülteti, holott
ó azt tanetya: hogy azokat hiuiok
ſegetſegül, hogy az ó kózben iaraſi-
nak es erettünk valo eſedózeſinek
haſznat vehesſük. Effele balua-
nyozaſtul ſzükſeg hogy az kórósz-
tienek igen oyak magokat. Mert
az Chriſtus tilalma mellet, ezis ia-
rol ide, hogy ekkeppen Chriſtus V-
runk ſeg inkab gyalaztatik tüllünk,
ha mi az mi vigaſztalaſunkat es re-
menſegünket emberben helyhez-
tettüs, es azon kózben az Vr Chri-
ſtuſt az pad ala tolünk, ki lam vgyan
chak ónnen maga, az ó kin ſzenue
deſeuel, es halalaual bekeltetótt
meg minket, az Iſtennel: Eo fize
tótt meg az mi büneinkert, az ha-
lalris ó gyó te mieckünk meg. Eſa: 53.

Minden kórósztyen embernek Hol keres-
ſilik vgyan valoban tudnij: Hol, es ſed bünód
kinel. Kelleſſ k ó nekie büneinek botſanat-
botſanatiat kereſnij es talalnij Ha iar?

egy

Exemplum egy koldus penz nelkül szükölkódik, es penzt keuan, nem szükseg hogy mas olly koldushoz menijen, kinekis semmi nintsen, hanem valami oly gazdag ember kórnyül forgolodgyek, akki nem fósueny, hanem órómest osztogat.

Akkeppen mies, ha az mi büneinkbül kü akarunk feitekóznij es szentókke kiuanunk lennij: nem kelly oly emberekhoz mennünk akkikis bünósók. Az az: Kik szinten ollyatan emberek, mint mi vagunk, es kegyelóm nelkül szükölkódnek: hanem az Vr Iesus Christushoz tartsunk, akki az mi büneinkert emberre lett, az kórósztfan meg holt, es azokert elegetis tótt. Ennel talalhattiuk am mi az tehetsegót nagy gazdagon fól, hogy minekünk segetseg nyoitassek, es egyebütt sohol chak egy szentnel sem.

Az szentók Christustul vesik szentegóket.

Mert az szeretó szentók, vgy vagyon hogy vgyan szentók, es az Istenis

tenis szereti es keduelli őket, bizony dolog az: de ahoz á szentseghöz nem magok ereieból auagy erdemókbûl iutottanak, hanem ingyen, kegyelömbul adatott szentseg az. Ott nem talalod am á kegyelemnek kü folio kutiat es óruenyet fól: sót meg vgyan kutfey sem lehet az, hanem chak masunnan (az az Christus erdemeból) meritetött elö viz. De az mi Vrunk Iesus Christus az Attia Istennek szeretö szent fia az, az igaz kut, es az kegyelemnek buzgo forrassa, akki az mi testünket es verünket, az szüz Marianak meheben, az termeszetnek rendi es folyasa szerint (mint egeb ememberek) magare fól vette, mind az altal vgyan ferfiu mag nelkül, á szent Lelók istentül fogantatuan, es ezzel az ó fogantatalzual az dûhös ördögnek merget nem vette fól magara: hanem ó nekie telliesseggel valoban valo tiszta, artatlan teste

es

és vere vagyon, akki tiszran minden maculs nelkül valo test es vere akkiben semmi bün nem talaltatik, hhöz tartsok es tsatolliuk magunkat, ha szentökke auagy bün nelkül valokka akarunk lenni, és nem az meg bolt szentőkhöz.

Miert illik az szentekrül emlekőznünk?

Illik azert az szererő Szentekrül minekünk emlekőznünk im ezt vegbre, hogy az mi hitünket az altal meg erősitsük, latuan azt, mikeppen vette legőn őketis az Isten kedueben es kegyelmeben: es az hüt altal mikeppen nyoitatott legyőn segetsegh ő nekiekis. Annak fölötte hogy az ő io es ditsererős magok viselese es cheleködetlők, minekünk, kinek kinek mind az ő maga szemelyeben, tükőrünk, peldank, és Regulank lenne az mi eletünknek es hinatalunknak tendiben.

Vallious ki batta tehat á Papanak es az ő sereghenek, hogy illyen baluany és idegőn Isten imadast indisson?

ditson? Hogy az szentőknek szolgalatot rendellión: Hogy az szentőket az Istennek szekibe ültesse es Canonizallya: Hogy azoknak bőitőket, es innepeket formallion: Hoǵ őket Isten gianant tisztellie: Hogy azoknak erdemőkben inkab bizzek az ember, hoǵ sem Christus Vrunkban őnnen magaban, es az ő dragalatos vere hullasanak erdemeben. Kit minekünk vgy allatnak á Papistak előnkben, mint egy haragos es kemeny itelő birot, es igalmatlan sanyargato Mestert: Es azt tartiak, hogy valaki Christus előtt meg akar allanij, annak az szenteknek intercessioia ez közben iarasa altal kellessek veghöz mennij Vegezette, az Papasok közöst arra költ a dolog, hogy akar kies tőb bizodalmat, es temenseget verőtte az szüz Mariaban, es az tőb szenteknek közben iaralaban, hogy sem mint Christus Vrunkban őnnen magaban.

Es

Es erre nezue az Papistak gyó-
lekózeti auagy Ecclesiaia sinten ha-
somlona lón az Poganyok gyülekó-
zetihoz, kik á Iupitert Iunot, Ve-
nust, Lucinat, Dianat, Marst, Nep-
tunust, es egyeb meg holt embere-
ket imattanak.

Pantheon Romanotum.

Es mint szinten az Romaiak re-
gónten egy PANTHEON (az az
minden Istenók) Templomat epe-
tóttenek az ó varosokban Roma-
ban: Az Papistakis nem kúlómben
taktanak megoknak egy PANTHE-
ONT az ó gyólekózetiókben, az az,
minden órdógóknek Templomat.
De azert á Papa ezt, az Apostalok
es Euangelistak irasiban sohol sem
oluasta: Sót az vtan valo igaz kó-
rósztieni Anyaszentegyhazban auag
gyólekózetben sem talalta, ki regen-
ten az meg holt szentóknek chak
kepeit sem szenuedi vala: Es sok ve-
tis ontatott è miat kû, nem hogy
az meg holt szentóket imattak auag
seget-

ſegetſegül hiutak volna, az mely egyedül chak az Iſtent illeti.

ESAIAS XI.

¹ Es veſzſzó ſzarmazik Ieſſe giókerebül, es egy viragotska neuelkódik annak giókerebül fól. Es azon meg nyugſzik az Vrnak Lelke; az bóltſeſegnek, es ęrtelómnek lelke: az Tanatſnak es erőſſegnek Lelke, az tudomanynak es az Vrnak feleimenek lelke.

AZ SZüZ MARIA NEM IMADANDO.

Szent Lucats Euangeliſta az ő Euangeliomi kónyuenek elſő reſzeben azt iria: Az Gabriel Archangyal mikor az ſzűz Mariat kőſzónteneie, tőb ſzók kőzben hogy eztis mondotta legyen Marianak: Keduet talaltal az Iſtennęl. Ezt az ſzep mondaſt melto minękünk iol eſűnk ben ſzednünk. Mert ez nem chak arra ſzolgalt am, hogy ez altal az

ſzűz leany, á Maria, vigaſztaltatnek: hanem arrais, hogy az vtalatos balmanyozas, ez altal le nyomatatnek, mely annak vtanna idő iartaual az kőrősztienők kőzőtt az Papa es az ő baratiai altal be chiuſza maſza, es á Papaſok kőzőtt, moſt is nagy foliaſa, es arra vagyon, kik az ſzűz Mariat Iſtennę teſzik, es ő nękie mennyen es ez ſöldőn minden hatalmat tulaidonetnak, es igy, hogy ő azt nem maſunnan vette legyőn, hanem vgy mint maga tulaidonat birna.

Az ſzűz Maria nem oſtogatoia á kegelőmnec, hanem venőie.

De noha az ſzep tiſzta ſzűz Maria minden Aſzſzonyallatoknak fő lőtte meg aldatott, vgy hogy, ſoha egy aſzſzonyallat ſem reſzeſűlt az Iſtennek annij kedueben es kegyelmeben: mind az altal itt ez ighekkel az Gabriel Angyal őtet az Iſtenn ditſőſegnek ſzekibül ala ſzallitia, az Iſtennek tőb ſzentinek ſeregebe, es azokkal mindnyaiokkal egyenlőue

teſzi

teſzi. Holot nijluan valo es vilagos igekkel meg magyarazza, honnan es ki legyón ó, hogy az chak mètő azon kegyelem, es nem erdem legyen. Meg kell tehat itt à kúlómbſegnek maradnij az kózót, akki az kegyelmet adgya, es az kinek adatik, es maſtul veſzón kegyelmet

Akki az kegyelemnek adoia, annal kell vgyan à kegyelmet kereſnij, es nem annal, akkiis maſtol vett kegyelembúl el es vagyon. Ezt az Papiſtaſagban nem chelekóttek. Mert ott minden ember chak az ſzûz Mariahoz futott, es ott tóbb kegyelmet, es ſegetſegót remenlótt, kereſótt, es vart, mint ſem az Chriſtuſnal. Mert á Papáſok az ſzûz Maria felól igy enékólnek: Maria Mater gratiæ, Mater miſericordiæ, tu nos ab hoſte protege, in hora mortis ſuſcipe. Az az: Maria kegyelemnek Annya, te irgalmaſſagnak Annya, oy meg minket az ór-

A Papiſtak Iſteni tiſztóletót teſnec az ſzûz Marianak.

dógtül, halalunk oraian vegy fól. Iſmeg maſutt. In omni tribulatione & anguſtia noſtra, ſuccurre nobis beatiſsima Virgo Mater Maria. Az az, Minden mi habotuſaginkban es ſzorongaſinkban nyots ſegetſegöt minekünc fölötte igen, boldog ſzüz Anya Maria, Iſmeg: Ora pro nobis ſancta Dei genitrix &c. ſentiant omnes tuum leuamen. Az az: Imatkozzal mi erőttünk Iſtennek ſz. ſzülęie &c hadd erőzzek meg mindenők az te ſegetſegődet.

Ennek az teuelgeſnek kiuel eleit vegyők, tanolliok iol meg itt ezt az Angyal mondaſanak igheiet: Maria nacta es gratiam apud Deum: Maria keduet talaltal te az Iſtennel. Es aztis tanulliok meg itt, hogy az ſzüz Mariat oly embernek tartſok, akki kegyelmet vőtt, es nem olinak, mint ki az kegyelmet maſſoknak oſztogaſſa. Mert arra valo az ő ſzerelmes ſzent fia, az mi Vrunk IESVS

NB.

Chri-

Christusunk, hogy mi ő nala keressünk kegyelmet: es hogy chak ő altala iussunk az kegyelemhőz. Az mint keresztelő szent Ianos szoli Ioan. 1. Mij mindnyaian az ő tellyes voltaboi meritőttünk, kegyelmet kegyelőmert.

KÖVETKÖZIK CHRISTVS VRVNK SZÜLETESERÜL VALO, ENEK Magyarazattia, Esa. 9.

Gyermek ßületek nekünk, es egy fiu adatek nekünk, es az ő birodalma az ő vallan vagyon.

Ditseretős az gyermek, ki ez nap szüleręk,
Egy szeplőtelen szüztül, vigasztalasunkra.

Hanem

Hanem ſzületót volna, mi mind el
veſztünk volna,
Eo mi Iduesſegünk. Oh mi edes
Ieſuſunk
Ki mi ęrtünk ſzületel, oltalmazz
pokoltul.

Ezt az vyonnan ſzületótt gyermek Ieſus felól ſzerzót fólótte ſzep igón dragalatos, es minden mennyei vigaſaggal tellyes enekót, minden eſztendónkint, nęm chak az egeſz Magyar Orſzagban, hanem mas ſzomſzed orſzagokbanis mindenüt az kórósztyeni ſzent giülekózetókben igón ſzoktak eneklenij, ſót vgyan męg moſtis enęklik; de ingyen ſenki ſem ęrtótte: Auagy chak moſtis ki ęrti? Azonkeppen az ſzep Angyali prædicatioris minden eſztendónkint hallotuk, mellyet ók minękünk Chriſtus Vrunk ſzületeſe vtan, vgy mint leg elſó órôm mondaſt, hozanak az magas Menyorſzagbul ala, mely prędicatio egiedül

chak

chak az egy Iduezitö Iesus Christus Vrunkra mutat: melyet az Papistakis minden esztendönkint az Euangéliumbul oluasnak, es prædicaltatni hallonak, sót vgyan enöklikis az ö Templomokban ezön ighekkel: Hanem szûletött volna, (ertsed az gyermek Iesus) mi mind el vesztünk volna, ö mi Iduessegünk.

Menten mendegelnek azett è mellet, es kullagton kullagdogalnak az meg holt szentök erdemere: Az szüz Mariat imadgyak, erössen böitölnek, inneplönek az meg holt szentöknek: Butsura imide amoda futkosnak: nagy arun Misęt vesznek es mondatnak az ö halotioknak ielkökert, &c. Nem de nem mas, idegön iduezitö keresese ez? Nem de ennek az szep Angyali prædicationak es öruendetes eneknek nem el fordetasae ez? Bizonyara nem tagadhattiak: sót ha tagadgyakis heaba, Mert nijluan vagyon az, hogy

ez iduezitó gyermók Iesus belótt, az szüz Mariat, es mas meg kolt szentóket, sót vgyan az nyaualias emberi chelekódetóket helyhózretik iduózitóül az fóllő poltzta.

Hatom rendbeli dolgokrul emlekóztet azert ez szep Isteni ditseret bennünket. Előszór. Kitúl szűletót legyón az Christus? tudnij illik egy szeplőtelen szüztül. Masodszor: Mi veghre? tudnij illik, minekünk nyomorult es el veszót embereknek, vigasztalasúnkra Harmadszor: Mikeppen kószónyük es halallyok meg az Istennek, ezt az ó velünk kózlót nagy so tetemenijet.

Ier vegyók azert ez verlótsket igherül ighere elónkbe. Az elló rithmusban azt enekli az kó ósztięni gyólekózet.

Dicheretős az gyermek, ki ez nap születek.

Az Gyermek. Az kegyelmes. Gen: 3.
kónyórúló, es irgalmas VR Isten
nem akara ollyan ijenő abrazatban
most hozzank iőnnij, mint Adam
hoz az esett vtan iőt vala; Vgy sem Gen. 7.
akara, mint az Viz ezőnkor, Vgy
sem, mint Sodoma es Gomorra el Gen. 19.
súlliesztesere iőt vala: Vgy sem, mi
keppen az Sina hegynek teteien az Exod. 19.
Israël nepehőz iőt vala; hanem egy
kitsinded gyermeki Abrazatban iő
ue el. Azert, hogy minden nyo-
moruls tőrődelmes sziuő ember, io
lelki bizodalommal, nagy batran ia-
rulhatna ő hozzaia, es őter az ő őle-
ben szorethatnaia, chinkolgathat-
naia, es ő vę e minden keppen nya-
iaskodhatnek, igaz hittbül.

Ditsererős. Minden gyerme-
kők bünben fogantatnek, es bűn-
ben születtetnek ez vilagra. Chak
egyedül ez az egyetlen egy Gyer-
mek IESVS CHRISTVS fogantatęk
szent Lelektül, az fölseges Atla

Atia mindenhato Istennek hatalmabol, onnan fölyül, minden nemü bün nelkül.

Es születek az szeplötelen szep szüz Mariatul, az mint ezt az Gabriel Archangyal szent Lukatsnal bizonijtia. Innen vagyon am az, hogy chak egyedül ez egy gyermek Iesus mondassek amaz aldot magnak, kiben minden nepek es Nemzetsegök meg aldassanak: Oly gyermeknek, az ki Ditseretös, tiszta, kü valogatot legyön mind eredeti, Neme, es születese szerint.

Luci 1. & 2. Gen. 12. 15 18. 22.

Vgy vagyon hogy nemely gyermekök, vgy mint Ieremias, es kőrösztölö szent Ianos, meg annyoknak mehetül foguan meg szentelrettenek, de choz á gyermek Iesushoz hasomlo ez földön nem talaltatek soha, nemis talaltatik, akki eredeti es termeszeti szerint illyen tiszta, szent es boldog allapatban fogantatott es születött volna, mint ez az

Gyer-

Gyermek Iesus. Meltanis viseli tehat ő ezt az szep Titulust, hogy ő Diczeretős gyermeknek hiuattassek. Az az: minden ditseretre es tisztesegre meltonak,

Ki ez nap születęk. Egyeb gyermekők az ő szúleiőknek szúlettetnek: de ez á gyermek NOBIS NATVS. NOBIS DATVS: MINEKÜNK születęk, es Minekünk adatek. Magaęrt nem kiuantatott, hoǵ születtessek, hanem minękúnk volt szuksegűnk rea. Eo mi kiralyunk, mi Atiank, mi mesterűnk, es mi pasztorunk. Vgy takargat bennűnket mint egy igőn hatalmas kiraly. Vgy tapial es eltet bennűnket, mint az kegyes Atia az ő edes magzatit: Vgy oktat es Tanet bennünket, mint az io Mester az ő Tanetuanijt. Vgy legeltet bennűnket, mint az io es hiu Pasztor az ő iuhotskait szokta legeltetnij. Es noha mi rihesők, erőtlenők, es betegek

tegek vagiunk, vgyan nem taszit azert ó bennünket elóle kú. Mert az ó orszaga kegyelemnek orszaga, segetiegnek es vigaszizlasnak orszaga. Egyeb kiralyok magokat massak kal emeltetik, setzelben lectikaban, hordoztatiak, vontatiak, es vezettetik magokat: de ez á kiraly minket ó maga hordoz, vezet, es igazgat minket. Acki mèg nagyob: az ónnen maga vallara es Isteni hatara veszen hordoz bennünket: mint szinten amaz Samaritanust az meg sebhett embert, az ó mennyei hazaianak szallasara viszi. Lucæ 10. es 15

EZ NAP. Ez napnak avagy ez mai napnak mondatik az egesz üdő mely az Christusnak kegyelemmel tellyes születese vtan mind ez ideig en el folt, es tart mind az vtolso itelet napiaigh. Mely üdő egy napert vetetik. Ez felól ez maij nap felól emlekezik am szent Lucatanal

Luc: 2.

az An-

az Angyalis: Imeiçn hirdetők ti nektők nagy őrömőt, az mely ez vilaghi mindőn embőrőke lesz. Mert MA szü etőtt TINEKTEK az Ti meg valtotok, avagy meg szabadetotok, akki az Vr Chistus, Dauidnak Varosaban. Mint ha ezt mondanaia az Angyal. Ti hiu es io keresztienők, ez vtan immar sem mit se bankodgyatok, mert ma kezderik immar el az ri vigasagtoknak es őrömetőknek napia, mellyőn ez vilagnak meg valtoia ez vilagra iőtt.

Egy szeplőtelen szüztül.

Az EVA első Anyankban mindőn Aszonyallatok vgy annyra valo atokban estenek, hogy ők az ő magzatiokat nagy fiadalommal szülliek; chiak ez az egy szüz Maria aldatott meg, es ettől az atoktul szabados, az mint az Angyal mond vala ő ne- Luc. 1.

Kie

kie Idenez legy te, ki keduet leltel, az VR vagyon trueled aldott vagy te aſzſzonyallatok között. Azert mint ſzinten hogy Chriſtus vrunkat, az Atia Iſtennek diciőſeges ſent fiat az ſzűz Maria ſzent lelektől fogta az ő mehében: vgy minden faidalom nelkűlis ſzülte. Melto azert minden aſzony allatok fölőt valo diſeretre, mint ki egy tiſztaſagos macula, es mindőn főrtelem nelkűl valo ſzűz ſzűleſenek előtte, ſzűleſeben, es ſzűleſe vtan. Az mint Eſaias Cap. 7. 9. 11. es Ezechiel Cap. 44 ő felőle iőuendől ő.

Maſodſzor ezen verſben azt enek li az Aniaſzentegyhaz: vigaſztalaſunkra. (Erted mienkünk ſzegeny meg nyomorodot es az bűnnek miatta meg epedőt es veſzet embereknek) Ha nem ſzűletőtt volna, mi mind el veſztünk volna, ő mi Idueſſegünk. Valahol vigaſztalas, biztatas, batoritas, es gyamolitas

kiuan-

kiuantatik, ott but, banatot, kese-
rüſegót, ketſegben eſeſt, felelmet
róttegeſt, erótlenſegót, es ember-
tek magaual valo iol tetelre valo
elegtelenſeget ęrts, kiuantatik.
Oſztan effele es ehóz haſomlo tób
fogyatkozaſok az kiben talaltatnak,
azt ertſed am az embert annak len-
nije, akkinek vigaſztalaſaert, es
valtſagaert Chriſtus vrunk el iótt,
ezóket ſzent Matthe Lelki ſzeghe-
nyóknek neuezi Cap. 5. Akkik
minden ó chelekódetbeli erdemók
ben ketſegóſſek, es chiak egydül az
Iſtennek veghetetlen igalmaſſaga-
ban bizakodnak: Akkik magok-
ban azt el tókelióttek, hogy ha
Chriſtuſt hût altal ſziuókben be fo-
gattak, es tarttiak, hogy igy ó ne-
kiók ſem ideig valo es teſti, ſem
ótókke valo es lelki fogyatkozaſok
ſoha ſe leheſſón, noha ók ſemmit
ſzemek elót ſem latnak, ſem tapaſz-
taltnak. Vgyan effele ſzegheny em-
ber

M. T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

bet felól ezekel Mariais Luc. 1. az ó Magnificatiaban, es neuezi óket ehezóknek.

Egy szoual valaki ezt az vyonnan szuletótt gyermekót vigaszta-loianak akaria ismernij, es tartanij: kiuantatik, hoğ az szeghney legyón, semmit magaful ne tartson: hanem hogy mindón ó chiefekódetiben es erdemeben kerseghben essek, es egyedúl chiak az Christusra tamaszkodgyek, bizonyossan el hiuuen es remenluen azt hogy chiak ez egyedúl legyón az mi meg szbadetonk es mi meg valtonk; nem az mi erdemünkbúl pedig, sem szolgalatunkbul, hanem meré chiak azon io voltabul es kegyelmebül.

Embarnek lehetetlen dolog hüt nelkúl iduezülnij Heb. 11. Mert ez az Iesus Christus egyedúl chiak maga am az, akki az ó neper minden bűneibúl kü akaria valtani Matt. 1. Innen neuezi az Angyalis ótet id-

ueze-

uezitónek. Luc. 2. Es kórósztóló szent Ianos Istennek oly haranyanak hiuia, akki ez vilagnak bünt it vileli. Es ki felól szent Peter Act 4. azt mondgia: hogy minekünk az Ve Iesusnak neueben kellessek iduezülnünk. Szent Palis ad Tit. 3. felóle igy szol: meghielónek az mi Iduezitó Istenünknek io volta ez emberekhez valo szereteti, nem az igassagnak chielekódetiert, meliet mi chielekóttunk, hanem az ó irgal massagabul iduezitótt minket: az vyonnan valo születesnek fórdóienek altala, es az szent Leleknek meg vyetesanak altala, mellyet mi reank nagy beuseggel kü ontott az Christus Iesusnak az mi Idu zetónknek altala. Hogy az ó kegyelmebül meg igazitattak, es órókósi legyünk az remenseg szerint az órók eletnek. Bizonyjez è beszed. Es ezt teszi am az á Karatson eueknik ticamussa: Ha nem születet volna, Mi mind

Luc. 2.

Acto. 4.

Titu. 3.

el veſztünk volna, ó mi Iduesse-
Matth. 15. günk. Noha pedig Christus V-
runk ſzent Matthenal nem mond-
gia magat maſuua küldóttnek lem ij
hanem chiak az Iſrael hazabol el te-
ueledet iuhokoz. Es vgyan ottan.
az poganyokat ebeknek neuezi:
Nem tiſztesseges dolog (vg mond)
az fiaknak kenyeret el vennij, es azt
az ebeknek eleiben vetnij.
Matth. 10. Az Apoſtaloknakis meg tiltia,
hogy ſe az poganyoknak vtaira, ſe
az Samaritanuſok varasiba ne me-
nyenek, hanem chiak az Iſrael ha-
zabol el teuelódó iuhokhóz. Szét
Palis Christus vrunkat az kórnyúl-
metelkódeſnek ſzolgaianak neuezi.
Az Apoſtali chielekódetrúl irt kó-
nyubenis azt mondgia azon ſzent
Pal. Atriamfiai ferfiak, Abraham
nemzetſegenek fiai, es az kik ti kó-
zótteтók Iſteot felik, tinękrek küll-
detót az iduesſegnek igheie.

Mind az altal, holott mind ezó-
ket az

ket az Sidok meg vetek, es Chriſtus Vrunkat, az ő kirallyokat es iduezetőiőket meg feſzetek, az Apoſtolokat ideſtoua ſzellel el kergetek. Azert azis à Chriſtus itelett es parantſolattia meg valtozek: es immar maſt ez a Sententia es parantſolo ighe: Mennyetők el ſzeles ez egeſz vilagra es hirdeſſetők az Euangeliumot minden teremptett allatnak.

Matth. 28.

Ioel Prophetais azt mondgya: Es leſzön, hogy mindön valaki az Vrnak neuet ſegetſegül hiuandgya, iduezüllyön.

Ioel. 2. Rom. 10.

Az vtan immar ſemmi külömbſeg, ſem ſzemely valagatas nintſen az Sidok es poganyok között, az mint ſzent Pal ſzöll: Nintſen immar ſem Sido ſem görög, nintſen ſem ſzolga ſem ſzabados: nintſen ſem ferfiu ſem aſzſzonyallat. Mert ſi midnyaian egyek vattok à Chriſtus Ieſusban. Az Iſten mem chiak

az Sidoknak Istenek, hanem a Poganyokęis. Christus az kőz falt kőzben szakasztotta, es az kőz kerrőtt el rontotta. Az kęz irastis, kit az őrdőg ellenünk itt vala, el tőrle, felőn vetę, es az kőrőszt fara fől függeszte. Minden időhőz, szmelyhőz, ölrőzethőz, etelhőz valo kőtalessegbül fől oldozott, es mindőn Ceremoniaknak tetherül meg mentőtt, es fől szabadetőtt. chiak hogy hűtbül mies az mi felebaratinkkal vgy chielekődgiünk, mint Christus mi velünk chielekődőtt.

Harmadszor azt enekli itt az Anyaszentegyhaz. Oh mi edes Iesusunk, ki mi ęrtünk szűletel, avagy emberre lel. Ebben az kőrőszteinők az Vr Istennek, az el vett nagy sok iokert, mellyekkel ő szent fölseghe meg risztelte őket, adnak ahi tatos sziubeli halakat, főkeppen pedig az Vr Christusnak kegyelőmmel beuelkődő emberre letet kőszőnik

ſzónik meg. Mert ez a nagy ditſó-
ſeg nem az Angyalokkal, hanem mi
velünk ſzegny bünös emberökkel
közöltetetört. Noha azert az An-
gyalok az Iſtennek Nemeſſeb te-
tempeött allati mi nalunknal,
mind az altal az Iſten vgyan nagyob
ditſöſegre virt minket, es önnen
magatis hozzank inkab közeli-
tötte, hogy ſem az Angyalokhoz,
holott ö ſzent ſölſege nem Angyal-
la, hanem emberre lött. Mert mi-
nękünk ſzegeny nyomoruit embe-
reknek mind örökke el köllöt vol-
na veſznünk, es az ördögnek az ha-
talmak, az bü[illegible]k, es pokolnak ha-
talma alatt kellet volna örökkül
örökke meg ſennednünk, ha az ir-
galmas es keſz kö[illegible]yörü ö kegyel-
mes Vr Iſten onnan ku[illegible]em ſzaba-
detott volna bennünket. Azert
illik minekünk ez [illegible]ennek ſzi-
vünk ſzerink örö[illegible]k, es az ha-
talmas Vr Iſtennek, az ö irgalmas-
ſagarul

ſagarul es kegylmeſſegerül nagy halakat adnunk: hogy ő minket az bünben halalban, es karhozatban el veſznünk nem hagyott, hanem az ő ſzerető ſzent fiat el küldőtte, hogy ő minket onnan kű ſzabadetuan iduezetene. Azert legyen ő nekie ditſeret es ditsőſegh, tiſzteſſogh, es halaadas, Moſtantul foguan mind őrőkkül es őrőkken. Amen.

Eſa. 51. Ez illieten halaadas felől emlekőzik Eſaias, ahol ekkepden ſzol. Eőrőm es vigaſſag legyőn az Iſtennek ſzent gyûlekezetiben, halaadas, es ditſeretnek ſzaua. Mint ſzinten ez maij napighis mindenüt, ſzokott dolog az Eccleſiakban az, hog minden Iſteni ſzolgalatot, imadſagot, Pſalmuſt, ditſeretőt, es Hymnuſt, halaadaſſal auagy dütſőſeg enekleſſel vegezünk el. Mint hogy az Pſalmuſok vegebenis azt ſzoktuk mondanij. Ditſőſeg Attianak, es fiunak: es ſzent

es szent Lelek Vr Istennek. Mikeppen kezdetben ditsöseges vala, mostan es mind örökkül örökken vgy legyen Item. Aldoti legyen az Vrnak neue, mast ntul foguan, es mind örökkül örökke.

Ez mellet azertis könyörög az Ecclesia hogy effele ditseretöket, es halaadasokat gyakorlhasson iöuendö idökbenis örökül örökke. Ennek veghez vitelegtt, vegigien valo alhatatos meg maradalett, ezenöket mies meg szerezzök ez közönsegös könyörgessel, es versünket bę rekezttiük ez veghez tithmussal: Oltalmaz pokolstul. Mikeppen az mi Attianknak hatodik es hetedik kereseben könyörgünk, ezt monduan: Ne vigy minket kisertetben De szabadets minket az gonostul: Itis ez ennek versenek vegheben esedözünk, hogy minket az Vr Isten az mi Mennyei szent Attiank, Christus Iesusnak, az

vyon-

Vyonnan | születtött gyermeknek, az ó szerető szent fiának altala, meg szabadetson minden gonosztul. Az az: Az ördögtül, pokoltul, es örökke valo halaltul. Annak fölötte minden kin szenuedelöktül, minden fele testi es lelki veszedelmektül, minden bu banattul, es külső belső keserüsegtül. Touabba hog meg oltalmazkon bennöket beketelensegtül, hadakozastul, part vtestül, es tamadastul, sunksegtül, döghalaltul, es hertelen halaltul, viz aradasoktul, tüztül, menyütő kütül, menydörgestül, kü eszörül. Hogy mi minden veszedelemtül meg menekötteck es bartak ichessünk testunkben es lelkünkben. Es vegezetre az Attia istennel es az ó szerető szent fiaual, az mi Vrunk Iesus Christussal, es az szent Lelekkel egetemben, mind örökkul örökke Ichessunk, Amen.

KEO-

KÖVETKÖZIK AZ ANGIAL PREDICATIOIA, MELLIET CHRISTVS Vrunk ſzületeſe felöl. az Paſztoroknak tött.

Az ſzent Lukats Euangeliſta, az ó Euangeliomi kó ſyuenak maſodik reſzeben, ſzep rendel meg iria, mikeppen ſzülettetött legyen az Attia Vr Iſtennek ſzent fia az mi Vrunk Iesus Chriſtus Betthlemnek Varaſaban, fölöste igen nagy ſzeghenſegben, egy donos Iſtaloban, ez vilagra. Mind ezök meg leuen, emleközik arrulis, mikeppen ſzallot legyende egy Angyal az eghbül, igön nagy fenyeſſegel nemindemó iuh paſztorokhoz kik Betthlenem Varaſanak hatarán, az mezzön, tyel az ó nyaſok kötnyul vigyzanak, es azoknak ez ſzületes felöl im ez igehekkel predicallot legyen: Semmit ſe fellietök, ime az nagy

örömöt

ôrómót hirdetók tinektek, mely minden Nepekę Ieszón. Mert ma szúletęk tinektek a'ti Iduezetőtők ki az VR CHRISTVS, Dauid VArasaban. Es ez legyón felóle á ti iele tók: Talaltok egy polaba bę takart, es az iaszolba helyheztetőtt gyermőkőt.

Ez á legh el ô prægicatio Christus Vrunk szűletésetűl az vyonnan születőtt gyermek Iesus Christus Vrunk felól, mely predicatio mi hozzank ide ez földre, az magas eghbűl, Angyali szolgalathak altala hozattatott, immar ez mostani esztendő előtt melyben most Istennek engedelmebűl elűnk ezer hat szaz tizenőt esztendőuel: Es predicaltatik ezutánis minden tartoztatas nelkül, mind vilag vegesztelglen. Igónis meltan meg erdemli tehat az szep Angyali predicatio, hogy mi őret nagy szorgalmatossaggal meg tanuluan, elmeinkben igen

hinen

hiuen megis tartſok : es oljatan gondolattul magunkak felőlő męg oyuk, mint ha mi ezt immar vgyan kű tanoltok volna , es vgy tudnok, hogy ennek tanulaſa nelkül, ez vtan nem ſzükőlkődnenk.

Mert ezők olly ighek , melliek az embernek ſziueben nem termőttek melly felől ez vilaghi bőltſek es eſzeſſek chak egy mak ſzemnijt ſem ęrtnek , ſem tudnak: hanem ezők menyekbul ala chiendült Angyali ighek , melliekben mies (ditſerteſſek erőtte mind őrőkken az mennyei nagy Vr) reſzeſőkke lettünk. Mert akar magunk ölvaſſuk, ſ akar maſtul halliuk mi az prędictiot, ſzinten annijt teſzőn mint ha őnnen magatul az Angyaltul hallottuk volna azt az Bethlehemi mezőben. Mert azők á paſztorok ſem lattak allariaban az ő nehiők prędicallo Angyalt, hanen nagy vilagoſſagot, es az Vrnak fenyſſeget lattak kőrnyűlők

nyülók, es az Angyali szozatnak igheit fülökkel hallottak, es ertőttek (Mitsoda pedig es minemő az lőtt legyőn az Vrnak fenyssege, azt senki meg nem mondhattia, hogy az Angyalokis vgy mint lathatatlan lelkők, lathato abrazatot vehettek es vehetnek mostis magokra, azt nem tagadgiok). Aldot legyen az Vrnak neue ętőtte, lam mijs vgyan azon igheket halliuk, es vgyan oluassukis naponkint az mi kőnyueinkbül, chak ne rőstellenők szemeinket es füleinket meg nitnij, hogy ez predicatiot megtanolnok, es vele jol elhetnek. Mert ez föld kereksegen soha senki nem volt, nemis leszőn, aki ezt kű tanolhatta auagy kű predicalhatta volna: sőt ez vtan sem leszőn.

Mi lehetne ennel az predicational nijluab es vilagosab mondas kerlek, a-hol igy szoll az Angyal: Ma szülletőtt tinektek idnezetőtők: De

ha

ha meg ennel nijluab es vilagosb es telmû volnais, vgyan meghis á Papanak, es az ó seregbenek, es, tóitót es homalios predicatio. Mert ha ók ezt ęrtenek mi nem az meg holt szentek imadasara kenszeritenek az emberóket: Az emberi chielekóderót, es emberi erdemót, nem vennek nagy draga atun meg. Bizonyara mass kózben iaret szoszollot es iduezitórt sem keresnenek, hanem ezzel órómestis lelkók chiendessegere megjelegódnenek. Ahol pedig az Vr Isten olly vidam sziuû es szorgalmatossan vigyazo io lelki Pastort tamaszt, akki ezóket az igheket az halgatokna ksziuekben ranetasaual bę plantaltuan sól górieztenj tudgya, ezt az bólts mester, segót hozza az ebbül az Angyali szep predicatiobul kii: hogy ó mindón egyeb hamis audomaniokat, hamis lelkóket valoban meg tud ismernij es itelnij. Es lehetetlen dolog

log az hogy az órdóg magat oly igón Mestersegóssen el róithetnę es vgy el tünhetnek, hogy óter affele Taneto eszebe ne vehetne, es szinten sziuenek, belsó reszebeis be ne lathatnaj, ha meg annal alnokb es patuarkodob volnais ó. Inner ditsekódik szent Palis maga felól monduan 2. Cor. 2. Nem vagyunk tudatlansagban felóle, mint forgasson á Satan az ó elmeieben.

Az sok fęle vallasnak mi legyón paoba kóue.

Minekünk sem szúksegh tahat itten tób dolgokra szamot tartanunk, hanem akar melly tudomantis, Sido, Tótók, Papista, &c. legyóne az, vessúk mindgiarast ószue ezzel az Angyal predicatioiaual, ha meg egyesúlhete vęle suagnem? Es ha eggik az masikat el szenuedhetie maga meller, augy nem? Az Papistasagnak fólótte sok Pompas Ceremoniai vannak az Isteni szolgalatokban, es nagy sok ditseretes chielekóden, de a meller kitsioda

az akki

az akki nem latnaia, hogy az meró baluanyozas legyón, holott ó ezt az Isteni szolgalatot tartia az ó Idvesitóienek lenni? Az az; Az Papistak, az ó chielekódetekben vgy bizakodnak, mint ha Isten azokban gyónyórkódnek: es mint ha ókis azok altal nyernenek kegyelmet, es mennyei boldogsagot: holot itt az Angyal sokkal külómben predicallion. es telliesseggel ellenkózzek az Papistak tanetasaual, tudnija illik: hogy chak ez á nękúnk születótt gyermek, es ó kiuóle senki mas ne legyón az iduezitó. Azert az Papa, es az ó Pispeki, es az ó kent fent serege felól innen meltan mondhattiuk, hogy ók mind tanetasoknak, mind eletiók viselesenek rendiben teuelegienek. Mert sem eletióknek viselese, sem tanetasok nem egyez ezzel az Angyali preoicatioual. valaki azert magat chóz az Argyal predicatioiahoz tartia es alkolmaztatia

soha

ſoba nem teueleg az, meg ſem chialartatik, akar ki tanetaſar es akr mi tudomant yelzönis, meg itelesre, es probara eleibe.

Meltan illik azert meg koſzönnünk, es tartozunk az VR Iſtennek ezert az ö mi hozzank ingyen meg mutatott kegyelmeſſegert nagh halakat adnunk: ſör ſziubül könyörögnüſe röſtelködgünk ö ſzent ſölſegenek, ez vegre, hogy minket vgy vezerellien es viſellien, hogy mi ez kitsindet gyermeket, az iduſſeghnek tindeklö ſzönetnoket az mi ſziueink es ſzemeink elöl el ſzakadni ne hadgiok, akki az ördögnek minden alnokſagi, es az alnok vilagnak kötnyü ü ik válo intſielködesi ellen minekünk fenlik, hogy igy az iduſſegnek ytan batorſagoſſan iatheſſunk, es mindön ezzel elenkö ö tudomanyokat künyen, es hamarſaggal hamiſnak lennie meg itelheſſük. Nemis ſzükſeg

ſeg hogy ide tóbbet toldozzunk
folrózzunk, elegedgyünk meg ez el-
len mondo felelettel: Az Angyal á
fölſegös menniti ſeredelem nem azt
prædicallya, hogy az en chelekódetóm, á tied, auagy akar melly te-
rempret allatęis, az mi IDVESSE-
GÜNK legyen, hanem erre az ne-
künk ſzülerót gyermekre mutat az,
akki felól ezt mondgya: Ma ſzüle-
tótt, tinektók, az ti iduezetótók, ki
az Vr Chriſtus.

Ez az ighe (Iduezitó) az Sidok- Saluator.
nal igón ſzokott, iſmeretes es ęt-
telmes ighe volt. Mint mais az
irasbul lattiok, hogy Ioſue Gedeon
Samſon, es tób effęle hatalmas fer-
ſiak meg ſzabadetoknak. Meg ſege-
tóknek es meg tartoknak neuezteto-
nek. De itt az Angyal azt mond-
gya, hog nem illyen ſzabadęto ſzü-
letótt (vgymond) tinękteka hanem
olly, akki á Chriſtus, akki VR. Az
az: Amaz Aſzoſzonyallat magua,

akki felől Iſten azt igherte vala paraditſomban, hogy az lénne az kilgyo ſcienek meg tontoia, es mind azoknak valamiket Adam es Eua, az ő eſetiőkben el veſztőttek vala, meg hozoia. Es igy, ezzel az igheuel (CHRISTVS) hatra igazitia az Angyal á paſztorokat, az Prophetak irāſira. Hogy chak innenis meg latnak; es iol eſzőkben ſzedegőtnek á paſztorok, mit ighert tegyen az Iſten, üdők; ūl üdőkre, mindenkoron, az Vr. Chriſtus felől, es az ő orſzaga felől, hogy azt chak ennél az gyermek Ieſuſnal kereſnek, es vgian ott talalnak fölis, akki mindenőket meg ſzerzőtt, es vgyan veghőzis vitt, vala mellyek az mi lelkünknek őrők idueſſegere ſzolgalnak es tartoznak.

Mies ennek az Angyal Doctornak, es prædicatornak hidgyünk, az ő prædicatioiara fieſsünk, es ſenki mas prædicatioianak helt ne adgyunk,

giunk, valamely erre az nekünk szü-
letőtt gyermektsere nem igazitana.

Emlekőzik touabba az Angyal,
az agh, fol tos czandrarülis, mely-
be az gyermek be polyaltatott vol-
na, es vgyan az Iaszoltülis, melyben
az barom allasban fektettetőtt vala.
Hogy ez szegheny allapaton az Pas-
torokis meg ne ijednenek se meg
ne botrankoznanak, mint à Sidok.
Mert igőn nehezen illik vgyan ez
kettő őszue, hogy ez á gyermek, ez
vilag előtt igőn illyen szeghenis le-
gyen, es mind az altal kegyelőmmel
tellyes, gazdagis legyen. Hihető
dolog hogy meg à pasztorok sem
kerestek, auagy hittek volna ezt, eb-
ben az giermekben az gazdagsagot,
ha az Angial előb el nem iőt volna,
es ő nalok ezt á gyermeket ismere-
tősse nem tette volna, kinn egyeb-
keppen tellies ez egeś vilag botran-
kozasban vagyon.

Ez legyőn azert az mi legh tel-

liesb vigasagunk, hogy mi az Istennek hozzank valo kegyelmet es irgalmassagat ebben tisztan es igazan meg ismerhettiük, es altal latharttiuk: hogy az örökke valo mindenharo Vr Isten raitunk könyörüle, es az ö szent fiat minckunk atta, olly igön nagy szeledsegben, egy szeplötelen gienghe szüznek mehe hallokabul, ki felöl az ö szeretö szent Angyali altal azt prædicaltattia magas mennyekbül, hogy ez legyen mindnyaiunknak iduezitöie: valami fögyatkozasunk talaltatik, hogy az ö tellieſſeghebül talalliuk azt söl. Ho akar az mi vigasagunk es segetsegunk lenni, hogy ez vtan immar mi közöttünk, es ö közötte valo minden barag le teressek, es ki gyomlaltassek, es á helött, merö mind azon szeretet, es kegyesseg regnallion es vralkodgyek.

A vakmerök veszödelmenek mi legyen oka?

Ier lassuk es tanulliok meg irt aztis, hogy ha Isten azokkal meltatlanul

lanul chelekőszike, ha szinten őrök-
ke valo karhozatra es veszedelőm-
re veties, akkik ezt halliak es oluas-
sak, es mind az altal ezzel semmit
sem gondolnak, mint á meg vákult
es meg kemenyedőtt Pap stak che-
lekőszuek, kik ezzel az meg valto-
ual meg nem elegődnek, hanem ma-
goknak mass iduez itőket keresnek,
kikben bizodalmokat helyheztes-
sek, holot az Angyal prædicatioia
külőmbet mond: tudni illik, hogy
chak es gyermek egyedül legyen ez
világnak meg valtóia, kiben minc-
künk minden vigasagunkat es vi-
gasztalasunkat helyheztetnünk kel-
lene, vgy mint legh dragab ken-
tsunkben? Valahol es vagon mind
nyaian az szent Angyalok, sőt az I-
stenis oda nez.

Ezt á kentsőt az Isten nem chak
az Marianak fekteti kebelebe, ha-
nem minckünkis mindnyaiunknak
közönsegőssen, es kinek kinek ma-

gabanis, es azt mondgya. Hogy ez mindnyaiunknak tulaidonunk lenne, es mi ő nekie hasznat vennecők, es valamie menyen es földön vagyon, az batot mind mienk legyen. Immar akki ezt hallia, es vgan semmi vigasagot innen maganak nem vehet, auagy ezt az iduezitőt meg vetuen mass iduezitőt keres, ez meg foghia az iteletnek napian elegge ismernij, mit botsatott legyőn fűle mellet el, es mit keresőtt es kőuetőtt legyen őrők vesződelmere.

Ez immar rőuidedőn az vigasaggal tellies Angyali Predicatio, melliet mi tartozunk az Istennek meg kőszőnnűnk, es illik ő nękie kőnyőrőgnűnk, hogy ezt őnnen maga beszellie es iria be az mi sziueinkbe. Hogy mi ezzel az iduezitőuel valoban vigasztalhassuuk magunkat, es ő altala mind az halalt, es az őrdőgőt meg győzhessők. Es ehőz az egy Angyal prædicatioiahoz iarulnak

Angyali sereg eneklese.

nak menyekből sok ezer Angyalok, es szep enekleshóz kezdének, vgy hogy mint szinten az Predicatio Igen Mesterségós vala, igy igón mesterseges enekis kőuetsse azt, melly Angyali enekhez soghato szep eneket soha senki az előtt ez vilagon nem hallot vala; es ez versekből all az: Ditsőség legyen Istennek magasságban. Békeség ez földón: Es az embereknek io akarat.

KÖVETKÖZIK TOVABA AZ SZENTEKNEK SEGETSEGVL HIVASARVL.

Az mi Vrunk es Iduezitő Jesus Chrìstusunk azt mondgya Matth. 28.

Adatott enekem MINDEN HATALOM mennyón es földón

el menuen azert, tanetsatok minden nepeket, meg keresztóluen óket Atianak, fiunak, es szent Lelóknek neueben: Tanetuan óket meg tartanij mind azokat, valamellieket en parantsoltam ti nęktek, Es en ti veletók vagyok mind vilag vegeszreiglen. Chak ez egy mondasbul nijluan eleggę meg tetzik, hogy az meg holt szentóket nem kellessek segetsegúl hiununk. Mert Christus Vrunk vgyan ónnen maga sem kiuan az ó hiueitúl tóbbet semmitis, hanem hogy chak azt tartsak meg, am mit az ó szent Apostalinak, meg tartanyok parantsolt, az mint ez ighek mutatiak: Tanetsatok óket meg tartanij mind azokat, valamellyeket en parantsoltam ti nęktek. Sohol pedig á tellies szent irasban fól nem talalnij, ahol Christus az ó Tanetuanijnak azt parantsolta volna, hogy ók az Nepnek prædicaluan, óket az meg holt szentóknek imadasara

dasara tanersak. Touabba, aztis mondgya Christus Vrunk: Hogy ó mi velünk marad mind vilag vegezereiglen. Tehat nem szükseg igy minçkünk ótet, az szentóknek çróttunk valo esedezt si altal keresnúnc. Mert mi ótet mindenkor, es minden helyekben meg talalhattiuk. Es vgyan ó megis igerte, hogy meg halgat. Matth. 21 ver. 22.

Az szent Pal Apostal, ahol az kórófrienóknek parantsollia 1. Cor. 2. hogy ez vilagi friedelemsegert es birodalmakert imadkozzanak, azt mondgya: Intlek annakokaert titóket mindenóknek felótte, hogy legyenek kónyórgesók, imadkozasok, esedózesók halaadasok, minden emberekert, à kiralyokert, es mind az friedelómsegbeliekert, hoǵ chendesz, es nyugodalmas eletót viselliünk, minden Isteni felelómben es tisztessegben. Mert ez io, es kellemetós az mi iduezitó Istenünknek

elótte. Ki azt akaria, hogy minden emberek iduezüllienek, es az igassagnak ismeretire iussanak.

Mert egy az Isten, egy á kózben iarois az Isten kózótt es az emberek kózótt, az ember Christus Iesus, ki ónnen magat valtsagnak arraul arta MINDENÓKERT, kinek tanubizonsaga idriekoran meghis erőssődót, melynek en tetettem prędicatoraua, es Apostalliaua (igazat mondok á Christusban es nem hazudok) mondom az Poganioknak taneto Doctoraua hùtben es igassagban.

Ez ighekben szent Pal Apostal igazet minket, az mi imadsagunkban es segetsegül hiuzsunkbá, chak egyedül az mi kózben iaro Christusunkra, es nem az meg holt szentekre.

Ephes: 2.c Masuttis azt mondgya: Christus altal vaǵon mind Sidonak Górógnek (mindenóknek) be ferkózesünk

ſünk egy Lelók altal, az Atiahoz. Iſmeg, 1. Ioan: 2. En fiatskaim ezóket irom tinęktek, hogy nę vetkózzetót. Es ha valaki vetkózendik, ſzoſzollonk vagyon az Atianal az IGAZ IESVS CHRISTVS, es ó engeſtelesunk minękünk az mi büneinkert: Nem chak az mi büneinkert pedig, hanem mind ez egesz vilagnak büneęrtis. Szent Ianos is arra tanet itt bennünket: Hogy az Chriſtus, legyen az mi ſzoſzollonk az Mennyei Atia Vr Iſtennęl, es nem az meg holt ſzentók.

Chriſtus Vrunk ónnen magais azt mondgya ſz. Ianoſnal Cap. 16. Bizony bizony mondom en tinektek: Ha valamit az Attiatul kerendótók az en Neuemben, meg adgya ti nęktók.

Mint ha ezt akarnaia mondani: Ti az en Atiam elótt, az ti Iamborſagtokkal, es meltoſagtokkal meg nem alhattok. Miuel pedig

hogy

hogy ti egy kőrben iaro, szoszollo, es fő Pap nelkül szükő kőttők, tehat
Matth. 11. iertők es sieffetők ide EN hozzam MINDNIAIAN valakik munkalkottok es meg terheltettek vattok, neis ketelkődgyerők abban, hogy ti Isten előtt, en erőttem, keduesők nem volnatok.

Az szenteknek segetsegül hiuasa felől valo tanusagunkat hogy immat be rekeszszük: Tudasata legien az, minden kereszteyen embernek: Hogy minden ember, ki ki mind maga szemelyere nezue az Tia parantsolatban, kiualtkeppen pedig az első es masodik parantsolatban, fogadast teszőn Istennek atrul, hogy ő az egy igaz őrők Istenben egyedül hiszőn, őtet hiuia egyedül segetsegül, őtet dirseri halaadassal, vgy mint az ő eggyetlen egy Istener. Azert mondgya Isten szent Dauidnal: Aldozz az Istennek dirseretnek aldozatiat, es az fölsegősnek

Psal. 50. v. 14.

tel-

tellyesitsed be á te fogadasodat. Es hiuy engómet segetsegül az te haborusagodnak ideien: (a) es en kú szabadetlak tegedet: (b) es te ditsóitesz engómet. (c) Vers. 15.

(a) Itt nij uan valo parantsolatunk vagyon Istentül, hogy mi ótet egyedol hiuiok segetsegül.

(b) Itt az ó igereti vagyon elóttünk, hogy ó meg seget, es meg szabadet minket. (c) Es azt kiuannya mi tólünk, hogy hala adok legyünk, es az ó io teremenijt ó nekie meg kószónyük.

MINDEN SZENTEK felől valo Imadsag.

O mindenhato, kegyes, es kegyelmes Vr Isten, halakat adunk mi teneked minden te Isteni kegyelmessegidert es sok io teremenijdert, mellyekkel minden te szentidet, es valasztott Nepeidet, vilag kezdeti-

tül

tűl foguan, mind ez ideiglen irgalmaſſan meg latogattad: Kerűnk tegődet, adgyad minekűnk az te ſzent malaſztodat, es az te ſzent fiadban az Vr Ieſus Chriſtusban valo alhatatos igaz hűtőt, hogy mijs az ő tebenned helyhőztetőtt erős hűtőknek es meg mozdulhatatlan bizodalmoknak kővetefenek altala inkab es inkab onfzoltaſſunk es ſőtkengeteſſűnk, az mi eletűnknek es halalunknak rendiben (az te igeid es parantſolatod ſzerint) az kőrőſztieni eletnek viſeleſere es altal vitelere. Az mi Vrunk Ieſus Chriſtuſnak, az te ſzerető ſzent fiadnak altala, ki te veled es az ſzent Lelők Iſtennel, egyenlő hatalomban es dicſőſegben el es vralkodik. Amen

AZ KŐRŐSZTŐLŐ SZ. Ianoſnak am=az mondaſanak magyaraZattia Ioan: 1.

Ime

ime az Istennek baranya, ki ez vilagnak bûneit el veszi.

Ez az Kórósztóló szent Ianosnak egy igón szep, de róuid prædicitioia, melyben az mi Vrunk Iesus Christusnak kóserues kin szenuedeset es szórnyü halalat foglallia be. De ha igienkint mastul szellel kú teriesztód, ottan eszódben vehedd, melly igón fólótte sok dolgot foglallion ez ónnen magaban, fókeppen pedig, az mi ennek az Christus kin szenuedesenek hasznat illeti, hogy ha mi azt hütbúl mienkke teszszük.

Szent Ianos Christus Vrunkat itt Baranynak neuezi, Azert hogy ó nekie meg kelletnęk ólettetnie. Mert az O Testamentomban, az ûszeóknek, tulykoknak, ókróknek aldozattiok, mind chak peldazattia es arnekia vala ennek az mi Vrunk

Initium Sapientiæ timor domini. Anno Domini 1626.

tunk Iesus Christus igaz es órókke valo aldozatianak, kinek az ó maga testet es eletit kellettnek ez vilagnak bünegtt föl aldoznij, es igy minket az ó verenek altala elegendő es tellieskeppen meg tisztogatnij. Ezzel az (Barany) igheuel meg elegőszik itt szent Ianos, mely altal azt historia rendi szerint meg mutattia, mikeppen kellessek Christus Vrunknak szenuednij.

Nem chak Barannak neuezi pedig ő itt Christus Vrunkat, hanem vgyan Istennek baranyanak. Meg akaruan ezzel mutatnij magat oly aldozatnak lennij, mellyet az Isten önnen maga rendelt volna, illy nęuuel, mint kiben ő nekie kedue be tellnije foghna. Es igy ez ighenek hozza teteleuel (ISTENNEK BARANIA) az mi hütünket kórószto lő szent Ianos föl akaria ebresztenij, hogy igy minekünk erre az aldozatra nagy gondunk lenne, vgy

mint

mint mely altal minket az Vr Isten, az ő meg fogbatatlan kegyessegebúl es szeretetibúl ingyen meg szabadetanij önnen magaban el tőkellőt. Hogy chak ezbúlis el hidneők ennek az egy aldozatnak altala mindeneket veghőz menteknek lennij, valamellyek az mi iduessegünkre kiuantatnak vala, es abban vgyan semmit neis kętelkődnenk, az mint önnen magais ide hatrab emlekőzetőt teszen rola, monduan: hogy vgian chak ez az Istennek artatlan baranya rendőltetőtt legyen arra, ki ez vilagnak bűneit vala el veendő, es nem mass.

Ez vilagnak bűnenek semmi egyeb nem mondatik, hanem mindennęmő Istentelenseg es hamissag, melyben ez vilag vgyan el burult, es az Vr Isten sem keduell, hanem sőlőtte igen ban, es vgyan meltan haragtais indetatik miatta. Mind ezőket az io Isten ingyen, kegyelme-

bűl ez vilagnak vallarul el vette, es az ő szent fianak vallara rakta: Es az fizette meg minden mi (eredendő es chelekődőtt) adossaginkar, hogy minękúnk minden adossagtul es büntetestűl szabadsagunk es ment segünk lenne.

Esa, 53.

Mint kellessek az Christus erdemenek historiaiat hasznossan tanitanij es ranulnij?

Akki immar ennek á kőrősztőlő szent Ianos szep mondasanak foliasa es rendi szerint, az mi Vrunk Iesus Christus kin szenuedeserűl hasznossan es igazan akar Tanetanij auagy elmelkődni: az á Taneto ne chak azt prædicallya, mikeppen adatott legyőn Christus Vrunk Iudas Iscarioth atulo altal á Sidoknak, es az Sidoknak Papi feiedelmi, Irastudoi, es az egesz Tanats az szeghen hailando kőssеggel eǵetemben, kęzrűl kęzre mikeppen attak legyen őtet az Pogany feiedelemnek Pontius Pilatusnak ostoroztatasra, pőkdősteteſre, es fől feszitetesre kezeben. Mert ez chak az puszta historia,

ria, mellyet minden embernek fő-
lőtte igen szűkség tudni. De meg
nem elegh ez, hanem ehőz meg az-
gis kel tudnunk es hinnunk, az mint
itt szent Ianos prędicall, hogy Chri-
stus Vrunk mind ezőket chak az mi
bűneinkert szenuette legyen: hogy
az mi bűneinket az Isten magara
vette, es azokat minden engedel-
messeggel viselte, sőt azokert vgyan
elegsegőssen meghis fizetőt legyőn.
Ez vegre: Hogy, ha mi magunkban
meg ismeriők, hogy Istenűnket meg
bantottuk, mind az altal vgyan ne
esnenk ketsegbe, hanem ezzel az mi
Vrunk Iesus Christusunknak sanya-
tu kin szenuedeseuel, es ętettűnk
valo elegh teteleuel magunkat vi-
gasztalnok.

Holot pędig kőz beszedben azt Christus
szoktuk mondanj: Ammi minden erdeme kie
embert illet, senki magat abbul kű-
re, es med-
ne vonnya: illik erre minekűnk dig teried-
nagy szamot tartanunk, es iol el-
győn.

T a menk-

menkben szednünk azt, mit kő-
rösztölő szent Ianos itt minekünk
mond. Mert ő itt nem azt mond-
gya am, hoǵ az Vr Christus engesz-
telő aldozat leszőn az Istennek előt-
te imez, ausgy chak amaz emberert:
hanem vgyan kő önsegőssen mind
EZ EGESZ vilagnak bűneert.
Azert holott mindnyaian szeghen
bűnő ők vagyunk, es meg vgyan itt
ez vilagban nyomorgunk, tehat
mindnyaiunknak gondunkis legyen
ez szep vigasztalo mondasra, mint
hogy mindnyaiunkat kőzőnsegős-
sen illet, es semmit felőle ne ketel-
kődgyünk, hogy mindnyaiunkat be
nem soglalna, es hogy ez az aldozat
mindenőkert elegendő nem volna.

CHRISTVS VRVNK
KIN SZENVEDESERŰL EGY
rôuid Prædicatio.
Esaiæ LIII.

Mi-

M. ACADEMIÁ
KÖNYVTÁRA

Mikot az szent Prophetak az mi Vrunk Christusnak kin szenuedeserül prædicallonak, ighen együgyükeppen, alazatossan, es tóuidedón szollonak felóle, es nem sasporitonak a historianak rendiben sok szot. De, minekünk mikeppen kellessek arra neznünk es jo alkolmatossaggal hasznat vennünk, annijban mi elegéndót affelól follanij nemis gyózünk, az mint Esaias itt mond. Esaiæ 53.

Bizonyara ó viselte az mi betegseginket, es ó vette magara az mi faidalminkat; Es mi vgy tartiok vala otet, mint egy meg sanyargattattat, es az Istentül meg verettet, es meg gyalazottat. De ó az mi hamissaginkert sebessitót meg es meg rontatott az mi gonossaginkert: Az büntetes ó raita vagyon, hogy minekünk ó altala bekesegünk lenne: Es az ó sebeinek genetseghi altal gyogyultunk mi meg.

Ez bizonyara igazan chak ſzep prædicatio az mi Vrunk Chriſtus Ieſuſnak kin ſzenuedeſerűl, mellyel ſziatten az Vy Teſtamentombanis meg ernőek: Es oly vilagoſſan es nyluan ſzoll, hogy chak egy Apoſtal ſem mondhatta volna ezt ſoha nyl-mabban kű. Mert hogy az Vr Chriſtus, kin ſzenuedeſők, faidalmak, ſebek, es ſanyaruſagok ala vetteték, mind azokat ezért mondgya lennye: hogy ő az mi bűneinkért atta legyőn atta magat, es hogy az mi ſebeinket betegſeginket, es faidalminkat ſzenueduen, az bűntetes ő raita legyen, hogy minekünk ő ALTALA lénc meg az mi bekeſegünk es ſebeinkből valo meg gyogyulaſunk.

Az Chriſtus igaz oruos.

Az Eſaias Prophera az Vr Chriſtuſt oruoſſa teſzi, es minket arra oktat, hogy ha mi bekeſegőt, es gyogyulaſt kiuanunk, hogy azt maſutt ſohol ſenkinél ne kereſſük, hanem chak

chak az Vr Christusnal. Annal oly oruossagot talalunk, mely nem mondatik emberi io chelekôdetnek, sem alamisnalkodasnak sem bóitólesnek sem imatkozasnak, hanem erettünk valo kinszenuedesnek, ęrettünk valo sebhetsegnek, ęrettünk valo veretreteſnek, ęrettünk valo bünteres viselesnek.

Annak okaert valamikor mi az mi Vrunk Iesus Christusunknak kin szenuedeserül valo historiaban azt hallyuk, mely kegyetlenül bantanak legyón mind az Sidok, s mind az Pogany nepek az mi edes Christus Vrunkkal, tehat az ó szenuedesinek mindenikere rea ragaszsûk, es melleie iriok, hogy ó azt az MI büneinkert, szenuette legyón: hogy MINEKÜNK ó benne oly oruossagunk falastromunk es itünk lenne, ki altal MI, nem az mi testeinknek betegsegebül, hanem vgyan az bünbül, ôtókke valo halalbul szabadulnak es

gyogyulnank meg. Es igy elhetünk am mi igazan es kürösztienül az mi Vrunk Iesus Christusnak kin szennedeserül valo Historiaual, az mi örök iduessegünkre?

1. Ioan. 2. Az mi Vrunk Iesus Christusnuknak vere tisztit meg minket minden mi hamissaginkbul.

Szent Bernard elmei kódese. Mikoron egy idóben az szent Bernard Doctor, az mi Vrunk Iesus Christusnak kin szennedeserül, nagy sziue szerint es vgyan nagy buzgosagos ahitatossaggal elmeieben gondolkodoęk, es elmeieben tapasztalnaia az Istennek az bün ellen valo sulyos haragyat, es tęrithetetlen busulasat: mint kięrt sohol sem Angyal sem semmi egyeb teremptett allat meg nem fizethetne, sem eleget nem tehetne, hanem chac az eggyetlen egy leg keduesb gyermeknek az Atia Istennek szeretö szent fianak, kelletnek az ö saiat halalaual ęrötte meg fizetni. Az mint

az Isten ónnen maga mondgya Esa: 53.

Az en nepemnek vetkeert vertem meg ótet: Errül valo gondolkodasaban szent Bernard fölötte igón meg ijedót, es mint egy ketsegben esesnek miatta vgyan el ayult, es azt mondotta:

En azt velóm vala hogy batorsagban volna dolgom, s. nem tudok vala az órók itelet felól semmitis, mely az mennyekben en ellenóm kü szolgaltatott vala, mind addigis, mig nem latnam, hogy az Istennek egyetlen egy fia en raitam kónyörüluen eröttem közben iarult, es arra az iteletnek bünteresere atta eröttem ónnen magat. Iay ennekóm: Nem iatek igy immar sem trefa az en dolgom, holott illyen sulios harag f. kszik alatta?

Holott azert immar az mi Vrunk Christusnak kin szenuedeserul valo elmelkódes igón valaszatott

fó oruossag az bűn ellen, tanullyuk meg tehat mies az szent Bernard szep mondasabul fókeppen im ezt, hogy Isteni felelőmben elliűnk, es eff,le kintul es terehtül magunkat őijuk. Mert kűnij embernek bűnben leledzeni, de igőn fólőtte nehez abbul ismeg fól kelnij, es kű feytőznij.

Az Christus kin szenuedeserül valo elmelkődes, az halal ellenis ielős oruossag. Mert valaki hiszi hogy az ő büneiert az Christus meg holt, es az ő szent halalaual erőtte meg fizetőtt: az ollyatan ember az Istennek io voltaban bator sziuet vehet, es mind az bűnnek, es az őtők halalnak ellene magat ezzel vigasztalhattia; Tudni illik, hogy Christus az ő bűneęrt eleget tőtt, es az Attia
Ezech: 18. Isten, ő vele az ő szent fiaęrt meg bekelt legyőn, es az ő büneiről soha meg se emlekőzzek. Az mint Esaias Prophetais vgyan ezőn szep vigasztalast

talaſt nagy ekóſſen meg magyaraz, ekkeppen ſzoluan: Bizonyara ó viſele az mi betegſeginket, es magara fól veue az mi ſaidalminkat. Ezt azert vgyan iol eſzünkben tartſuk am itt, es ſemmit felóle ne ketelkódgyünk, hogy holott az Iſtennek fia (akki az Attia Iſtennek órókke valo bóltſeſeghe) ónnen maga ſzenned, külómben ne tartſuk, mint ha TE S-EN volnank azok, akkik ótet illy ſzórnyuen kinozzuk es feſzegetiók. Mert bizonyara az mi bűneink (az EN bünóm es á TE bűnód) chelekóttek azt. Annak okaert mikoron mi az altal vert ſzeg helyeket Chriſtus Vrunk kezeiben es labaiban ſzemlelliük, bizonyoſſan el hidgyók azt az gonoſz chelekódetót mi dolgunknak lennij.

Ha pedig az tóuisk Coronat nezzük az ó feieben, iſmeriók azt bizonyara az mi ſok gonoſz gondolatinknak lenni.

Azert

Azęrt valahol Christus Vrunkat chak egy tóuisk gyakis ott minket ezer tóuiskeknęlis meltan tóh gyakdoshatna,

Es áhol Christus Vrunk kezen és laban egy szegh ütretótt altal, meg erdemlenetók hogy meg szamlalhatatlan sok fegek verettetnenek az mi kezeinkón es labainkon altal mind órókken, az mint bizonyal el sem ketúlik azok, kik az Christus kin szenuedeset semisse es heaba valoua hadgyak magukon lenni, meg sem bótsúllik, es halakat sem adnak rola.

Mert ez valosag mutato Tükór: Az Christus nem fogh sem hazudni sem trefalodni. Valamit kü ielónt, annak szinten elegsegóssen be kell telliessódnij. Gondunk legyen azert erre az szent Bernard szep mondasara, hogy szüntelen valo emlekózetben foroghion elóttünk.

Eo az gonosz teuókhóz, (tolua-

iok-

ſokhozy haſomletatęk, Es ſokaknak bünet viſele: Es az gonoſz teuökęrt imadkozek, Eſa. 53.

Rom. 5. Aiaulia pedig az Iſten az ö hozzank valo ſzeretetit, hogy mikor meg bünöſök volnank, ö Chriſtus meg holt erötünk. Annak okaert ſokkal inkab moſt, meg igazultattak leuen az ö verenek altala meg tartatunk ö altala az haragtul. Mert ha mikoron meg ellenſegi volnank öſzue bekeltettünk az Iſtennel, az ö ñanak halala altal: ſokkal inkab minek vtanna immar öſzue bekeltettünk meg tartatunk az ö eletinek altala. Nem chak ez pediglen, hanem meg az Iſtenbenis ditſöködünk, az mi Vrunk Ieſus Chriſtuſnak altala, ki altal moſt az meg engeſzteltetest nyertök. Rom: 5.

Ezt az ſzent Pal iraſat, ahol ö az Chriſtuſt az mi büneinkert meg holtnak lenni mondgya, ſziueinkben eröſſen be gyökereſzteſſök, hoğ

mi

mi ezzel minden mi kisettetinkben magunkat vigasztalhassuk. Szent Palnak pedig nijluan valo bizonsaga vagyon az mi Vrunk Christustul, Actor. 9. Hogy ó igaz Taneto, es az Euangelium hirdetessere, es az Isten orszaganak teriesztesere, az Christusnak vgan valasztot edenye legyón. Azert illik az ó beszedere figyelmeznünk, es az ó irasat igón nagy bótsúletben tartanunk es tanulnunk.

Actor. 9.

2. Cor. 3.

SZALLA POKLOKRA.

Az mi edes CHRISTVS Iesus Vrunk, az szent haromsagnak masodik szemelye, mind testestül lelkóstül minek vtanna meg holt es el temettetót volna, valosagossan ala szalla poklokra: nem azert hogy ottis ismeg vyobban szenuedne, hanem hogy minket, kiknek órókke ott kelletik vala az szórnyű kinokban sinkódnünk, onnan ki szabadetnan, azonis ditlóseges gyózedel-

delmet venne; Mint hogy az halal-
tais azert ment, es az koporsobanis
azert teterőtt vala, hogy az őueit
onnan kü mentencie.

Harmad nap halottaibul fől tamada.

Christus Vrunk fől tamadott ha- 1. Cor: 15.
ottaibul, akki első sengheie lőn az
ől tamadasban mind azoknak, az
ik el aluttanak. Holott pedig egy
mber altal iőtt be ez vilagra az ha-
al, vgy az holtaknak fől tamadasais
gy ember altal lőn. Es mikeppen
z Adamban mindniaian meg hal-
nak, azonkeppen az Christusban
mindnyaian meg eleuenitetnek.

Voltanak hamis Prophetakis á 2. Pet: 2.
lep kőzőtt, mikeppen ti kőzőtte-
őkis lesznek hamis Tanetok, kik
esződelmes eretnőksegőket hoz-
ak be alattonban, azt az Vratis, ak-
i őket arron meg vette, meg tagad-
an; Es hoznak őnnen magokra
her-

hettelen valo veſzödelmet: Es ſokan követik azoknak veſzödelmöket: kik altal az igaſſagnak vta karomlattatik: Es telhetetlenſegökbül magoktul talalt beſzedöckel keresködnek ti raitatok, kiknek karhozattiok immar regtül fogua nem kesik, es kiknek veſzödelmök nem ſzunnyadoz. 2. Pet. 2.

Illik mi nekünk ezt az ſzent Peter Apoſtal eros inteſet iol elmenkben ſzedögetnünk, mi felöl ſzollion ebben mi nekünk az ſzent Lelök. Bizonyara minden ketſeg nelkül arra akar itt bennünket meg tanetani, mint kelleſſek minekünk a hamis Tanetoktul az iokat megiſmernünk. Azert ſzükſeg ezt iol megtartanunk.

LVTHER MARTONY D. elete es halala.

Chriſtus Vrunk ſzületeſe vtan ezer, öt ſzaz, tizenhet eſztendöben

valo

vala egy Tecelius Ianos neuó Do-
miniçanus barat, kit az Romai ti-
zedik Leo Papa Indulgentiakkal (az
az bünbül oldozo leuelekkel) Ne-
met Orszagba, az Romai szokas
szerint penzt gyóiteni küldótt va-
la. Holott pedig az meg Neutzót
Tecelius Ianos emellet feslett eletü,
es az ó prędicallasaban olly orczat-
lan es vakmeró volna, akki azt nem
szegyenleneie hirdetnij: hogy vala-
migh az Indulgentiak leueles lada-
iaban be vetótt arany penz eggyet
pendülhetne, mind addig az Pur-
gatoriumban kinlodo lelek kü sza-
baduluan paraditsomba az órók e-
letben mehetne: Es hogy soha sen-
ki oly vtalatos czegęrós bünt es gya
lazatos vetket nem chelekódhet-
nek, ha azt az bün botsato Indul-
gentia auagy butsu leuelet io arron
meg venneie, akki az altal meg nem
botsattatnęk. Annak fólótte az meg
tilrot bóit napokon tiukmony, tey-

Le-
sag.

Schleida-
nus lib. 1.

sait, es hus etelreis io fizeteſert ſza-
badſagot ad vala.

Mely nagy latorſagot, nhiuan
valo hazugſagot, Iſteni karomlaſt es
az ſzegeny együgyü emberek leike-
nek illy nyaualyaſagos veſzödelmet,
az fölſegös VR Iſten tousb el ſem
ſzürhete, el ſem akara ſzenuedni a
hanem az Tiſztelendö Luther Mar-
tony Doctort az ſent Agoſton ſzez-
zetin valo baratok közzül, ezök el-
len Diſputatiora es ellen iratra, föl
indita: intuen az mellet az Nepe-
tis, hogy okoſſan iarnanak, es azra
az kalamar aruta ollyen draga penzt
ne veſztegetnenek, holott azt iob
haſzontais helyhöztethetnek.

Holott azert Teccelius Ianos a
Diſputatioban le nyomatuan, ottan
az Romai Papak ſzokaſi ſzerint,
tüzzel, vizzel, törrel, es nem az ſz.
Iraſſal akarnaia gonoſz igiet es ve-
ſzödt pört oltalmazni: az ſok iro-
gataſſal es veteköddeſſel naprul napra

az

az igassag inkab inkab nilatkozik vala, es az Papasok alnok mesterseghi, mellyeket az ó prędicatioiokba es Isteni szolgalatiokba igen igen bę szinlóttenek vala, az Isten igheiebül inkab es inkab az vilagossagra hozattatik vala.

Annak okaert az meg neuezótt Luther Martony Doctor az Misset, az meg holt szenteknek segetsegül hiuasat, az Calastromi szerzeróket, Sugo gyonast, az Sacramentomokkal valo gonoszul elest, az emberi talalmanyokat, es tób effęle vndok teuelgesóket, az ó irasinan erós bizonysagokkal meg hamissituan es meg vetuen, azt tanetia vala: Mikeppen kellessek az szeghen búnós embernek egyedül chak az Christus erdemeben helyheztetótt hütnek altala búneinec botsanatiat vennije: Mikeppen kellessek az Istent egyedül chak az Vr Iesus Christus neueben segetsegùl hiunya. Es hogy az

felki ismeret chak egyedül az Istennek kegyelmeben es igheretiben, es nem az önnen maga erdemeben, niughaſſek meg.

Hogy pedig effelől az ő tudomanya es tanetaſa felől ember igaz iteletőt tehetne, es fondamentomabul azt eſzeben ſzedhetne: az egeſz Bibliat igen hiuen, es igazan, nagy forgalmatoſſaggal Nemet nyelure forditotta, ſzep idueſſegős es haſznos magarazattal az Biblianak ſok könyueit meg vilagoſitotta. Es ennek az ő Iſtenes munkainak foglalatoſkodaſaban, es maſſaknak tanetaſaban gyakorlotta mind addig magat, mig Chriſtus Vrunk ſzületeſe vtan ezer ött ſzaz, negyuen hat eſztendőben Bőyt elő honak 17. napian, harom ora tayban eyfel vtan Iſlebiaban, ahol ſzületőtt es megis kőrőſztelkődét vala, boldogul, ſzep chiendes halallal, az Chriſtuſnak igaz iſmeretiben es vallaſaban

Luth. Mart. tony halala Anno 1546. 17. Febr.

ez

ez vilagbul ki mulęk. Es annak vtanna Vitebergaban, az Var Templomaban, az Prędicallo ſzeknęl, nagy tiſztesſeggel el temettetek hatuan harom eſztendős koraban.

AZ APOSTALI CREdonak, mellyben az mi kőrőſztieni hűtűnknek fondamentoma helhőztetött.

LVTHER MARTON D. altal valo igőn ſzep magyarazattia.

AZ ELSŐ ARTICVLVS. SZ. PETER.

Hiſzők egy Iſtenben mindenhato Atiaban, mennek es földnek teremptőieben.

Az az: Ellene mondok ęn az go-

noſz órdógnek, minden idegón Iſteni tiſztóletóknek, minden varaſlaſoknak, es hamis vallaſoknak. Az en remenſegómet ez földi emberben ſenkiben nem helyhózretóm, ſem ęnnen magamban, ſem az ęn magam haralmaban, ſem erómben, ſem tudomaniombá, ſem iofagombá, ſem mothamban, ſem iamborſagomban, auagy akar mibenis az miuel birok.

En az en bizodalmamat ſemmi teremptótt allatban nem helyhóztetóm, akar mennyei, ſ akar ez földi legyónis az.

De en vetóm es helyhóztetóm minden en remenſegómet chak egyedül az egyetlen egy lathatatlan Iſtenben, akki mennyet es az földet ſemmibül teremptótte, es chak egyedül vralkodik minden teremptótt allatin. Az ellen en ſemmit nem rórtegók az órdógnek akar mi gonoſzſagatulis, ſem az ó gonoſz

tar-

tarsasagatul. Mert az en Istenem mind azokon vaalkodik. Mind az altalis vgyan hiszók en az en Istenemben, ha szinten ez vilaghi emberóktúl el hagyattatom es üldózterómis.

Mind az altal vgyan megis hiszók en az en Istenemben, ha szinten szegheny, tudatlan, ettelóm nelkûl valo, meg vettetótt, es minden nemü fogyatkozasokban nyaualgo vagyokis.

Mind az altal vgyan megis hiszók az Istenben, ha szinten bünös vagyokis. Mert eznek az en hitómnek mindenóket fólyúl kell halladnij, valami vagyon auagy nintsen, mind vetkekón, es ioszagos chelekódetókón, es mindenókón. Hogy ez az en hitóm chak egyedül az VR Istente tamaszkodgyek, az mint az elsó parantsolat túlem kiuanya. Nemis kiuanok semmi iegyet es chiodat ó tüle, hog ótet azzal kisiatsem.

Nagy alhatatos remensegbül ô benne bizom, valameddig hallasztis, es semmi exist, hatart, üdôt, es modot ô eleibe en nem szabok, hanem mindenôket az ô Isteni kegyes es so akaratiara hagyok, szabad es alhatatos hûtbôl.

Mert MINDENHATOE ô: Mi fogyatkozasom lehetne tehat ennekem, az mit ô ennekem meg nem adhatna, es en vele meg nem chelekôdhetnęk?

Menynek fôldnek teremptôieè ô, es mindenôken vralkodo Vrè? ki arthatna tehat ennekôm, es ki vethetne en ellenôm? Sôt hogy ne lénenek ennekem mindenôk iomra es elômenetelômre: holott ô ennekem minden iot kiuan: ackinek mindenôk engednek es szolgalnak?

Isteneô: tehat ô nekie bizonyara tehetsegeis vagyon rea es vgyan tudgyais, mit kellessek en velem leg iobban chelekednije? Miuel hogy

Atia

Atia ő, tehat őrömeftis iol es vgyan ſziue ſzerint banik en velem. Miuel pedig hogy en feliőle nem kętelkődőm, hanem az en bizodalmamat ő benne helyheztetőm, tehat bizonyara ő fia ő ſzolgaia es őrőkőſe vagyok vegh nelkül: Es az en birőm ſzerint leſzőn ennekem.

MASODIK ARTICVLVS. SZ. ANDRAS.

Hiſzők az Jeſus Chriſtuſban ő eggyetlen egy fiaban mi Vrunkban.

Az az: Nem chak azt hiſzőm en, hogy az Ieſus Chriſtus, az Iſtennek eggyetlen egy termeſzet ſzerint valo fia legyőn, ki az ő ſzent Attianak allatiabul, őrők ůdőktůl foguan ſzůletőtt: hanem aztis hiſzőm, hogy az Atia ő nekie mindenőket birodalma ala vetőtt: es hogy vgyan

emberſeghe ſzetintis ennekem, es minden allatoknak vraua teteтőtt, valamellyeket ő, az ő ſzent Artiaual az ő Iſtenſeghe ſzetint teremptőtt. Hiſzőm aztis, hogy az Atiaban ſenki nem hihet, ſem ő hozzaia nem mehet, ſem tudomanya, ſem chelekődeſi, ſem okoſſaga, ſem ſemmi altal, valamit az ember menyőn es földőn neuezhetne, hanem chak egyedűl ő benne az Iefus Chriſtusban, es ő altala. Az az: Az ő Neueben es vralkodaſaban valo hűtőmnek altala.

HARMADIK ARTICVLVS. SZ. IAKAB. MAIOR.

Ki fogantatek ſzent Lelektűl.

Az az: Erős bizodalommal hiſzőn, hogy ő az en iouamra fogantatott legyőn ſzent Lelőktűl, minden

den emberi es testi eszkóz nęlkül, testi Atia auagy ferfiu mag nelkül: hogy ó az en, es minden ó benne hiuóknek, bünós, testi, tisztatalan, es kathozatra melto sogantatásinkat meg tisztogatna, es lelkiue tennę, az ópnen maga, es az ó szent Attianak kegyes akarattianak altala.

Születek szüz Mariatul.

Hiszóm hogy ó ennekem születótt az szeplótelen szep szüz Mariatul, az szüzessegnek minden testi es Lelki serelme nelkúl: hogy az ó szent Attianak kegyelmes tendólese szerint, az en bűnós es kathozot szúletesómet, akkeppen minden egyeb hiuekétis meg aldanaia, artatlanna es tisztaua tenne.

NEGYEDIK ARTICVLVS. SZ. IANOS.

Kinzatek Pontius Pilatusnak

tusnak alatta, meg feszitetek.

En hiszóm, hogy ó az ó szenuedeset, es kórósztit az en, es minden ó benne hiuóknek büneiert viselte, es hogy az altal minden szenuedesóket es keresztóket meg aldott, es nem chak artalmatlanna hanem vgyan iduessegósse, es igón erdemóss is tótte.

Meg hala es el temettetek.

En hiszóm ótet meg holtnak, es el temettetnek lennij, hogy ó az en büneimet, es minden ó benne hiuóknek vetkeit telliessen meg ólle es el temesse. Annak fólótte az testi halaltis meg foitotta, artalmatlanna hasznossa es iduessegósse tette.

EOTÓDIK ARTICVLVS, S. PHILIPPVS.

Szalla ala poklokra.

En

En hiszóm hogy ó poklokra ala szallót: az ördögöt, minden ó hatalmat, alnokságat, es chialardáságat, hogy ó ennekem es minden ó hiueinek le rontsa, es fogságban vesse: vgy hogy az ördög ennekóm ennek vtanna nem arthat. Az pokolnak kiniatulis engemet meg valtott, azis nem hogy arthatna, sőt haszna ó altala ennekóm.

Harmad napon halottaibul föl tamada.

En hiszóm hogy ó harmad napon halottaibul föl tamadot, hogy ó ennekem, es minden ó bennc hiuóknek vy eletöt adgyon, es igy kegyelómben es lelókben bennünket föl kóltött, hogy ennek vtanna soha se vetkózzünk, hanem hogy egyedül chak ó neki szolgallyunk: minden io chelekódetekben foglalatoskoduan, ó nekie kedues kódgyünk,

gyünk, es igy az Istennek parantsolaric be tóltsük.

HATODIK ARTICVLVS. SZ. BERTALAN.

Mene mennyekbe, es ül az Atia mindenhato Istennek iobian.

En biszóm hogy ó fól ment legyón menyekben, es az ó szent Attiatul vett legyón minden hatalmat, es ditsósegót, minden Angyalokon es egyeb teremptótt allatokon: es igy ül az Istennek iob keze felól. Az az: Eo Kiraly es Vr az Istennek minden iauain, kic menyben, pokolban, es az földón vannak. Annak okaert ó ennekem, es minden hiueknec segetsegót nyolthat, minden fęle mi szükseginkben, minden mi ellensegink es gyülólóink ellen.

HETE-

HETEDIK ARTICVLVS. SZ. THOMÁS.

Onnan leszön el kuendő itelnij eleuenőket es holtakat.

En hiszőm, hogy onnan az menyekbül ismeg ő el iőn az vtolso itelet napian, itelni eleuenőket es holtakat, kik ez ideiglen meg holtanak: es hogy minden emberekmek, Angyaloknak, es ördőgőknek az ő itelő szeki eleiben allanij, es őtet testben latnij kellessek, mikeppen ő engemet, es minden ő hiueit, az testi halaltul, es minden erőtlenseginktül ott meg mentsőn, es az ő ellensegit, es gyűlőlőit meg büntetuen, minket az ő hatalmokbul örőc szabadsagra hozuan meg mentsőn.

NYOL-

AZ CREDORVL.

NYOLCZADIK ARTI.

SZ. MATTHIAS.

Hiszök szent Lelökben.

Azaz: Nem chak azt hiszóm en, hogy az szent Lelök bizony igaz Istenek legyón, az Atiaual es az fiuual egyetemben: hanem hogy az Atiahoz, Christus altal, sem az Christushoz, es az ö eletihöz, sem az ö kinszenuedesenek, halalanak, es mind azoknak, á mellieket ö felöle mondattanak ismeretihez ne iuthasson, sem azokban ne reszeszülhessen az szent lelök ereie es munkalodasa nelkül. Mely szent Lelek altal, az Atia es az fiu engemet, es mindönöket akkik ökei, sörkenget, izgat, biu, vonszon az Christusban, es Christusnak altala eleuenit, szentit es lelki emberre teszön, es igy az Atiahöz viszön. Mert vgyan az am az szent Lelök, akkiuel az Atia, Christusban es

Chri-

Christusnak altala, mindenóket bir, es eleuenç

KILENCZEDIK ARTICVLVS S. IACOB MINOR.

Hißök egy közönsegös körösztieni Anyaszentegyhazat.

En hiszóm, hogy itt es földnek szinyen valameddig az ó kereksege tart, nem tób, hanem chak egy közönsegös Anyaszentegyhaz legyón, melly semmi nem egyeb, hanem az iambor hiu es szent embereknek közönsegös fereghe auagy gyólekezeti ez földón, az melly szent gyólekózet vgyan azon szent Leleknek altala gyóitetik, tartatik, es igazgattatik ez földón: az Sacramentomoknak es az Istenigheienek altala naponkint epül, gyarapodik, es tóbbül. Hiszóm hogy senki nem iduezülhet, hanem ha ebben á gyulekózethen talaltatik, vgy hogy egyenló hütben, igheben, Sacramentomokban, remenegben, es szeretetben ezzel eggyüt tartia: Es hogy chak egy Sido, sem pogany, sem eretnók, es hünben heuetó ember

[illegible]üllión ezzel eggyút, hanem ha mag[illegible] [illegible]tia, vęc meg bękellik, es meg eggyesü[illegible] [illegible]nókben.

Hiszőm az szentőknek eggyes-seghet.

[illegible] hiszőm hogy ebben az győlekőzetben [illegible] kőrősztieni seregben, mindenők kőzőn[illegible]gőssek, es eggik kőrősztięn ember mothaia az masikiaę, es senkinek semmi se legyőn tu[illegible]a (ęrtsed Isten parantsolatianak és fele[illegible]odnak sęrelmenęlkül) Azert vagyon am az kőzőnsegős győlekőzetnek minden imad[illegible] es ioban valo foglalatoskodasa, ennekőm [illegible] minden hiu keresztięn embernek iauara es [illegible]menetire, eletenek es halalanak ideieben [illegible] gyamolitasara, vgy hogy minden ember, [illegible] mind az masikianak terhet vilellie, az mint [illegible]nt Pal bennünket taner.

TIZEDIK ARTICVLVS.

S. Simion.

Hiszőm az en büneimnek botsa-[illegible]iat.

En

M. ACADEMIA KÖNYVTÁRA

[illegible]illión ezzel eggyút, hanem ha mag[illegible] [illegible]tia, vęc meg bękellik, es meg eggyesú [illegible]nókben.

Hiszőm az szentőknek eggyes-seghet.

[illegible] hiszőm hogy ebben az győlekőzetben [illegible] kőrősztieni seregben, mindenők kőzőn-[illegible]k, es eggik kőrősztięn ember mothaia az masikiaç, es senkinek semmi se legyőn tu-[illegible]a (ęrtsed Isten parantsolatianak es fele-[illegible]odnak sęrelmenęlkül) Azert vagyon am [illegible]zőnsegős győlekőzetnek minden imad-[illegible] es ioban valo foglalatoskodasa, ennekőm [illegible] minden hiu keresztięn embernek iauara es [illegible]enetire, eletenek es halalanak ideieben [illegible] gyamolitasara, vgy hogy minden ember, [illegible] mind az masikianak terhet vilellie, az mint [illegible]nt Pal bennünket taner.

TIZEDIK ARTICVLVS.

S. Simion.

Hiszőm az en büneimnek botsa-[illegible]iat.

En

M. ACADEMIA KÖNYVTÁRA

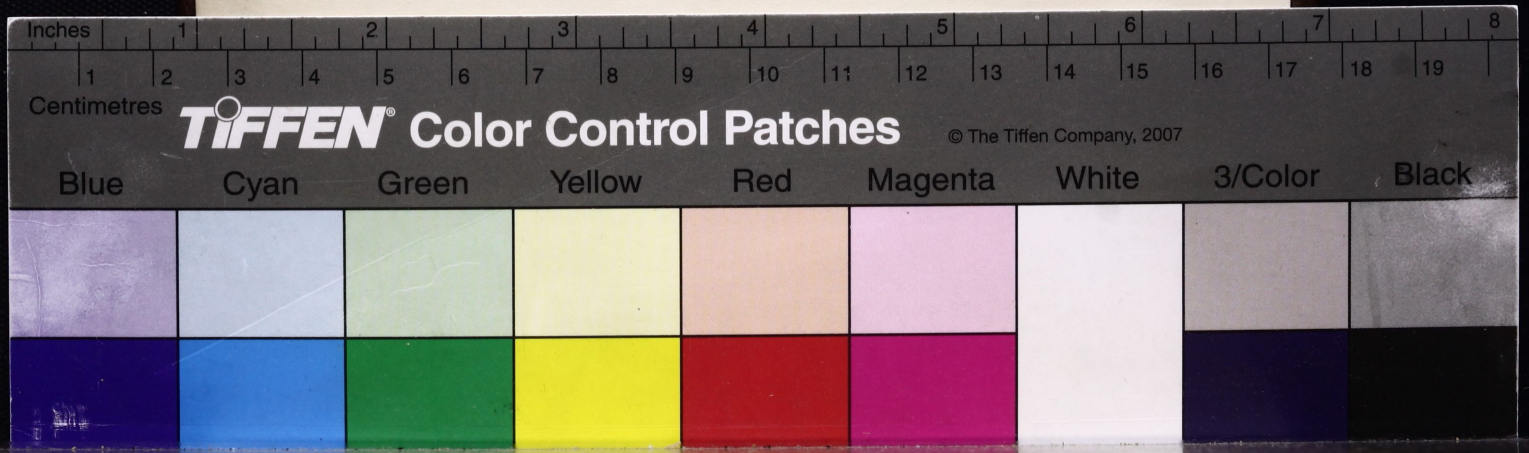
Inches
1
2
3
4
5
6
7
8
Centimetres
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
TIFFEN® Color Control Patches
© The Tiffen Company, 2007
Blue
Cyan
Green
Yellow
Red
Magenta
White
3/Color
Black

